



EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel 08.03.2004
KOM(2004) 158 lopullinen

KOMISSION KERTOMUS

**Nuoriso-ohjelman 2000–2006 väliarvointi
(kausi 2000–2003)**

Sisällysluettelo

1.	JOHDANTO	4
1.1.	Arvioinnin perusteet	4
1.2.	Kertomuksen tarkoitus	4
1.3.	Menetelmät	4
	1.3.1 Tietolähteet.....	4
	1.3.2 Arvioinnin keskeiset kysymykset	5
2.	OHJELMAN PUITTEET JA YLEINEN VIITEKEHYS	6
2.1.	Taustaa	6
2.2.	Tavoitteet	7
2.3.	Nuorisoalan kehitys vuodesta 2000	7
3.	NUORISO-OHJELMAN TÄYTÄNTÖÖNPANO	8
3.1.	Yleistä Nuoriso-ohjelmasta	8
	3.1.1. Yleiset ja erityiset tavoitteet.....	8
	3.1.2. Toiminnalliset tavoitteet	8
3.2	Ohjelman soveltuvuus yleiseen viitekehykseen	9
	3.2.1. Tavoitteiden tarkoituksenmukaisuus työsarkaan nähden.....	9
	3.2.2. Päätelmät	10
3.3.	Nuoriso-ohjelman toiminnallinen puoli	10
	3.3.1. Kuvailevat tiedot.....	10
	3.3.2. Yhteenveto hyvistä kokemuksista ja ongelmista	10
	3.3.3. Arviot toiminnallisesta puolesta.....	12
	3.3.4. Päätelmät	13
3.4.	Alaohjelma 1: Nuorten Eurooppa	14
	3.4.1. Toiminnan rajaaminen	14
	3.4.2. Alaohjelman täytäntöönpano	14
	3.4.3. Toiminnan tehokkuuden ja tulosten arviointi	15
	3.4.4. Alaohjelmaa 1 koskevat päätelmät	17
3.5.	Alaohjelma 2: Nuorten eurooppalainen vapaaehtoispalvelu	18
	3.5.1. Toiminnan rajaaminen	18
	3.5.2. Alaohjelman täytäntöönpano	18
	3.5.3. Toiminnan tehokkuuden ja tulosten arviointi	19
	3.5.4. Alaohjelmaa 2 koskevat päätelmät	21
3.6.	Alaohjelma 3: Nuorisoaloitteet	24
	3.6.1. Toiminnan rajaaminen	24
	3.6.2. Alaohjelman täytäntöönpano	24
	3.6.3. Toiminnan tehokkuuden ja tulosten arviointi	25
	3.6.4. Alaohjelmaa 3 koskevat päätelmät	27
3.7.	Alaohjelma 4: Yhteistoimet	28
	3.7.1. Toiminnan rajaaminen	28
	3.7.2. Alaohjelman täytäntöönpano	28
	3.7.3. Toiminnan tehokkuuden ja tulosten arviointi	29
	3.7.4. Alaohjelmaa 4 koskevat päätelmät	30
3.8.	Alaohjelma 5: Tukitoimet	30
	3.8.1. Toiminnan rajaaminen	30
	3.8.2. Alaohjelman täytäntöönpano	30
	3.8.3. Toiminnan tehokkuuden ja tulosten arviointi	32
	3.8.4. Alaohjelmaa 5 koskevat päätelmät	34

3.9.	Toiminta yhteisön ulkopuolisten maiden kanssa	35
3.9.1.	Toiminnan rajaaminen	35
3.9.2.	Toiminnan täytäntöönpano	36
3.9.3.	Toiminnan tehokkuuden ja tulosten arviointi	37
3.9.4.	Päätelmät yhteisön ulkopuolisten maiden kanssa toteutetusta toiminnasta	39
4.	YLEISARVIO OHJELMASTA	41
5.	SUOSITUKSET	43
5.1.	Suosituksat alaohjelmittain	44
5.1.1	Monialaiset useita alaohjelmia koskevat suositukset.....	44
5.1.2	Alaohjelmaa 1 koskevat suositukset	47
5.1.3	Alaohjelmaa 2 koskevat suositukset	48
5.1.4	Alaohjelmaa 3 koskevat suositukset	50
5.1.5	Alaohjelmaa 4 koskevat suositukset	51
5.1.6	Alaohjelmaa 5 koskevat suositukset	52
5.1.7	Suosituksat, jotka koskevat Euroopan neuvoston ja komission välistä kumppanuutta nuorisotyöntekijöiden eurooppalaisen koulutuksen alalla	54
5.1.8	Suosituksat, jotka koskevat yhteisön ulkopuolisten maiden kanssa toteutettavia toimia.....	54
5.2.	Yhteenveto suosituksista.....	57
6.	JOHTOPÄÄTÖS	57
Liite 1		59
Liite 2		60
Liite 3		68

1. JOHDANTO

1.1. Arvioinnin perusteet

Tämä kertomus on laadittu päätöksen N:o 1031/2000/EY¹ 13 artiklassa asetetun Nuoriso-ohjelman seuranta- ja arviointia koskevan vaatimuksen noudattamiseksi. Väliarviointia aikaistettiin jäsenvaltioiden suostumuksella yhdellä vuodella, jotta komissio voisi ottaa sen yhteydessä tehdyt johtopäätökset ja suositukset huomioon valmistautuessaan esittämään ehdotusta nuorisoalalla tulevaisuudessa toteutettavien ohjelmien oikeusperustaksi.

Jotta ohjelman väliarviointi olisi mahdollisimman kattava, kertomuksessa on tehty yhteenveto jäsenvaltioiden ja ohjelmaan osallistuvien maiden esittämistä vaikutustutkimuksista sekä ulkopuolisista arvioinneista ja siihen on sisällytetty komission järjestämien seminaarien ja aihekohtaisten työryhmien tulokset.

1.2. Kertomuksen tarkoitus

Kertomuksen tulosten perusteella voidaan tehdä mukautuksia nykyiseen Nuoriso-ohjelmaan ja ne voidaan ottaa huomioon laadittaessa tulevaa ohjelmaa nuorison hyväksi.

1.3. Menetelmät

1.3.1. Tietolähteet

Tämä kertomus pohjautuu eri tietolähteisiin, jotka esitellään tässä lyhyesti. Komission yksiköiden työn lähtökohtana olivat kymmenen viime kuukauden aikana esitetyt kannanotot ja näkemykset. Kertomus on laadittu meta-arvioinnin periaatteiden mukaisesti.

Jäsenvaltioiden ja ohjelmaan osallistuvien maiden esittämät vaikutustutkimukset (ks. liite 1) on laadittu komission esittämien ohjeiden mukaisesti (ks. liite 2). Ulkopuolisten asiantuntijoiden toteuttamat tutkimukset on laadittu kansallisten viranomaisten vastuulla ja kansallisten toimistojen avustuksella.

Vaikutustutkimusten lisäksi joitakin yksittäisiä aiheita on käsitelty erikseen. Näin ohjelmasta on voitu tehdä mahdollisimman kattava arvio, jonka pohjalta esitetään käytännön suosituksia.

Tietolähteitä ovat:

- ensisijaisesti jäsenvaltioiden ja *ohjelmaan osallistuvien maiden* laatimat raportit Nuoriso-ohjelman alaohjelmien 1, 2, 3 ja 5 vaikutuksista
 - vuonna 2002 tehty arvio kansallisten toimistojen järjestelmästä
- Sokrates-, Leonardo- ja Nuoriso-ohjelmien kansallisia toimistoja koskevien jäsenvaltioiden ja komission vastuulla olevien säännösten täytäntöönpanosta tehty analyysi

¹ EYVL L 117, 18.5.2000, s. 1.

- maaliskuussa 2003 järjestetty Nuoriso-ohjelmassa käytettyjen menettelyjen arviointiseminaari

Seminaarissa, johon osallistui joidenkin tuensaajajärjestöjen edustajia (46 edustajaa 21:stä ohjelmaan osallistuvasta maasta) ja ulkopuolisia asiantuntijoita, keskusteltiin nykyisistä menettelyistä ja ohjelmassa käytetyistä välineistä ja arvioitiin niitä.
- helmikuussa 2003 pidetty asiantuntijakokous, jossa käsiteltiin alaohjelmaa 3

Kokouksessa, johon osallistui kansallisia asiantuntijoita ja kansallisia toimistoja, arvioitiin ohjelmaan kuuluvan uuden alaohjelman 3 (aloitteet) tehokkuutta.
- heinäkuussa 2003 pidetty alaohjelmasta 4 vastaavan komiteoiden välisen ryhmän kokous

Ryhmä arvioi kyseistä alaohjelmaa, jonka puitteissa on mahdollista toteuttaa yhteistoimia Sokrates- ja Leonardo-ohjelmien kanssa.
- toukokuussa 2003 pidetty työryhmän kokous, jossa käsiteltiin alaohjelmaa 5

Alaohjelma 5, joka kattaa tukitoimet, oli monitahoisuutensa vuoksi erityisen tarkastelun kohteena.

Alaohjelman 5 arviointityöpajaan kokoontui 20 ulkopuolista asiantuntijaa (nuorisotyöntekijöitä, kansalaisjärjestöjen edustajia ja laajoja hankkeita edustavia tuensaajia), jotka arvioivat yhdessä komission, kansallisten toimistojen, SALTO-resurssikeskuksen ja teknisen avun toimiston edustajien kanssa nykyistä alaohjelmaa 5, laativat ehdotuksia sen kehittämiseksi lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä ja pohtivat sen asemaa tulevassa Nuoriso-ohjelmassa.
- yhteisön ulkopuolisten maiden kanssa toteutettavan toiminnan arviointi

Nuorisoa koskevan Euro–Välimeri-ohjelman ulkoinen arviointi toteutettiin kesäkuun ja syyskuun 2001 välisenä aikana. Yhteisön ulkopuolisten maiden kanssa (muiden kuin Euro–Välimeri-ohjelmaan osallistuvien maiden) tehtävästä yhteistyöstä tehtiin ulkoinen arviointi maaliskuun ja syyskuun 2003 välisenä aikana, ja helmikuussa 2003 järjestettiin arviointiseminaari, johon osallistuivat tuensaajat ja kansalliset toimistot.
- ulkoinen arvio Euroopan neuvoston ja komission välisestä kumppanuudesta nuorisotyöntekijöiden eurooppalaisen koulutuksen alalla.

1.3.2. Arvioinnin keskeiset kysymykset

Ohjelman arvioinnissa keskityttiin ensisijaisesti seuraaviin asioihin:

- ohjelman sisäinen ja ulkoinen tarkoituksenmukaisuus
- ohjelman vaikutukset suoriin tuensaajiin
- vaikutukset järjestelmiin (kansalliseen hallintoon, lainsäädäntöön ja politiikkaan)

- toimintamekanismit
- kunkin alaohjelman toteutus.

2. OHJELMAN PUITTEET JA YLEINEN VIITEKEHYS

2.1. Taustaa

Yhteisön Nuoriso-toimintaohjelma perustettiin Euroopan parlamentin ja neuvoston 13 päivänä huhtikuuta 2000 tekemällä päätöksellä N:o 1031/2000/EY.

Ohjelmassa jatketaan toimintaa, jota on kehitetty vuodesta 1988 lähtien kolmen ”Nuorten Eurooppa” -ohjelmakupolven ja vuonna 1998 perustetun ”Nuorten eurooppalainen vapaaehtoistyö” -ohjelman puitteissa.

Ensimmäisissä 1980-luvun lopussa kehitetyissä yhteisön tason nuorisotoimissa keskityttiin ”nuorisovaihtoon”, jonka tarkoituksena oli tutustuttaa nuoret erilaisiin eurooppalaisiin viitekehyksiin virallisen järjestelmän ulkopuolisen oppimisen avulla.

Kun Nuorten Eurooppa -ohjelma käynnistettiin vuonna 1988, sen tarjoama lisäarvo oli muun muassa se, että se edisti henkilöiden vapaata liikkumista rajoittavien esteiden poistamiseen tähtäävän politiikan toteutumista ja kansalaisten Euroopan syntyä. Nämä aloitteet tehtiin myötäillen yhtenäisasiakirjan hyväksymisen aikaansaamaa Euroopan yhdentymisen uutta nousua, yhtenäismarkkinoiden perustamista ja halua luoda todellinen eurooppalainen tietoisuus.

Ohjelmaan tehtiin laadullinen muutos 1990-luvun puolivälissä, kun otettiin käyttöön vapaaehtoispalvelujaksot, joista muodostettiin vuonna 1998 eurooppalainen vapaaehtoistyö. Nuoret saattoivat tämän uuden toiminnan puitteissa hankkia virallisen järjestelmän ulkopuolisen oppimiskokemuksen Euroopan tasolla ja osallistua suoraan yhteiskunnalliseen toimintaan.

Eurooppalaisen vapaaehtoispalvelun aloittaminen vaikutti suoraan myös nuorisotoimen tukijärjestelmiin. Se edisti nuoria vapaaehtoisia vastaanottavien kansalaisjärjestöjen verkottumista Euroopan tasolla ja velvoitti jäsenvaltiot mukautumaan uuden toiminnan aloittamiseen.

Uusi aloite tehtiin samaan aikaan kun Eurooppa käynnisti työttömyyteen reagoidakseen työllisyysstrategiansa, jossa elinikäinen oppiminen on keskeisessä asemassa. Tuolloin monissa jäsenvaltioissa alettiin keskustella myös vapaaehtoispalvelusta, kun yleinen asevelvollisuus alkoi asteittain väistyä ammattiarmeijoiden tieltä.

Toinen 1990-luvulla tapahtunut merkittävä muutos oli ohjelman asteittainen avautuminen EU:n ulkopuolisille maille eli etenkin ehdokasmaille ja EFTA-maille, mutta myös Välimeren alueen maille. Jälleen ohjelma kehittyi samansuuntaisesti kansainvälisessä politiikassa tapahtuneiden suurten muutosten kanssa.

Yhteisön ulkopuolisten maiden kanssa Nuoriso-ohjelman ja Euro-Välimeri-nuoriso-ohjelman puitteissa tehtävä yhteistyö oli luonnollista jatkoa vuodesta 1992 lähtien toteutetuille aiemmille yhteisötoimille ja -ohjelmille. Yhteistyö rajattiin aluksi Keski- ja Itä-Euroopan maihin, itsenäisten valtioiden liittoon, Pohjois-Afrikan maihin ja Latinalaiseen Amerikkaan,

mutta se laajennettiin vuonna 1995 koskemaan myös 12:ta Välimeren eteläpuolista yhteistyömaata, eräitä Kaakkois-Euroopan maita ja kokeellisesti Afrikkaa. Vuonna 1999 käynnistettiin erityisesti Välimeren alueen yhteistyömaihin suuntautunut ohjelma, jolle myönnettiin huomattavat määrärahat MEDA-budjettikohdasta.

Nuorisoa koskevat yhteisöaloitteet ovat siis vuodesta 1988 lähtien seuranneet Euroopan yhdentymisen kehittymistä.

2.2. Tavoitteet

Päätöksen N:o 1031/2000/EY mukaisesti toteutettavassa Nuoriso-ohjelmassa pyritään samoihin tavoitteisiin kuin edeltävissä ”Nuorten Eurooppa”- ja ”Nuorten eurooppalainen vapaaehtoistyö” -ohjelmissa ja varmistetaan niiden jatkuvuus. Siinä määritellään neljä tavoitetta, jotka epäviralliseen oppimiseen suunnatulle tuelle on asetettu.

Jotta nämä tavoitteet voitaisiin saavuttaa, ohjelmalle myönnettiin kautta 2000–2006 varten 520 miljoonan euron määrärahat. Ohjelmaan saavat osallistua myös ehdokasmaat ja Euroopan talousalueeseen kuuluvat Euroopan vapaakauppaliiton (EFTA) maat.

2.3. Nuorisoalan kehitys vuodesta 2000

Nuorisoalan yhteistyö lähti todelliseen nousuun komission vuonna 2001 julkaiseman valkoisen kirjan ”EU:n nuorisopolitiikan uudet tuulet” myötä. Valkoinen kirja perustuu laajaan Euroopan tasolla ja kansallisella tasolla toteutettuun kuulemiseen, johon osallistuivat hallitukset, viranomaiset, tutkijat, nuorisoalan toimijat ja nuoret itse. Sen avulla luotiin rakenne nuorisoalan yhteistyötä varten.

Prosessi johti siihen, että neuvosto hyväksyi toukokuussa 2002 nuorisoalan eurooppalaiset yhteistyöpuitteet, joissa määritellään muun muassa aihekohtaiset prioriteetit (*osallistuminen, tiedotus, vapaaehtoistoiminta, nuorten parempi tuntemus*), joihin jäsenvaltiot ovat päättäneet soveltaa avointa koordinoitimenetelmää.

Nuorisoalan eurooppalaisen yhteistyön edistämiseksi toteutettujen toimien tulosten avulla jäsennetään alan toimintaa ja sitä kautta vaikutetaan yhä suuremmin rahoitusvälineeseen.

Avoimen koordinoitimenetelmän täytäntöönpanon seurauksena neuvosto hyväksyi marraskuussa 2003 *osallistumiselle* ja *tiedottamiselle* asetettavat yhteiset tavoitteet², jotka ovat:

Osallistumiselle asetettavat yhteiset tavoitteet

- Edistetään nuorten osallistumista yhteisönsä toimintaan.
- Vahvistetaan nuorten osallistumista edustuksellisen demokratian järjestelmään.
- Tuetaan osallistumisen oppimista sen eri muodoissa.

² EUVL C 295, 5.12.2003, s. 6.

Tiedottamiselle asetettavat yhteiset tavoitteet

- Tarjotaan nuorille mahdollisuuksia käyttää tietopalveluita.
- Tarjotaan laadukasta tietoa.
- Edistetään nuorten osallistumista tiedon muokkaamiseen ja levitykseen.

3. NUORISO-OHJELMAN TÄYTÄNTÖÖNPANO

3.1. Yleistä Nuoriso-ohjelmasta

3.1.1. Yleiset ja erityiset tavoitteet

Ohjelman yleiset tavoitteet pohjautuvat ohjelman oikeusperustaan eli koulutusta, ammatillista koulutusta ja nuorisoa koskevaan EY:n perustamissopimuksen 149 artiklaan ja erityisesti sen 2 kohtaan, jonka mukaan yhteisön toiminnalla pyritään muun muassa ”*edistämään nuorisovaihdon sekä sosiaalipedagogiikan alan ohjaajien vaihdon kehittämistä*”.

Ohjelman erityiset tavoitteet on määritelty päätöksessä N:o 1031/2000/EY. Tavoitteita on neljä:

- a) Tuetaan nuorten aktiivista osallistumista Euroopan rakentamiseen siten, että he osallistuvat valtioiden rajat ylittävään vaihtoon Euroopan yhteisössä tai yhteisön ulkopuolisten maiden kanssa, ja siten kehitetään Euroopan kulttuurin monimuotoisuuden ja yhteisten perusarvojen ymmärtämistä, mikä tukee osaltaan ihmisoikeuksien kunnioittamisen edistämistä sekä rasismien, antisemitismin ja muukalaisvihan vastaista toimintaa.
- b) Vahvistetaan nuorten yhteisvastuullisuutta laajamittaisemmalla osallistumisella valtioiden rajat ylittävään yhdyskuntapalveluun Euroopan yhteisössä tai yhteisön ulkopuolisten maiden kanssa ja erityisesti niiden maiden kanssa, joiden kanssa yhteisö on tehnyt yhteistyösopimuksia.
- c) Edistetään nuorten aloitteellisuutta, yrittäjyyttä ja luovuutta, jotta he voivat osallistua aktiivisesti yhteiskunnan toimintaan, ja korostetaan Euroopassa koulun ulkopuolisen oppimiskokemuksen arvoa.
- d) Lujitetaan nuorisoalan yhteistyötä edistämällä hyvien toimintatapojen vaihtoa, nuorisotyöntekijöiden ja johtajien kouluttamista ja innovatiivisten toimien kehittämistä yhteisössä.

3.1.2. Toiminnalliset tavoitteet

Ohjelma on jaettu erityisten tavoitteiden toteuttamista varten viiteen alaohjelmaan:

- Alaohjelma 1 – Nuorten Eurooppa,
 - 1.1 – yhteisön sisäinen nuorisovaihto
 - 1.2 – nuorisovaihto yhteisön ulkopuolisten maiden kanssa

- Alaohjelma 2 – Nuorten eurooppalainen vapaaehtoispalvelu,
 - 2.1 – yhteisön sisäinen eurooppalainen vapaaehtoispalvelu
 - 2.2 – eurooppalainen vapaaehtoispalvelu kolmansien maiden kanssa
- Alaohjelma 3 – Nuorisoaloitteet,
- Alaohjelma 4 – Yhteistoimet,
- Alaohjelma 5 – Tukitoimet,
 - 5.1 – nuorisotoimen työntekijöiden koulutus ja yhteistyö
 - 5.2 – nuorisotiedotus ja -selvitykset
 - 5.3 – toimista tiedottaminen ja niiden näkyvyys
 - 5.4 – tukitoimenpiteet.

Ohjelman toiminnallisia tavoitteita on täsmennetty kuvaamalla toimenpiteitä, joiden avulla erityiset tavoitteet voidaan saavuttaa. Ne on määritelty päätöksessä N:o 1031/2000/EY seuraavasti:

- valtioiden rajat ylittävän nuorten liikkuvuuden tukeminen,
- tieto- ja viestintätekniikan käytön edistäminen nuorisoalalla,
- sellaisten Euroopan laajuisten yhteistyöverkkojen kehittäminen, joiden avulla voidaan vaihtaa kokemuksia ja hyviä toimintatapoja vastavuoroisesti,
- unionin kansalaisuutta ja nuorten sitoutumista unionin kehitykseen edistävien kansainvälisten hankkeiden tukeminen,
- kielitaidon ja erilaisten kulttuurien tuntemuksen edistäminen,
- sellaisten mallihankkeiden tukeminen, jotka perustuvat valtioiden rajat ylittäviin kumppanuuksiin ja joilla pyritään edistämään innovaatioita ja laatua nuorisoalalla,
- nuorisoalan politiikkojen ja niiden kehityksen tutkimus- ja seurantamenetelmien (esim. tietokannat, keskeiset numerotiedot, järjestelmien keskinäinen tuntemus) sekä alan hyvien toimintatapojen levitysmenetelmien kehittäminen Euroopan tasolla.

3.2. Ohjelman soveltuvuus yleiseen viitekehykseen

3.2.1. Tavoitteiden tarkoituksenmukaisuus työsarkaan nähden

Ohjelma on sisäisesti johdonmukainen sikäli, että yleisten, erityisten ja toiminnallisten tavoitteiden tasot muodostavat tasapainoisen rakenteen lukuun ottamatta kahta toiminnallista tavoitetta, jotka ovat ”tieto- ja viestintätekniikan käytön edistäminen nuorisoalalla” ja ”kielitaidon ja erilaisten kulttuurien tuntemuksen edistäminen”. Ne ovat pikemminkin ohjelman erityisiä tavoitteita kuin toiminnallisia tavoitteita.

Tilanne nuorisoalan eurooppalaisten yhteistyöpuitteiden määrittelemisen jälkeen on se, että ohjelma soveltuu osittain myös yleiseen tämänhetkiseen viitekehykseen. Nuoriso-ohjelmaa on kehitetty ensimmäisen ohjelmakupolven jälkeen asteittain vastaamaan kunkin ajankohdan tarpeita. Nuorisoalan eurooppalaisten yhteistyöpuitteiden hyväksymisen myötä nuorisoalasta on tullut jäsenelty ja itsenäinen osa-alue. Ohjelmassa olisikin noudatettava uusien puitteiden mukaisia yleisiä tavoitteita ja otettava huomioon etenkin *osallistumisen, tiedotuksen ja nuorten paremman tuntemuksen* kaltaiset uudet painopisteet, mutta myös kaikki *vapaaehtoistoimintaan* liittyvät uudet näkökohdat, jotka ovat nousseet esille perustuslaista tehtävää sopimusta koskevan ehdotuksen laatimisen myötä.

Yleisesti ottaen ohjelman sisäinen johdonmukaisuus on hyvä. Se ei kuitenkaan ole enää täysin yhteensopiva yleisten tämänhetkisten olosuhteiden kanssa. Ohjelma ei ole varsinaisesti ristiriidassa taustatilanteensa kanssa, mutta siinä ei oteta huomioon nuorisoalan yhteistyön kautta esiin nousseita uusia osatekijöitä.

3.2.2. *Päätelmät*

Lainsäätäjä on määritellyt ohjelman tavoitteet päätöksessä. Jotta ohjelmassa voidaan ottaa huomioon tilanteessa tapahtuneet muutokset, joustonvaraa on etsittävä päätöksen tarjoamista puitteista. Tulevassa ohjelmassa nuorisoalan yhteistyöpuitteet voidaan ottaa paremmin huomioon. Uuden oikeusperustan olisi myös oltava riittävän joustava, jotta ohjelmaa voidaan mukauttaa asteittain nuorisoalalla tehtävän yhteistyön tulevaan kehitykseen.

3.3. Nuoriso-ohjelman toiminnallinen puoli

3.3.1. *Kuvailevat tiedot*

Nuoriso-ohjelman hallintoon, joka on suurelta osin kansallisten toimistojen vastuulla, sovelletaan yhdenmukaisia hallinnollisia menettelyjä, joita noudattavat periaatteessa kaikkien osallistujamaiden kansalliset toimistot. Ohjelman väliarvioinnin yhteydessä kaikille tuensaajajärjestöille lähetettiin kansallisten toimistojen välityksellä kyselykaavake. Tarkoituksena oli pyytää tuensaajia arvioimaan ohjelman yleisessä hallinnossa tällä hetkellä käytettävien menettelyjen ja välineiden avoimuutta ja määrittämään, kuinka tehokkaasti ne tukevat ohjelmaan osallistumista. Kysymyksissä käsiteltiin ennen kaikkea ohjelmaan osallistumista, hakumenettelyä, päätöksentekomenettelyä ja raporttien esittämistä sekä rahoituksen myöntämistä koskevia sääntöjä.

3.3.2. *Yhteenvedo hyivistä kokemuksista ja ongelmista*

Kuulemisprosessissa tuotiin esille seuraavia asioita:

Käsitys ohjelmasta (tiedotus ja mainonta): Nuoriso-ohjelmaa koskevan tiedon laatu on parantunut selvästi asiakirja-aineiston, valtakunnallisten ja alueellisten kampanjoiden ja Internetin ansiosta. Tietoa on viime vuosista lähtien jaettu nuorille paremmin soveltuvassa muodossa. Käyttöopas voisi kuitenkin olla selkeämpi, ja se olisi laadittava uudelleen tyyliltään ja muodoltaan helppokäyttöisemmäksi sen sijaan, että siihen tehdään muutoksia joka vuosi.

Näkyvyyden on havaittu olevan vähäinen ennen kaikkea poliittisella tasolla.

Osallistuminen ohjelmaan: Suurin osa organisaatioista katsoo, että kansallinen toimisto on helposti lähestyttävä. Kansallisten toimistojen maantieteellinen etäisyys heikentää kuitenkin

pienten, erityisesti maaseudulla tai syrjäisissä kaupunkikeskuksissa toimivien paikallisten järjestöjen mahdollisuuksia osallistua ohjelmaan. Kansalliset toimistot, joilla on paikallisia ja/tai alueellisia tiedotuspisteitä, ovat kuitenkin helpommin lähestyttävissä ja tukevat siis kyseisten järjestöjen toimintaa paremmin.

Ohjelman täytäntöönpanon johdonmukaisuus: Kansalliset toimistot käsittelevät hakemuksia tasapuolisesti, ja hyväksytyjen hankkeiden osuutta pidetään tyydyttävänä. Kansallisten toimistojen eriävät päätökset aiheuttavat kuitenkin kiistatta ongelmia hakemuksen esittäneille kumppaniorganisaatioille. Ongelmaan törmätään etenkin sellaisten hankkeiden yhteydessä, jotka saavat rahoitusta monista eri lähteistä ja joiden eri osiot arvioidaan eri kansallisissa toimistoissa ilman että toimistot kuulisivat etukäteen toisiaan. Valinta- ja päätöksentekojärjestelmästä olisi siis tehtävä avoimempi, johdonmukaisempi ja yhtenäisempi kaikissa ohjelmaan osallistuvissa maissa.

Hakeminen: Nykyinen aikataulu, jonka mukaan menettely on viisivaiheinen (kolmivaiheinen yhteisön ulkopuolisten maiden kanssa toteutettavien yhteistyöhankkeiden osalta) vastaa useimpien tuensaajien tarpeita.

Hakulomakkeet on tarkoitettu kokeneiden nuorisotyöntekijöiden täytettäväksi, eivätkä ne sovellu kaikille nuorisoryhmille. Osa kysymyksistä on liian yksityiskohtaisia sellaisten hankkeiden kannalta, jotka ovat vasta valmisteluvaiheessa.

Tässä yhteydessä herättivät keskustelua mikrohankkeisiin (kahdenväliset/kolmenväliset hankkeet = rahoitus monesta lähteestä) ja makrohankkeisiin (monenväliset hankkeet, joihin osallistuu vähintään neljä yhteistyöorganisaatiota = yksi ainoa hakemus yleensä sen maan kansalliselle toimistolle, jossa hanke toteutetaan) sovellettavat hakumenettelyt. Kullakin oli kannattajansa: pienet organisaatiot kannattivat mikrohankkeita, suuret makrohankkeita.

Euroopan laajuiset nuorisoalalla työskentelevät kansalaisjärjestöt vaativat hakumenettelyn yksinkertaistamista myös siten, että otetaan käyttöön monia hankkeita kattava useaa alaohjelmaa koskeva hakujärjestelmä sen sijaan, että rahoitusta haetaan yksittäisille lyhytkestoisille hankkeille.

Kielteisessä päätöksessä olisi esitettävä yksityiskohtaiset syyt hankkeen hylkäämiseen, jotta uuden hakemuksen esittäminen olisi helpompaa ja kannustavampaa.

Rahoitukseen liittyvät säännöt: Kertatukien ja vakiosummien järjestelmä on oikeudenmukainen ja helppokäyttöisempi kuin aiempi prosenttiosuuksiin perustunut järjestelmä. Se ei kuitenkaan ole kovin joustava, mikä aiheuttaa hankaluuksia muita heikommassa asemassa oleville ryhmille, kuten syrjäytyneille nuorille, sillä heidän on vaikea löytää muita rahoittajia.

Tuen maksaminen: Valituista hankkeista ilmoitetaan ja tuen ennakkomaksu (75 prosenttia) maksetaan tuensaajille yleensä vähintään kuukausi ennen hankkeen alkamista. Eräät ohjelmaan osallistuvat maat saivat kuitenkin tietää valituista hankkeista vasta myöhemmin, eikä komissio maksanut kaikille keskitetysti valituille ja arvioiduille hankkeille rahoitusta ajallaan. Joissakin tapauksissa hanke peruutettiin tai sitä lykättiin taikka sen kumppanit tai osanottajat vaihtuivat näiden viivästysten vuoksi, mikä asetti järjestäjät ja heidän kumppaninsa erittäin hankalaan tilanteeseen.

Arviointimenettely: Tuensaajien on toimitettava loppuraporttinsa kahden kuukauden kuluessa hankkeen päättymisestä. Kansalliset toimistot ja komissio (keskitetysti hallinnoitujen hankkeiden osalta) arvioivat sisällön ja toteutuksen ja tutkivat rahoitus selvitykset ennen jäljellä olevan tukiosuuden maksamista. Tuensaajat eivät kuitenkaan yleensä saa raporteistaan palautetta tai huomioita. Seuranta- ja arviointikokousten järjestäminen ja hyvien toimintatapojen levitys ovat olennaisen tärkeitä tekijöitä nuorisotyön ja nuorisotyön organisaatioiden kehittämisen kannalta.

Kansallisia toimistoja koskevat säännökset: Kansallisia toimistoja koskevien säännösten täytäntöönpanon arviointi, joka toteutettiin vuonna 2002 ja jonka tulokset ohjelmakomitea on hyväksynyt, osoittaa, että säännöksissä määritellyt toimintamekanismit ja vastuualueet ovat toimineet erittäin tyydyttävällä tavalla. Vaikka niiden käytännön soveltaminen on ollut tietyissä, varsin rajallisissa tapauksissa hankalaa, kokemus on kiistatta osoittanut, että niiden täytäntöönpanoa voidaan yleisesti ottaen pitää onnistuneena. Näin ollen tekstin tämänhetkistä versiota sovelletaan koko ohjelman oikeusperustan voimassaoloajan.

3.3.3. Arviot toiminnallisesta puolesta

Menettelyjä käsitelleen seminaarin tuloksista voidaan tehdä seuraava arvio:

Käsitys ohjelmasta: Käyttöoppaassa kuvataan pääpiirteittäin Nuoriso-ohjelman tavoitteet, tukikelpoisuusperusteet ja hakumenettely tärkeimmillä osallistujamaiden kielillä. Useimmat kansalliset toimistot julkaisevat värikkäitä ja helpotajaisia tiedotteita (yleensä yksi esite kustakin alaohjelmasta), jotka on tarkoitettu nuorille ja joissa esitetään siten tärkeät tiedot yksinkertaisella ja ymmärrettävällä tavalla. Myös jotkut verkkosivut ovat vuorovaikutteisia ja nuorille soveltuvia. Kaikkia kansallisia toimistoja olisi kannustettava tuottamaan sellaisia esitteitä ja tiedotteita, jotka kiinnittävät nuorten huomiota ja kiinnostavat ja motivoivat heitä.

Ohjelman tavoitteista ei kuitenkaan aina ole kerrottu asianomaisille viranomaisille etenkin alue- ja paikallistasolla. Tällainen tiedonpuute vaikeuttaa yhteisrahoituksen ja paikallisviranomaisten tuen saamista tai tekee sen jopa usein mahdottomaksi.

Kansallisilla viranomaisilla, kansallisilla toimistoilla ja komissiolla on tärkeä rooli ohjelmasta saadun käsityksen parantamisessa poliittisella tasolla. Niiden tehtävää voitaisiin helpottaa kannustamalla perustamaan paikallisviranomaisten sisäisiä tai niiden välisiä yhteistyökumppanuuksia. Euroopan nuorisoviikkojen kaltaisilla kampanjoilla on myös tärkeä osuus tiedotettaessa asiasta valtakunnallisesti ja paikallisesti.

Osallistuminen ohjelmaan: Mahdollisuudet osallistua ohjelmaan ja tuensaajien maantieteellinen läheisyys ovat tärkeitä ohjelmaan liittyviä asioita valtakunnallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla. Tietyt maat voisivat seurata niiden maiden esimerkkiä, jotka ovat antaneet alueellisia, joko lopullisia tai kokeellisia säännöksiä, jotta ohjelmaan olisi helpompi osallistua ja jotta se olisi nuorten kannalta helpommin lähestyttävä.

Ohjelman täytäntöönpanon johdonmukaisuus: Vaikka menettelyt on yhdenmukaistettu, tiettyjen kansallisten toimistojen on mukautettava niitä kansallisten tarpeiden ja/tai käytettävissä olevien resurssien huomioon ottamiseksi. Varsinkin tuen myöntämistä koskevien päätösten tekoprosessi ei ole niin avoin kuin sen pitäisi olla, kun eurooppalaisiin painopisteisiin on yhdistetty kansallisia painopisteitä tai eurooppalaiset painopisteet on korvattu kansallisilla painopisteillä. Kansallisten toimistojen olisikin joustavuuden säilyttämiseksi varmistettava, että eurooppalaiset ja kansalliset painopisteet ovat

johdonmukaisia ja tasapainoisia ja että kansalliset toimistot käyvät jatkuvaa vuoropuhelua ja kuulevat toisiaan.

Jotkut kansalliset toimistot kannattavat monilähteen rahoituksen säilyttämistä, sillä niiden on kyseisen järjestelmän ansiosta helpompi arvioida toimintojen laajuutta saatujen hakemusten perusteella, kun monenvälisissä hankkeissa ne eivät aina tiedä muissa maissa toteutettaviin hankkeisiin osallistuvien kumppaniorganisaatioiden lukumäärää. Toimistojen välisen kuulemisen olisi kuitenkin oltava pakollista, kun kyseessä on hanke, joka saa rahoitusta monesta eri lähteestä.

Hankkeiden rahoittaminen: Pitkäkestoisia useaan alaohjelmaan kuuluvia hankkeita koskevia hakumenettelyjä voitaisiin yksinkertaistaa, jolloin myös maksuviivästyksset vähenisivät. Tällaisessa hakujärjestelmässä nuorisojärjestöt voisivat jättää yhteisen hakemuksen kaikkia alaohjelmia varten hankekohtaisten hakemusten sijaan. Pitkäkestoisemmat hankkeet voisivat herättää laajan yleisön kiinnostuksen ohjelmaan ja kannustaa toimintaan paikallistasolla sekä houkutella sitä kautta lisärahoitusta.

Pienten organisaatioiden ja muita heikommassa asemassa olevien ryhmien valmiuksien rajoja ei kuitenkaan saa unohtaa, sillä niiden kannalta mikrohankkeet ovat olennaisen tärkeitä.

Arviointiprosessi: On tärkeää, että tuensaajat saavat arvion hankkeestaan paitsi hakemuksen esittämisen yhteydessä, myös sitten, kun hanke on päättynyt. Kansallisten toimistojen ja komission olisi edistettävä kokemusten ja hyvien toimintatapojen vaihtoa. Hankkeiden tulosten on voitava vaikuttaa ohjelmaan sekä nuorisotalan rakenteisiin ja nuorisopolitiikkaan. Voimavaroja on osoitettava valtakunnallisten ja Euroopan tasolla pidettävien arviointiseminaarien järjestämisen tukemiseen.

3.3.4. Päätelmät

Seuraavassa tehdään yhteenveto suosituksista, jotka perustuvat ohjelman nykyisiä menettelyjä koskevaan arvioon:

- Ohjelman poliittista näkyvyyttä on parannettava.
- Alueellisia tiedotus- tai yhteyspisteitä on perustettava lähemmäs tuensaajia. Ohjelman eri vaiheissa (tiedotus, hakeminen, arviointi) on tuettava osallistujia ja erityisesti syrjäytyneitä nuoria.
- Hakumenettelyn hallinnollista puolta on yksinkertaistettava ja kevennettävä. Useaan alaohjelmaan kuuluvia hankkeita on edistettävä ja tuettava unohtamatta kuitenkaan pieniäkään hankkeita.
- Päätöksentekoprosessista ja valintaperusteista on tehtävä avoimemmat ja kansallisista ja eurooppalaisista painopisteistä johdonmukaisemmat ja tasapainoisemmat kaikissa ohjelmaan osallistuvissa maissa.
- Muita heikommassa asemassa olevien ryhmien ja yhteisön ulkopuolisissa maissa asuvien nuorten mahdollisuuksia osallistua ohjelmaan on lisättävä soveltamalla rahoituksen myöntämiseen joustavampaa mekanismia.
- Arviointikokouksia, jotka on suunnattu kansallisille ja eurooppalaisille tuensaajille sekä maaryhmille, on järjestettävä vuosittain.

3.4. Alaohjelma 1: Nuorten Eurooppa

3.4.1. Toiminnan rajaaminen

Alaohjelman 1 erityiset tavoitteet on määritelty Nuoriso-ohjelmasta tehdyn päätöksen N:o 1031/2000/EY liitteessä seuraavasti:

”Yhteisö tukee vähintään viikon pituisia nuorten ryhmätapaamisia, jotka toteutetaan yhteisön sisäisinä yhteishankkeina (yhteisön sisäinen vaihto) ja joihin voivat osallistua periaatteessa 15–25-vuotiaat nuoret, jotka asuvat laillisesti jossakin jäsenvaltiossa tai kolmannessa maassa (vaihdoissa yhteisön ulkopuolisten maiden kanssa on oltava mukana vähintään kaksi jäsenvaltiota).”

Toiminta perustuu eri maiden nuorisoryhmien välisiin kumppanuusjärjestelyihin ja nuorten aktiiviseen osallistumiseen. Toiminta on suunniteltu siten, että nuoret saavat mahdollisuuden tutustua ja perehtyä erilaisiin yhteiskunnallisiin ja kulttuurisiin realiteetteihin ja että nuoria kannustetaan osallistumaan muuhun Euroopan laajuiseen toimintaan tai käynnistämään itse tällaista toimintaa. Erityisesti painotetaan sellaisten nuorten osallistumista, jotka eivät ole ennen olleet mukana Euroopan laajuisessa toiminnassa tai jotka ovat muita heikommassa asemassa sekä sellaisten pienten ja paikallisten ryhmien osallistumista, joilla ei ole yhteisötason kokemusta.

Kahdenvälisiin ryhmätapaamisiin myönnetään rahoitusta, jos se on perusteltua kohderyhmien tai erityisen pedagogisen lähestymistavan kannalta ja edellyttäen, että kyseessä on ohjelmaan osallistuvien maiden välinen vaihto.

Alaohjelmassa voidaan tukea toimintaa, jolla edistetään nuorten aktiivista osallistumista ryhmätapaamisiin. Se voi olla esimerkiksi nuorten kielellistä valmennusta ja kansainvälisyyteen valmistavaa toimintaa ennen lähtöä.

3.4.2. Alaohjelman täytäntöönpano

a) Yleistä tietoa alaohjelmasta

Alaohjelma 1 edistää nuorten oppimisprosessia etenkin vaihdon avulla ja auttaa heitä tiedostamaan kulttuurien erilaisuuden ja tutustumaan tasa-arvoisiin mahdollisuuksiin sekä syrjinnän, rasismien ja muukalaisvihan torjuntaan liittyviin kysymyksiin.

Alaohjelmassa 1 tuetaan kaiken tasoisten aktiivisempien yhteistyökumppanuuksien luomista komission ja jäsenvaltioiden välillä, täytäntöönpanosta vastaavien kansallisten toimistojen tasolla ja hankkeita valmistelevien ja niihin osallistuvien nuorten tasolla.

Alaohjelmassa 1 tuetaan nuorten epävirallista oppimisprosessia, jossa he oppivat tiedostamaan, että he ovat Euroopan rakentamiseen osallistuvia toimijoita. Nuoret ymmärtävät sen avulla paremmin Euroopan monimuotoisuutta.

b) Toimintamekanismit

Kahdenvälinen vaihto on sopiva väline nuorisojärjestöille, jotka eivät ennen ole olleet mukana Euroopan laajuisessa toiminnassa, tai muita heikommassa asemassa oleville nuorille. Viimeksi mainittujen osalta olisi aiheellista lyhentää hankkeiden kestoa ja keventää niiden sisältöä heidän erityistarpeidensa huomioon ottamiseksi.

Monenvälinen vaihto tarjoaa todellisen kulttuurienvälisen eurooppalaisen ulottuvuuden. Vaihtokumppaneiden löytäminen on kuitenkin edelleen vaikea tehtävä. Kumppanuus on keskeinen osa hanketta, mutta eri kumppaneiden roolit ja etenkin taloudellisen vastuun ja organisaatiotehtävien jako eivät aina ole selvillä. Nuorten tehokas ohjaaminen on tärkeää, ja heidän on voitava osallistua toimintaan aktiivisesti koko hankkeen ajan. Jäsenvaltiot ovat pohtineet tässä yhteydessä mahdollisuutta laskea tuensaajien alaikäraja 13:een tai jopa 12 vuoteen ottaen huomioon senikäisten nuorten valmiudet osallistua toimintaan, jos se on ohjelman puitteissa mahdollista.

Yleisesti ottaen ryhmätapaamisiin osallistuminen motivoi nuoria osallistumaan muihinkin ohjelmassa tai muissa eurooppalaisissa ohjelmissa, kuten Sokrates- tai Leonardo-ohjelmassa tarjolla oleviin toimintoihin. Ohjelmien välisiä yhteyssilloja kaivataan.

Vaikutustutkimus osoittaa, että toiminnan arvo olisi tunnustettava jollain tavalla ja että nuorten olisi saatava todistus, jossa todistetaan heidän osallistumisestaan ryhmätapaamiseen.

Jäsenvaltiot totesivat, että vaihtohankkeiden täytäntöönpanon kestoon olisi syytä laskea mukaan valmistelu-aika sekä hankkeen toteutuksen arviointiin käytettävä aika.

3.4.3. Toiminnan tehokkuuden ja tulosten arviointi

Nuoriso-ohjelman talousarviosta myönnettiin alaohjelman 1 mukaisia ryhmätapaamisia varten 79,1 miljoonaa euroa kaudelle 2000–2002. Komission rahoittamiin 8 467 hankkeeseen osallistui yhteensä 167 298 nuorta. Monenvälisten hankkeiden osuus oli vuonna 2000 30 prosenttia ja vuoden 2002 lopussa 40 prosenttia, kuten komissio oli tavoitellutkin.

Vaikutukset nuoriin

Vaikutustutkimuksessa kävi ilmi, että alaohjelma 1 tarjoaa ehdokasmaiden nuorille sellaisen mahdollisuuden valtioiden rajat ylittävään Euroopan unionin jäsenvaltioihin suuntautuvaan liikkumiseen, jollaista heillä ei ennen ole ollut.

Kahdenvälisten vaihtojen osalta vaikutustutkimuksessa korostui se, että ne ovat erityisen hyödyllisiä muita heikommassa asemassa oleville nuorille, esimerkiksi romanivähemmistöihin kuuluville tai maantieteellisesti vaikeapääsyisillä alueilla asuville nuorille, sekä nuorisjärjestöille, jotka eivät ole aiemmin osallistuneet Euroopan laajuiseen toimintaan.

Muille nuorille ohjelmassa tarjotaan monenvälisiä ryhmätapaamisia. Kansainväliseen toimintaan osallistuminen on kasvattava kokemus, joka edellyttää kuitenkin vankkaa ohjausta. Ryhmätapaamiset tarjoavat myös tilaisuuksia käyttää vieraita kieliä ja saada kansainvälisyyskasvatusta. Ne ovat myös keino edistää suvaitsevaisuutta ja vastavuoroista kunnioittamista sekä lisätä avarakatseisuutta ja vuoropuhelua.

Nuoret ovat myös saaneet liikkumisen ansiosta paremman käsityksen roolistaan Euroopan kansalaisina. Kiinnostus Eurooppaan on lisäarvo, josta voi olla nuorille hyötyä työmarkkinoilla. On kuitenkin syytä muistaa, että joskaan tällainen epävirallinen oppiminen ei tuota ongelmia korkeasti koulutettujen ja/tai yliopistotutkinnon suorittaneiden vanhempien lapsille, heikommassa asemassa olevat nuoret tarvitsevat perusteellisen valmennuksen ennen ryhmätapaamiseen osallistumista.

Kansainvälisyyskasvatuksen ja yksilönkehityksen näkökulmasta voidaan havaita sellainen vaihdosta seuraava kerrannaisvaikutus, että ryhmätapaamiseen osallistuneet nuoret ovat usein halukkaita järjestämään vuorostaan vaihtohankkeita tai toteuttamaan seuraavassa vaiheessa yksilökohtaisempia, luovia hankkeita. Useimmat osallistuvat lisäksi erittäin aktiivisesti paikallisyhteisön toimintaan.

Heikommasta taustasta tulevien nuorten osallistuminen ohjelmaan on erityisen myönteistä, sillä kahdenvälinen ryhmätapaaminen on heidän ensimmäinen kokemuksensa Euroopan laajuisesta toiminnasta. Lisäksi on mainittava myönteinen vaikutus, joka ohjelmalla ja nimenomaan ryhmätapaamisilla on fyysisesti ja psyykkisesti vammaisiin nuoriin.

Vaikutukset nuorisotyöntekijöihin, järjestöihin ja paikallisyhteisöihin

Alaohjelma 1 on vaikuttanut sosiaalityöntekijöihin tuomalla esiin heidän työnsä laadun merkityksen, tarpeen tarjota erityiskoulutusta kansainvälisen kulttuurivaihdon alalla, tarpeen verkottaa nuoriso-alalla toimivia organisaatioita ja vaihtaa hyviä toimintatapoja sekä kielitaidon tärkeyden.

Nuorisojärjestöt puolestaan ovat yleisesti ottaen noudattaneet komission ja kansallisten toimistojen vahvistamia vuotuisia painopisteitä, mutta erityisiä ponnisteluja on toteutettu hankkeiden laadun parantamiseksi ja alueellisten erityispiirteiden huomioon ottamiseksi.

Monenväliseen vaihtoon osallistuneiden nuorisotyöntekijöiden kokemuksista saadut opetukset ovat tuoneet esille tarpeen levittää hyviä toimintatapoja tehokkaammin. Nuorisojärjestöt ovat puolestaan törmänneet töiden kuormittumiseen ja toiminnan keskittymiseen erityisesti kouluvuoden loma-aikoihin. Joissakin jäsenvaltioissa kunnat hyödyntävät ystävyyskaupunkiverkostoaan vaihtotoiminnan kehittämisessä.

Tämän alaohjelman laatua parantavat yhteistyökumppanien etsimisen järjestelmällisyys, nuorisojärjestöjen verkottuminen ja sellaisten rakenteiden hajauttaminen, joissa nuorille tarjotaan mahdollisuuksia osallistua vaihtohankkeisiin.

Alaohjelmassa 1 (Nuorten Eurooppa) suositellaan etusijan antamista monenvälisille hankkeille (joihin osallistuu vähintään neljä maata), kun järjestäjänä on kansainvälistä kokemusta omaava organisaatio. Tästä seuraa, että kahdenvälisten vaihtohankkeiden rajaaminen vain ensikertalaisille tai vähemmän kokemusta omaaville nuorille taikka muita heikommassa asemassa oleville nuorille ei motivoi paikallisia ryhmiä tai paikallisia nuorisojärjestöjä, joiden jäsenet kuitenkin vaihtuvat jatkuvasti. Vaikka toiminta ei olisi organisaatiolle uutta, se on uutta osallistujille. Muita heikommassa asemassa olevien ryhmien parissa työskentelevien pienten organisaatioiden mielestä monenvälisistä yhteistyökumppanuuksista aiheutuvat hallinnolliset tehtävät sekä hankkeiden organisointi ja hallinnointi vaikuttavat liian vaativilta.

Vaihtohankkeiden kerrannaisvaikutuksia on havaittu ennen kaikkea paikallis- ja alueyhteisöissä, ja ne lisäsivät kiinnostusta Eurooppaan ja antoivat aiheen perustaa uusia nuorisojärjestöjä.

Vaikutukset politiikkaan, lainsäädäntöön ja instituutioihin

Nuoriso-ohjelma innoittaa jäsenvaltioita, jotka tukevat usein vastaavia ohjelman ulkopuolisia hankkeita. Ohjelman hallinnoinnin hajauttamisesta, joka on yhä yleisempää kansallisten

toimistojen keskuudessa, seuraa kerrannaisvaikutuksia, ja se tuo ohjelman lähemmäs kaikkia nuoria ketään syrjimättä.

Ehdokasmaissa kokemukset ryhmätapaamisista ovat suhteellisen uusia, sillä niillä ei ole varsinaisesti ollut aiemmin mahdollisuutta osallistua kansainväliseen vaihtoon.

Komission vuotuisia painopisteitä noudatetaan, ja ne vastaavat usein kansallisia painopisteitä. Painopisteiden määrää ei kuitenkaan saisi kasvattaa, eikä sellaisia kansallisia painopisteitä saisi määritellä, jotka ovat keskenään ristiriitaisia tai yhteensopimattomia eurooppalaisten painopisteiden kanssa.

3.4.4. Alaohjelmaa 1 koskevat päätelmät

Ryhmätapaamiset tarjoavat eri kansalaisuuksia edustaville nuorille tilaisuuden tavata luontevasti tilanteessa, jossa he voivat perehtyä yhteisiin teemoihin ja tutustua erilaisiin kulttuureihin.

Toiminnan hallinnoinnin hajauttaminen lähes kokonaan kansallisiin toimistoihin on tehnyt ohjelmasta helpommin lähestyttävän ja tunnetumman siihen osallistuvien nuorten keskuudessa.

Hankkeiden laatu paranee jatkuvasti, kun organisaatiot ja muut kumppanit eli hankkeiden vetäjät tekevät yhä perusteellisempaa työtä.

Kansalliset toimistot osallistuvat tähän järjestämällä hankkeiden vetäjille suunnattuja tiedotus- ja koulutusseminaareja.

Parantamisen varaa on kuitenkin vielä esimerkiksi seuraavissa asioissa:

- Laadukkaiden yhteistyökumppanuuksien perustamista olisi tuettava varsinkin monenvälisissä hankkeissa. Kansallisten toimistojen olisi osallistuttava siihen aktiivisemmin.
- Kansallisten toimistojen on lisättävä keskinäistä yhteydenpitoaan, jotta yhteistyökumppanit saavat parempaa palvelua. Tämä on erityisen tärkeää kahdenvälisissä hankkeissa, joiden rahoitus riippuu useista kansallisista toimistoista.
- Muita heikommassa asemassa oleville nuorille tarkoitettujen hankkeiden kestoja olisi voitava lyhentää.
- Vaihtoon osallistumisen alaikäraja voitaisiin tietyissä tapauksissa laskea 12-13 vuoteen.
- Vaihtohankkeeseen osallistuneiden nuorten tulisi saada todistus osallistumisesta eurooppalaiseen toimintaan.
- Vaihtohankkeen keston tulisi olla nuorten kannalta pidempi siten, että siihen sisältyy hankkeen valmistelu, varsinaisen hankkeen toteutus ja nuorten saamien kokemusten arviointi tapahtuman jälkeen.
- Alaohjelmien välille olisi luotava siltoja pidempikestoisten ”yhteyshankkeiden” avulla.

3.5. Alaohjelma 2: Nuorten eurooppalainen vapaaehtoispalvelu

3.5.1. Toiminnan rajaaminen

Nuoriso-ohjelmasta tehdyn päätöksen N:o 1031/2000/EY liitteessä asetetaan nuorten eurooppalaista vapaaehtoispalvelua koskevat erityiset tavoitteet ja määritellään muun muassa, että ”nuorella vapaaehtoisella” tarkoitetaan yleensä 18–25-vuotiasta henkilöä. Nuori vapaaehtoinen sitoutuu tekemään yhteisvastuullista työtä tarkoituksenaan kehittää sosiaalisia ja henkilökohtaisia taitojaan ja kykyjään osallistumalla samalla yhteiskunnan toimintaan. Tämä sitoutuminen tarkoittaa, että nuori vapaaehtoinen osallistuu muussa jäsenvaltiossa kuin siinä, jossa hän asuu, tai kolmannessa maassa yleishyödylliseen ja palkattomaan, kyseiselle yhteisölle merkitykselliseen toimintaan määrätyn ajan (enintään 12 kuukautta). Nuorten eurooppalainen vapaaehtoispalvelu perustuu nuoren vapaaehtoisen, lähettävän järjestön ja vastaanottavan järjestön keskinäiseen kumppanuuteen ja niiden yhteiseen vastuuseen. Komissio laatii todistuksen nuorten osallistumisesta eurooppalaiseen vapaaehtoispalveluun.

Kyseisessä oikeusperustan liitteessä säädetään alaohjelman 2.1 (yhteisön sisäinen eurooppalainen vapaaehtoispalvelu) osalta muun muassa seuraavaa: ”Yhteisö tukee valtioiden välisiä hankkeita (jotka ovat määräaikaista, kesto periaatteessa kolmesta viikosta vuoteen), joissa nuoret voivat osallistua aktiivisesti ja yksilöllisesti yhteiskunnan kannalta tarpeelliseen toimintaan lukuisilla aloilla (muun muassa sosiaaliala, sosiokulttuurinen ala, ympäristö, kulttuuri jne.) ja jotka muodostavat samalla koulun ulkopuolisen oppimiskokemuksen sosiaalisten ja kulttuuristen taitojen hankkimiseksi. Hankkeissa pyritään tutustuttamaan nuoret muihin kieliin ja kulttuureihin sekä uusiin ajatuksiin ja hankkeisiin monikulttuurisessa kansalaisyhteiskunnassa.”

Valittuja painopisteitä on useita: lyhytkestoisia hankkeita sisältävän osion kehittäminen heikommassa asemassa olevien nuorien osallistumismahdollisuuksien lisäämiseksi ja yksilöllisen tuen tarjoamiseksi, vapaaehtoistoiminnan liittäminen uutena osana nykyisiin ja/tai tuleviin yhteistyökumppanuuksiin, sellaisten järjestöjen ottaminen mukaan, jotka eivät ole ennen osallistuneet vapaaehtoispalveluun, uusien alojen ja innovaatioiden saaminen mukaan sekä paikallistason kehityksen tukeminen.

3.5.2. Alaohjelman täytäntöönpano

a) Yleistä tietoa alaohjelmasta

Nuorten eurooppalainen vapaaehtoispalvelu käynnistettiin vuonna 1996 pilottihankkeena. Se kuuluu tätä nykyä Nuoriso-ohjelmaan (2000–2006) ja sen määrärahat ovat noin 25 miljoonaa euroa vuodessa. Se on siten yksi Nuoriso-ohjelman tärkeimmistä alaohjelmista. Alaohjelmassa tarjotaan joka vuosi noin 3 500:lle ohjelmaan osallistuvissa maissa asuvalle nuorelle mahdollisuus viettää 6–12 kuukautta ulkomailla. Erityinen lyhytkestoisten hankkeiden osio on perustettu muita heikommassa asemassa olevia nuoria varten. Alaohjelmassa rahoitetaan kuitenkin myös laajempia hankkeita, joihin voi osallistua jopa 60 eri vastaanottavissa organisaatioissa työskentelevää vapaaehtoista. Vuonna 2002 otettiin käyttöön kollektiivinen vapaaehtoispalvelu, joka mahdollistaa vielä suuremman vapaaehtoisjoukon työskentelyn erityisten tapahtumien, kuten urheilutapahtumien, yhteydessä.

b) Toimintamekanismit

Useimpia vapaaehtoispalveluhankkeita hallinnoivat kansalliset toimistot. Hankkeet ovat pääasiassa yksilökohtaisia pitkäkestoisia vapaaehtoishankkeita (kahdenväliset hankkeet, joissa hyödynnetään vapaaehtoistoimintaa), mutta ne voivat olla myös lyhytkestoisia (kolmesta viikosta kuuteen kuukauteen) yksilökohtaisia hankkeita tai ryhmähankkeita, jotka on tarkoitettu muita heikommassa asemassa oleville nuorille vapaaehtoisille. Keskitetysti hallinnoituja hankkeita on kahdenlaisia: ensinnäkin Euroopan laajuiset hankkeet, joihin osallistuu monia yhteistyöorganisaatioita ja lukuisia vapaaehtoisia, jotka lähetetään erilaisiin vastaanottaviin organisaatioihin, ja toiseksi hankkeet, joissa eurooppalaisten yleishyödyllisten nuorisojärjestöjen sihteeristöt vastaanottavat yksittäisiä vapaaehtoisia. Ohjelmaan osallistuvien maiden organisaatiot, jotka vastaanottavat nuoria vapaaehtoisia, hyväksytään menettelyllä, jossa organisaatio ilmoittaa olevansa kiinnostunut toimimaan vastaanottavana organisaationa. Hyväksyntä on ennakkoehdot rahoitushakemuksen esittämiseksi, ja se takaa vastaanottavien organisaatioiden toiminnan avoimuuden ja laadun. Teknisen avun toimisto avustaa kiinnostuneita henkilöitä, vapaaehtoisia, organisaatioita ja kansallisia toimistoja sekä hoitaa viestintä- ja neuvontapalveluja.

3.5.3. Toiminnan tehokkuuden ja tulosten arviointi

Nuorten eurooppalaiseen vapaaehtoispalveluun myönnettiin vuosina 2000–2002 kaiken kaikkiaan 66,5 miljoonaa euroa (2000: 20,7 miljoonaa euroa, 2001: 23,9 miljoonaa euroa, 2002: 21,9 miljoonaa euroa). Hankehakemusten määrä on lisääntynyt selvästi ja tasaisesti vuodesta 2000 (15 prosentin lisäys vuodesta 2000 vuoteen 2001 ja 21 prosentin lisäys vuodesta 2001 vuoteen 2002). Rahoitusta myönnettiin 17 703 hankkeelle, joiden puitteissa vastaanotettiin tai lähetettiin vapaaehtoisia (2000: 5 423, 2001: 5 754, 2002: 6 526). Eurooppalaiseen vapaaehtoispalveluun osallistuneiden nuorten määrä oli tämän ensimmäisen kolmivuotiskauden aikana lähes 10 000 (2000: 2 798, 2001: 3 430, 2002: 3 432) ja kasvoi merkittävästi eli 23 prosenttia vuodesta 2000 vuoteen 2001. Tällä hetkellä määrä näyttää vakiintuneen noin 3 500 vapaaehtoiseen vuodessa. Tässä yhteydessä on hyvä panna merkille, että nuorten eurooppalaisen vapaaehtoispalvelun online-tietokantaan on rekisteröity noin 6 000 kahdenvälistä hanketta, joiden puitteissa vastaanotetaan vapaaehtoisia.

Vaikutukset nuoriin

Nuorten eurooppalainen vapaaehtoispalvelu on tärkeä vaihe nuorten vapaaehtoisten elämässä: se merkitsee aktiivista osallistumista hankkeeseen ja päätöstä elää, oppia ja työskennellä jopa 12 kuukautta vieraassa maassa. Kun otetaan huomioon vapaaehtoispalvelun useimmiten yksilökohtainen luonne ja kesto, se edistää useimmissa tapauksissa eniten henkilökohtaista kehitystä ja lisää henkilön itseluottamusta merkittävällä tavalla.

Hyvin usein myös vapaaehtoisten tavoitteet koulutuksen ja ammatin suhteen muuttuvat. Palatessaan kotiinsa entiset vapaaehtoistyöntekijät ajattelevat ja toimivat avoimemmin, suvaitsevammin ja palveluhenkisemmin. Toinen tärkeä kerrannaisvaikutus on se, että entiset vapaaehtoiset osallistuvat innokkaammin epävirallisiin oppimistoimintoihin tai kannustavat vertaisiaan siihen.

Nuoret voivat hankkia eurooppalaisessa vapaaehtoispalvelussa tärkeitä uusia henkilökohtaisia, sosiaalisia, kulttuurienvälisiä ja teknisiä taitoja, jotka voivat parantaa heidän työllistettävyyttään. Todistusten myöntämistä koskevaa vakiintunutta ja sujuvaa järjestelmää

pidetään tässä suhteessa tärkeänä. Vapaaehtoiset ovat yleensä erittäin tyytyväisiä nuorten eurooppalaiseen vapaaehtoispalveluun.

Vaikutukset nuorisotyöntekijöihin, järjestöihin ja nuorisoalan paikallisyhteisöihin

Ohjelmaan on otettu järjestelmällisesti mukaan uusia organisaatioita, joilla ei ole ollut aiempaa kokemusta toiminnasta, ja ne ovat kyenneet luomaan uusia kansainvälisiä ja paikallisia yhteistyökumppanuuksia. Niiden tavanomaisesta vapaaehtois- tai nuorisotoiminnasta on usein tullut selvästi laadukkaampaa, innovatiivisempaa ja kansainvälisempää. Monet organisaatiot ovat vahvistaneet, että ne ovat pystyneet pitämään nuoriso-ohjaustyönsä kansainvälisellä tasolla Nuoriso-ohjelman ansiosta.

Koska myös paikallisviranomaiset ovat tukikelpoisia lähettäviä tai vastaanottavia organisaatioita, Nuoriso-ohjelma on usein ollut ratkaisevassa roolissa käynnistettäessä kuntien alulle panemia kansainvälisiä toimintoja tai täydennettäessä olemassa olevia toimintoja kansainvälisellä vapaaehtoispalveluhankkeella.

Joissakin ohjelmaan osallistuvissa maissa vakiintuneiden ja kokeneiden verkostojen ja organisaatioiden panos on huomattava. Kyseiset verkostot ja organisaatiot voivat jakaa muille kumppaneille tärkeitä kokemuksiaan ja osaamistaan. Toisaalta voi kuitenkin käydä niin, että kannustimia kaikkien kumppanien aktiiviselle osallistumiselle on vähemmän, ja joissakin tapauksissa eurooppalaisen vapaaehtoispalvelun lisäarvoa ja tunnuspiirteitä on vaikea havaita.

Jotkut organisaatiot huomauttivat, että nuorten eurooppalaisen vapaaehtoispalvelun rahoittaminen oli niille huomattavan raskasta ja että tavanomaisten vapaaehtoishjelmien oli vaikea kilpailla sen kanssa.

Vapaaehtoispalveluhankkeiden hallinnointiin osallistuneet nuorisotyöntekijät saivat uusia taitoja ja kykyjä. Useimmin mainitaan organisaatiokyky, yhteisvastuullisuus, luovuus, suurempi vastuuntunto, perusteellisempi kansainvälinen kokemus ja kulttuurienvälisen kanssakäymisen taito, kyky hankkia rahoitusta ja yritteliäisyys.

Yhdistynyt kuningaskunta teki paikallisten kerrannaisvaikutusten arvioimiseksi mielenkiintoisen laskutoimituksen: vapaaehtoispalveluun osallistuvien lähettävien ja vastaanottavien organisaatioiden mukaan jokaisen vapaaehtoisen vaikutukset ulottuvat keskimäärin 600 henkilöön. Tämä merkitsee sitä, että pelkästään Yhdistyneessä kuningaskunnassa, jossa lähetetään ja vastaanotetaan yhteensä 700 vapaaehtoista, vapaaehtoispalvelulla autetaan 420 000 henkilöä. Toiset maat mainitsevat alakohtaisia kerrannaisvaikutuksia: kun esimerkiksi johonkin orpokotiin otetaan vapaaehtoistyöntekijöitä, muut orpokodit kiinnostuvat tekemään samoin.

Vaikutukset politiikkaan, lainsäädäntöön ja instituutioihin

Nuorten eurooppalaisen vapaaehtoispalvelun vaikutuksia politiikkaan, lainsäädäntöön ja instituutioihin on vaikea määritellä syy-seuraus-suhteenä. On mahdotonta määritellä varmasti, ovatko politiikassa, lainsäädännössä tai kansallisissa instituutioissa tehdyt muutokset Nuoriso-ohjelman aikaansaamia. Voidaan kuitenkin varmuudella katsoa, että eri maissa tapahtuva kehitys ja Nuoriso-ohjelman ja valkoisen kirjan aikaansaama kehitys ajavat toisiaan eteenpäin ja vaikuttavat voimakkaasti toisiinsa.

Niissä maissa, joissa ei toteuteta erillistä kansallista nuorisopolitiikkaa tai joissa ei ole vapaaehtoispalveluperinteitä, Nuoriso-ohjelman tämänsuuntaiset vaikutukset ovat erityisen selviä.

Jotkut maat ilmoittivat järjestelmään tehdyistä viimeaikaisista muutoksista (kansallisille viranomaisille suunnattu tiedotus nuorten eurooppalaisesta vapaaehtoispalvelusta, lainsäädäntöön tehdyt mukautukset, joiden ansiosta kansallinen vapaaehtoispalvelu sopii paremmin yhteen kansainvälisen tai eurooppalaisen ulottuvuuden kanssa). Niissä maissa, joissa Nuoriso-ohjelman hallinto on siirretty aluetasolle tai joissa on luotu alueellisia neuvontaverkostoja tai verkostoja, joilla on kerrannaisvaikutuksia, on voitu havaita selviä vaikutuksia instituutioihin: alueellisia viranomaisia ja elimiä on perustettu avustamaan seurannassa, levittämään tietoa, antamaan neuvoja ja jopa osallistumaan valintamenettelyihin. Toistaiseksi ei kuitenkaan ole vielä näyttöä siitä, onko ohjelman täytäntöönpano ja yhteisten perusteiden soveltaminen ollut tehokasta näissä tapauksissa.

Vaikka jäsenvaltioita kannustetaan nykyisen Nuoriso-ohjelman oikeusperustassa vähentämään liikkuvuuden esteitä, monia muun muassa vapaaehtoisten oikeudelliseen, verotukselliseen ja sosiaalisen suojan sekä viisumeihin ja epävirallisen oppimisen tunnustamiseen liittyviä ongelmia esiintyy edelleen. Vain muutamissa maissa on säädetty erityisestä vapaaehtoistyöntekijän oikeudellisesta asemasta.

Myönteisenä pidetään sitä, että nuorten eurooppalaisen vapaaehtoispalvelun puitteissa hankittu epävirallinen oppi tunnustetaan asiasta vastaavan komission jäsenen allekirjoittamalla todistuksella, ja sitä, että todistuksen myöntämismenettelyä on hiljattain kevennetty. Nuorten eurooppalainen vapaaehtoispalvelu on ainoa Nuoriso-ohjelman alaohjelmista, jossa käytetään tällaista vahvistamismenettelyä. Todistuksen olemassaolo ei kuitenkaan merkitse sitä, että taidot ja kyvyt tunnustettaisiin järjestelmällisesti kaikkialla.

Nuorten eurooppalainen vapaaehtoispalvelu on myös tutustuttanut kansallisvaltiot naapurimaidensa ja Euroopan tason viitekehukseen. Roomassa pidettiin 28.–29. marraskuuta 2003 ensimmäinen kansalaispalvelua ja nuoria käsittelevä eurooppalainen konferenssi, jossa kansalliset kansalaispalvelusta vastaavat yksiköt ja nuorisopolitiikasta Euroopan tasolla vastaavat osastot vaihtoivat ensimmäisen kerran tietoja ja hyviä toimintatapoja. Toimintaa on tarkoitus jatkaa vuonna 2004.

Jotkut maat toivat esille epäsuhteen nuorten eurooppalaisen vapaaehtoispalvelun suhteellisen korkeiden kustannusten ja vapaaehtoisten melko pienen vuosittaisen määrän välillä. Lisäksi nuorten eurooppalaisen vapaaehtoispalvelun valtaosin yksilökohtainen luonne rajoittaa sen vaikutuksia ja näkyvyyttä.

3.5.4. Alaohjelmaa 2 koskevat päätelmät

On täysin selvää, että nuorten eurooppalainen vapaaehtoispalvelu on säilytettävä tulevassa ohjelmassa keskeisenä ja helposti tunnistettavana alaohjelmana. Olisi hyvä kehittää järjestelmällisesti osallistumismahdollisuuksia, alaohjelman helppokäyttöisyyttä, vaikutuksia, näkyvyyttä, tehokkuutta ja tuloksia.

- Suositeltiin, että ohjelmaan sisällytettäisiin pidempiä ja perusteellisempia valmistelutoimenpiteitä (valmistelukäynnit, koulutukset, kielet).

- Yhteistyökumppanuuden tiiviyyttä pitäisi korostaa enemmän, myös vapaaehtoisen osallistumisen näkökulmasta. Lisätuki tai muiden yhteistyökumppaneiden, kuten ohjaajien tai entisten vapaaehtoisten yhdistysten, järjestelmällinen osallistuminen toimintaan voisi auttaa laadun parantamisessa ja jatkuvuuden varmistamisessa.

Helppokäyttöisempi nuorten eurooppalainen vapaaehtoispalvelu – välineet, menettelyt, mallit

- Nuorten eurooppalaisen vapaaehtoispalvelun muodollisia edellytyksiä ja menettelyjä on kevennettävä.
- Hankkeen suunnittelun ja toteutuksen välistä aikaa on lyhennettävä.
- Vapaaehtoispalveluhankkeisiin voitaisiin sisällyttää tehokkaampi seuranta- ja/tai arviointitoiminto sekä mahdollisesti myös nykyiset ”Paluu tulevaisuuteen” -hankkeet.
- Suositusten mukaan menettely, jonka puitteissa organisaatiot ilmoittavat olevansa kiinnostuneita toimimaan vastaanottavina organisaatioina, olisi hyvä hajauttaa, ja hakemuksen hyväksymiseen olisi sovellettava yleisesti nopeampaa ja yksinkertaisempaa menettelyä.
- Yhteisön rahoituksesta riippumattomien vähimmäislaatuvaatimusten asettaminen vastaanottaville organisaatioille voisi olla ratkaiseva keino edistää nuorten eurooppalaisen vapaaehtoispalvelun laadun tuntemusta ja käyttää sitä malliesimerkkinä kansainvälisestä vapaaehtoistoiminnasta.
- Nuorten eurooppalaisen vapaaehtoispalvelun hallinnointi on syytä toteuttaa edelleen hajautetusti, mutta olisi hyvä, että tiettyjä täydentäviä hankkeita hallinnoitaisiin edelleen keskitetysti, jotta innovatiivisten, monenvälisten, kollektiivisten, vuorovaikutteisten tai monivuotisten toimintojen toteuttaminen olisi mahdollista.

Osallistumismahdollisuudet

- Mahdollisuuksia osallistua eurooppalaiseen vapaaehtoispalveluun olisi hyvä parantaa.
- Olisi tutkittava, voidaanko nuorten eurooppalaisessa vapaaehtoispalvelussa saavuttaa tavoite, joka on 10 000 eurooppalaista nuorta vuodessa; missä ajassa ja millä keinoilla.
- Muita heikommassa asemassa olevat nuoret on pidettävä edelleen tärkeimpänä kohderyhmänä ja nuorten eurooppalaista vapaaehtoispalvelua olisi kehitettävä niin, että se vastaa heidän tarpeitaan.
- Ikäryhmäksi on ehdotettu 18–30-vuotiaita nuoria, mutta siten, että erityistapauksissa rajoista voitaisiin poiketa. Tästä asiasta ei kuitenkaan olla yksimielisiä.
- On suositeltu myös, että erityistä tukea mahdollisesti tarvitseville pienille organisaatioille, paikallisille organisaatioille ja sellaisille organisaatioille, joilla ei ole aiempaa kokemusta toiminnasta, annettaisiin edelleen mahdollisuus osallistua toimeen.

Rahoitus

Monilähteistä rahoitusta koskevan järjestelmän aikaansaama keskinäinen taloudellinen riippuvuus on alkanut haitata nuorten eurooppalaisen vapaaehtoispalvelun toimintakykyä.

- Kaikkia monilähteisen rahoituksen vaihtoehtoja on tutkittava, kuitenkin niin, ettei hankkeen yhteistyökumppaneiden ja kansallisten toimistojen yhteisvastuuta poisteta.
- Muita ehdotuksia ovat esimerkiksi vapaaehtoispalveluhankkeiden sponsorointi, tuen lakkauttaminen, laaduntunnustusjärjestelmän käyttöönotto hankkeille, jotka eivät saa yhteisön rahoitusta, hankkeiden keston lyhentäminen ja osallistujakohtaisten rahoituksen enimmäisrajojen alentaminen.
- Jotkut kansalaisjärjestöt ehdottivat, että tutkitaan mahdollisuutta ottaa käyttöön tietyn suuruinen kuponki liikkumista varten vapaaehtoistyöntekijöille ja opiskelijoille sekä koulutukseen.
- Valmistelu-, arviointi- ja seurantatoimia on tuettava enemmän.
- Kertatukien ja vakiosummien sekä yhteisrahoituksen periaatetta pidetään myönteisenä ja säilyttämisen arvoisena.

Tunnustaminen

- Olisi suositeltavaa, että nuorten eurooppalaisen vapaaehtoispalvelun todistamista ja palvelun aikana hankitun epävirallisen opin tunnustamista kehitettäisiin käsi kädessä kaikilla tasoilla, esimerkiksi lainsäädännössä ja vapaaehtoispalvelua koskevissa sopimuksissa sitä kautta, että yhteyksiä europassiin vahvistettaisiin tai luotaisiin bonusjärjestelmä, jonka tarkoituksena on helpottaa pääsyä muodolliseen koulutukseen ja työhön.

Oikeudellinen kehys

Nuorten vapaaehtoispalvelun alalla sovellettavalta avoimelta koordinointimenetelmältä odotetaan paljon. Uskotaan, että nuorten eurooppalaisen vapaaehtoispalvelun avulla voidaan saavuttaa joitakin nuorisoa koskevassa valkoisessa kirjassa määritellyistä ensisijaisen aiheen ”nuorten vapaaehtoistyö” tavoitteista.

- Erityistä huomiota on kiinnitettävä siihen, että liikkuvuuden esteet jäsenvaltioissa poistetaan.
- Useimmissa Euroopan maissa ei ole vapaaehtoistyöhön liittyvää lainsäädäntöä, ohjesääntöä eikä politiikkaa. Tätä puutetta pidetään yleisesti suurena liikkumisen esteenä, sillä vapaaehtoistyöntekijät rinnastetaan sen takia palkattuihin työntekijöihin, opiskelijoihin tai harjoittelijoihin, ja heiltä peritään veroa, he menettävät sosiaalietuutensa tai he törmäävät vaikeuksiin yrittäessään saada oleskelulupaa.

3.6. Alaohjelma 3: Nuorisoaloitteet

3.6.1. Toiminnan rajaaminen

Alaohjelman 3 erityiset tavoitteet on määritelty Nuoriso-ohjelmasta tehdyn päätöksen N:o 1031/2000/EY liitteessä seuraavasti:

”Edistääkseen nuorten aloitteellisuutta ja luovuutta yhteisö tukee hankkeita, joissa nuoret osallistuvat aktiivisesti ja suoraan luoviin ja innovatiivisiin aloitteisiin sekä aloitteisiin, joissa kannustetaan nuoria yhteisvastuullisuuteen paikallisesti, alueellisesti, kansallisesti ja Euroopan laajuisesti. Näissä hankkeissa nuoret voivat kehittää aloitteellisuuttaan ja toteuttaa suunnittelemaansa toimintaa käytännössä siten, että ovat siinä itse keskeisiä tekijöitä. Yhteisö tukee aloitteita, joissa autetaan nuoria hyödyntämään vapaaehtoistyössä saatuja kokemuksia ja edistetään heidän aktiivista sopeutumistaan yhteiskuntaan. Näiden aloitteiden avulla, joita nuoret toteuttavat itse eurooppalaisen vapaaehtoistyön jälkeen, he voivat aloittaa ja edistää sosiaalisia, kulttuurisia, sosiokulttuurisia ja taloudellisia toimia ja/tai pyrkiä kehittämään itseään. Aloitteet on tarkoitettu ensisijaisesti nuorille, jotka eniten tarvitsevat tällaista tukea. Tuella pyritään kannustamaan hankkeiden laajentamista siten, että niihin yhdistettäisiin samantapaisia, muissa jäsenvaltioissa toteutettavia aloitteita. Näin tuetaan hankkeiden valtioiden rajat ylittävää luonnetta ja nuorten välistä kokemustenvaihtoa ja yhteistyötä. Tässä yhteydessä voidaan tukea nuorisoaloitteiden vetäjien Euroopan laajuisten tapaamisten järjestämistä, voidaan myöntää siihen, että perustetaan tällaisten hankkeiden välisiä pitkäaikaisia ja valtioiden rajat ylittäviä kumppanuusjärjestelyjä.”

3.6.2. Alaohjelman täytäntöönpano

a) Yleistä tietoa alaohjelmasta

Alaohjelman 3, joka on Nuoriso-ohjelman uusi osio, käynnistämiseksi oli joitakin vaikeuksia ohjelman täytäntöönpanon alkuvaiheessa. Alaohjelman kolme osiota (ryhmäaloitteet, verkottumishankkeet, Paluu tulevaisuuteen) olivat sekä käyttäjien että kansallisten toimistojen mielestä hankalia panna täytäntöön. Tästä syystä sitä tulkittiin ja kehitettiin vuoteen 2002 asti eri tavoin eri ohjelmaan osallistuvissa maissa huolimatta pyrkimyksistä yhdenmukaistaa sääntöjä käyttöoppaan avulla. Komissio järjesti tästä syystä vuosina 2002 ja 2003 seminaareja, joissa käsiteltiin ja arvioitiin alaohjelmaa 3.

Vaikutustutkimukset ja kaksi arviointiseminaaria osoittivat, että ryhmäaloitteita on yleisesti ottaen kehitetty oikeaan suuntaan useimmissa ohjelmaan osallistuvissa maissa. Niiden ansiosta laajemmalle yleisölle ja usein myös muita heikommassa asemassa oleville nuorille on tarjottu mahdollisuuksia osallistua ohjelmaan.

Sen sijaan kävi myös ilmi, että verkottumishankkeiden käsite ei ollut riittävän selkeä. Komissio täsmensi vuonna 2003 käyttöoppaassa esitettyjä valintaperusteita ja korotti kertatukia. Lisäksi hankkeet avattiin kaikille kiinnostuneille nuorille, kun ne vuoteen 2002 asti oli tarkoitettu vain entisille ryhmäaloitteiden tuensaajille.

Paluu tulevaisuuteen on alaohjelma, jonka avulla eurooppalaiseen vapaaehtoispalveluun osallistuneet nuoret voivat toteuttaa yksilökohtaisen hankkeen vapaaehtoispalvelun jatkoksi. Tämä osio, joka poikkeaa ryhmäaloitteista ja verkottumishankkeista, ei sovi luontevasti alaohjelmaan 3. Nuoret eivät ole tähän mennessä juurikaan hyödyntäneet tätä ohjelman tarjoamaa mahdollisuutta.

b) Toimintamekanismit

Vaikutustutkimus osoitti, että kertatuen järjestelmä on osoittautunut hyväksi ja se olisi säilytettävä. Monet maat vaativat rahoitushakemuslomakkeiden ja raportointitapojen yksinkertaistamista entisestään, jotta kaikki nuoret voisivat osallistua alaohjelmaan 3.

Alaohjelman 3 hallinnoinnin hajauttamisesta on saatu hyviä tuloksia. Sen ansiosta on voitu lisätä joustavuutta ja kehittää hanketta suunnittelevien tai toteuttavien nuorten ohjausta paikan päällä. Jotkut maat ehdottavat vielä pidemmälle menemistä eli hankkeiden hallinnoinnin hajauttamista.

Useat maat toteavat, että alaohjelman 5 mukaisia tukitoimia olisi käytettävä järjestelmällisemmin alaohjelman 3 tukemiseen.

Monet maat toivoivat myös, että sellaisten välittäjä- tai yhteysorganisaatioiden roolia vahvistettaisiin, jotka ohjaavat alaohjelmaan 3 kuuluvaa hanketta valmistelevia nuoria. Hankkeiden laadun on havaittu paranevan, kun nuoria ohjataan ja hankkeita valvotaan tehokkaasti.

3.6.3. Toiminnan tehokkuuden ja tulosten arviointi

Nuoriso-ohjelman talousarviosta myönnettiin alaohjelmaan 3 kuuluvia nuorisoaloitteita ja Paluu tulevaisuuteen -hankkeita varten 19,4 miljoonaa euroa kaudella 2000–2002. Komission rahoittamiin 3 314 hankkeeseen osallistui yhteensä 58 954 nuorta.

Vaikutukset nuoriin

Vaikutustutkimus osoitti, että alaohjelma 3 edistää Nuoriso-ohjelman yleisten ja erityisten tavoitteiden saavuttamista. Sen ansiosta nuoret voivat paitsi suunnitella omia hankkeitaan omien ajatustensa ja näkemystensä pohjalta ja omat tavoitteensa huomioon ottaen, myös toteuttaa ne itse. He osallistuvat näin epäviralliseen arkioppimisen prosessiin, jossa he oppivat tekemään päätöksiä, ottamaan vastuuta, suunnittelemaan hanketta ja toteuttamaan sen. Ryhmäaloitteissa ja verkottumishankkeissa on kyse kollektiivisesta oppimisprosessista ja Paluu tulevaisuuteen -hankkeissa puolestaan yksilökohtaisesta oppimisprosessista. Nuoret laativat varsinkin ryhmäaloitteiden ja verkottumishankkeiden puitteissa sellaisia hankkeita, jotka edistävät heidän osallistumistaan ja aktiivista sitoutumistaan yhteiskunnalliseen toimintaan. Osallistuessaan aktiivisesti hankkeen toteutukseen nuoret perehtyvät demokratian, suvaitsevaisuuden, yhteisvastuullisuuden ja kulttuurisen monimuotoisuuden arvoihin sekä sosiaalisesta syrjäytymisestä, rasismista ja muukalaisvihasta nouseviin vaaroihin.

Yksilökohtaisella tasolla nuori voi alaohjelmaan 3 kuuluvaa hanketta toteuttaessaan hankkia ammatillisia taitoja, kuten viestintä-, neuvottelu- ja perustelutaitoja, ja oppia hallinnoimaan hankkeita, hoitamaan taloutta ja käyttämään tietotekniikkaa ja vieraita kieliä. Samalla hän saa lisää itseluottamusta ja oppii työskentelemään ryhmässä, suunnittelemaan hanketta ja ratkaisemaan ongelmia, eli hänen sosiaaliset taitonsa kehittyvät.

Esille otettiin myös kysymys ikärajan muuttamisesta. Ryhmäaloitteen tai verkottumishankkeen kehittäminen on erittäin monitahoista toimintaa, jonka toteuttaminen on vaikeaa 15–20-vuotiaille nuorille. Alaohjelmaan 3 kuuluvia hankkeita esittävät yleensä noin 25-vuotiaat nuoret.

Vaikutustutkimuksesta kävi myös ilmi, ettei tätä epävirallista oppimiskokemusta tunnusteta tai arvosteta valtakunnallisella ja alueellisella tasolla. Ohjelman vaikutukset ovat tästä syystä toivottua vähäisemmät.

Yksi alaohjelman 3 ja erityisesti ryhmäaloitteiden vahvuuksista on se, että vaikeuksissa olevat nuoret voivat osallistua siihen. Se on osoittautunut arvokkaaksi välineeksi toteutettaessa ohjelman sosiaalista osallisuutta koskevaa strategiaa, jonka tarkoituksena on parantaa näiden nuorten osallistumismahdollisuuksia.

Ryhmäaloitteet ja verkottumishankkeet ovat siltoja muihin Nuoriso-alaohjelmiin. Useimpien hanke-ehdotusten takana on uusia ryhmiä, jotka eivät ole aiemmin osallistuneet ohjelmaan. Monille nuorille paikallistason hanke on ensimmäinen askel kohti pidemmälle vietyä toimintaa, johon liittyy yhteistyötä ulkomaisten kumppaneiden kanssa. Alaohjelma 3 onkin hyödyllinen siksi, että sen kautta uudet nuoret voivat osallistua ohjelmaan ja ohjelman kohdeyleisö monipuolistuu.

Paluu tulevaisuuteen -hankkeisiin osallistuvien nuorten määrän on ilmoitettu olevan erittäin pieni. Monissa maissa tähän alaohjelmaan osoitettuja määrärahoja ei ole käytetty lainkaan. Paluu tulevaisuuteen -alaohjelman kustannukset nuorta kohden ovat myös korkeat verrattuna tuloksiin, jotka eivät ainakaan tähän mennessä ole vakuuttavia.

Vaikutukset sosiaalityöntekijöihin ja järjestöihin

Nuoriso-ohjelma yleensä ja alaohjelma 3 erityisesti on parantanut sosiaalityöntekijöiden työn laatua ja antanut nuorisotyölle eurooppalaisen tai jopa kansainvälisen ulottuvuuden. Sosiaali- ja nuorisotyöntekijöiden on hankittava pätevyyttä kansainvälisen yhteistyön alalla ja löydettävä yhteistyökumppaneita ulkomailta kyetäkseen ohjaamaan Nuoriso-ohjelman hankkeita. On kuitenkin muistettava, että alaohjelman 3 vaikutukset sosiaalityöntekijöihin ovat vähäisempiä kuin muiden alaohjelmien, koska ryhmäaloitteet ovat nuorten itsensä laatimia. Hankkeiden laadun on silti havaittu paranevan, kun sosiaali- tai nuorisotyöntekijät ohjaavat ja neuvovat nuoria. Myöskään kerrannaisvaikutukset eivät valitettavasti aina ole parhaita mahdollisia, sillä kaikki hankkeeseen osallistuneet sosiaalityöntekijät eivät varsinaisesti hyödynnä kokemustaan tulevissa hankkeissa.

Vaikutukset politiikkaan, lainsäädäntöön ja hallinnollisiin instituutioihin

Ryhmäaloitteet ja verkottumishankkeet ovat yleensä suhteellisen näkyviä hankkeita, jotka tarjoavat kunnille tilaisuuden tavata nuoria ja saada tietää heidän huolenaiheistaan ja toiveistaan. Siinä mielessä ne edistävät Eurooppaan kuulumisen tunnetta paikallisyhteisöissä.

Nuoriso-ohjelma on yleisesti ottaen lisännyt eurooppalaiseen nuorisopolitiikkaan liittyvien aiheiden tuntemusta paitsi poliittisten päättäjien, myös suuren yleisön keskuudessa sekä valtakunnallisella tasolla että alue- ja paikallistasolla. Nuorisoa käsittelevä valkoinen kirja oli tässä suhteessa merkittävä, mutta myös Nuoriso-ohjelman hankkeet ovat antaneet "nuorten Euroopalle" näkyvyyttä. Näin on ollut erityisesti usein suurta julkisuutta paikallistasolla saavien ryhmäaloitteiden kohdalla.

Toiminnan tärkeyden ymmärtäminen on johtanut siihen, että jotkut maat myöntävät omia varojaan yhä useampien hankkeiden tukemiseen.

3.6.4. Alaohjelmaa 3 koskevat päätelmät

Alaohjelmaa 3 koskevat tavoitteet on saavutettu ennen kaikkea **ryhmäaloitteiden** ansiosta. Ryhmäaloitteiden on havaittu vaikuttavan erityisesti nuorten henkilökohtaiseen kehitykseen, identiteetin muodostumiseen (itseluottamus, sopeutumiskyky, itsenäisyys, aloitteellisuus ja vastuuntunto) ja poliittiseen avartumiseen (eurooppalaisuuden käsittäminen konkreettisesti, tunne eurooppalaiseen yhteisöön kuulumisesta). Tämä alaohjelma olisi säilytettävä tulevassa ohjelmassa.

Verkottumishankkeet antavat ryhmäaloitteille eurooppalaisen ja kulttuurienvälisen ulottuvuuden. Niitä voidaan sikäli pitää ryhmäaloitteitakin kunnianhimoisempina hankkeina. Vaikean alun jälkeen verkottumishankkeiden määrä kasvoi ja laatu parani selvästi vuonna 2003 komission ja kansallisten toimistojen toteuttamien tukitoimenpiteiden ansiosta.

Nämä molemmat toiminnot on säilytettävä: ryhmäaloitteet siksi, että ne edistävät laajasti ottaen sosiaalista integraatiota, ja verkottumishankkeet siksi, että ne vahvistavat alaohjelman 3 eurooppalaista ulottuvuutta.

Ryhmäaloitteilla ja verkottumishankkeilla voidaan todella tukea epäviralliseen ja arkioppimiseen liittyvää Nuoriso-ohjelman toimintaa. Ne tarjoavat merkittävän välineen, jonka avulla voidaan ottaa käytännössä huomioon nuorisoa koskevan valkoisen kirjan tärkeimmät painopisteet, jotka ovat nuorten aktiivinen osallistuminen yhteiskunnalliseen toimintaan, nuorten itsenäisyys, nuorille tiedottaminen, nuorten sosiaalinen osallisuus ja työllistettävyyys.

Paluu tulevaisuuteen -hankkeiden tulokset eivät ole yhtä selvästi positiivisia. Hankkeita on tähän mennessä toteutettu niin vähän, ettei niiden vaikutuksilla voida perustella tämän alaohjelman 3 osion säilyttämisen tarvetta.

Kansalliset viranomaiset ehdottivat seuraavia asioita pohtiessaan alaohjelman kehittämistä tulevaisuudessa:

- Toiminnassa olisi keskityttävä nuorten aktiiviseen osallistumiseen, epäviralliseen ja arkioppimiseen sekä sosiaaliseen osallisuuteen.
- Peruskohderyhmäksi olisi otettava muita heikommassa asemassa olevat nuoret.
- Kaikkien alaohjelmien välille olisi luotava siltoja nuorten tarpeisiin vastaamiseksi.
- Epävirallisen oppimisen ja arkioppimisen välille olisi luotava siltoja kumpaankin suuntaan.
- Olisi varmistettava, että Nuoriso-ohjelma sekä Sokrates- ja Leonardo da Vinci -ohjelmat täydentävät toisiaan ja muita politiikkoja, kuten kulttuuri-, urheilu- ja työllisyyspolitiikkaa.
- Epävirallisen ja arkioppimisen kautta saadut taidot on tunnustettava – opituista taidoista olisi laadittava hankkeen lopussa arvio, joka perustuu europassista (Leonardo da Vinci -ohjelma) tai Yhdistyneen kuningaskunnan kansallisen toimiston testaamasta Personal Record of achievement -todistuksesta saatuihin kokemuksiin.
- Alaohjelman 3 yläikäraja pitäisi voida nostaa 30:een.

- Alaohjelman 3.1 toteutusta (ryhmäaloitteet ja verkottumishankkeet) olisi ohjattava tehokkaammin esimerkiksi järjestämällä tutustumisseminaareja verkottumishankkeiden valmistelemiseksi alaohjelman 5 tuella.

3.7. Alaohjelma 4: Yhteistoimet

3.7.1. Toiminnan rajaaminen

Alaohjelman 4 erityiset tavoitteet on määritelty Nuoriso-ohjelmasta tehdyn päätöksen N:o 1031/2000/EY liitteessä seuraavasti:

”Otaen huomioon sen, että alojen välinen yhteistyö edellyttää joustavaa ja luovaa lähestymistapaa, (...) yhteisön tukea voidaan myöntää muiden tietojen ja taitojen Eurooppaa koskevien, erityisesti koulutuksen ja ammatillisen koulutuksen alan yhteisöohjelmiin kuuluvien yhteisötoimien kanssa toteutettaviin yhteistoimiin.

(...) Nämä hankkeet käsittävät laajan joukon järjestelyjä monelta alalta, mukaan lukien nuorisotoimen ala. Niitä voidaan tukea täydentävästi eri yhteisöohjelmista ja ne voidaan toteuttaa yhteisten hankepyyntöjen avulla.

Aiheellisia toimenpiteitä voidaan hyväksyä yhteyksien ja yhteistoiminnan edistämiseksi alueellisesti ja paikallisesti tähän ohjelmaan ja toisaalta koulutusalan ohjelmiin osallistuvien välillä. Tässä yhteydessä voidaan tukea tiedotustoimintaa yhteisön nuorille tarjoamista mahdollisuuksista.”

Komissio on tämän melko yleisen ja abstraktin oikeusperustan puitteissa hoitanut yhteistoimien toteuttamisen tähän mennessä hankepyyntöjen avulla.

3.7.2. Alaohjelman täytäntöönpano

a) Yleistä tietoa alaohjelmasta

Yhteistoimia toteutetaan pääasiassa järjestämällä yhteisiä hankepyyntöjä Sokrates-, Leonardo da Vinci- ja Nuoriso-ohjelmien puitteissa. Ensimmäinen pyyntö hanke-ehdotusten esittämiseksi julkaistiin vuonna 2001. Tästä syystä hankkeita, joita komissio voisi arvioida, on tässä vaiheessa vasta vähän. Vuonna 2001 valittiin kuusi hanketta, joita koskevat sopimukset allekirjoitettiin maaliskuussa 2002. Kolmen hankkeen aiheena on ”Siltojen rakentaminen kelpoisuuksien välille: ammatillisten opintosuoritusten ja arvosanojen siirto- ja kartuttamisjärjestelmä elinikäiselle oppimiselle”, kahden hankkeen aiheena on ”Ohjaus- ja neuvontapalvelut” ja vain yhden hankkeen aiheena on ”Monitoimikeskukset ja e-opiskelu”. Vuonna 2002 hyväksyttiin 15 hanketta, joista 14:stä tehtiin maaliskuussa 2003 sopimus siirretyin määrärahoihin. Kolmessa hankkeessa tarkoituksena on perehtyä ohjaus- ja neuvontapalvelujen paikalliseen ulottuvuuteen (aihe: kansallisen tason ohjausverkostot), kuudessa hankkeessa käsitellään kohderyhmien sosiaalista integraatiota ja viidessä hankkeessa nuorten aktiivista kansalaisuutta. Vuotta 2003 varten valittiin heinäkuussa 16 hanketta, joista tehdään sopimukset ennen vuoden loppua. Hankkeissa käsitellään edelleen nuorten aktiivista kansalaisuutta sekä uusina aiheina vammaisten integroitumista sekä epävirallisen ja arkioppimisen kautta saatujen tietojen ja taitojen tunnustamista.

Kun otetaan huomioon, että vuoden 2002 hankkeiden toteutus on vasta aloitettu, tähän mennessä vasta kuudesta hankkeesta voitaisiin tehdä kattava ja pätevä arviointi. Hankkeiden

kriittistä massaa ei siis vielä ole saavutettu, joten on liian aikaista ottaa kantaa hankkeiden tuloksiin.

Yhteistoimien organisoinnista saatuja kokemuksia voidaan sen sijaan jo tarkastella. Uuden alaohjelman käynnistämisessä oli joitakin alkuvaikeuksia, mutta sen ansiosta ohjelmien on ollut pakko avautua enemmän muiden ohjelmien suuntaan. Samalla on alettu pohtia yhteisiä aiheita, tehdä yhteistyötä ja yhteensovittaa toimintaa. Huolimatta yhteensovittamiseen liittyvistä vaikeuksista hallinnollisella ja taloudellisella tasolla on kehitetty sääntöjä, yhteisiä menettelyjä ja yhteisiä mallisopimuksia.

Lisäksi komissio on saattanut yhteistoimien avulla testata uutta hankkeiden seurantajärjestelmää. Vaikka hankkeita hallinnoikin kustakin aiheesta vastaava pääasiallinen osasto, muiden osastojen edustajia on otettu ensimmäisen kerran mukaan hankkeiden temaattiseen seurantaan. Tämän uuden lähestymistavan ansiosta hankkeiden avoimuus ja innovatiivisuus on kiistatta lisääntynyt ja on syntynyt uusia hankkeiden vetäjien välisiä verkostoja.

b) Toimintamekanismit

Yhteistoimia on nyt toteutettu kolme vuotta. Niiden aikana on osoittautunut, että hallinnolliset menettelyt ja rahoitusmenettelyt ovat raskaita ja monimutkaisia. Ongelma koskee etenkin päätöksentekoprosessia. Yhteistoimista vastaava komiteoiden välinen työryhmä on perustettu. Siihen kuuluu 18 edustaa kolmesta ohjelmasta. Ryhmällä ei ole päätösvaltaa. Komiteoiden välinen työryhmä kokoontuu yhden tai kaksi kertaa vuodessa, mutta se antaa vain suuntaviivoja. Ehdotukset on saatettava ohjelmakomiteoiden (Nuoriso, Leonardo ja Sokrates) käsiteltäväksi kirjallisen tai suullisen menettelyn kautta ja Euroopan parlamentin on saatava harjoittaa valvontavaltaansa, ennen kuin alaohjelmaa 4 koskevia päätöksiä voidaan tehdä.

3.7.3. Toiminnan tehokkuuden ja tulosten arviointi

Yhteistoimista vastaavan komiteoiden välisen ryhmän mielestä yhteistoimien nykyiset tavoitteet ovat tarkoituksenmukaisia ja vastaavat todelliseen tarpeeseen. Kunnianhimoisiin tavoitteisiin voidaan päästä ”laboratoriahankkeiden” kaltaisten laajojen pilottihankkeiden avulla. On kuitenkin syytä pohtia, kannattaako rajoittaa vain näihin suuriin hankkeisiin vai olisiko etenkin nuorisoalan osallistumisen kannalta hyödyllisempää myöntää yhteistoimien puitteissa rahoitusta myös pienemmille hankkeille. Näin yhteisrahoitettujen hankkeiden kokonaismääräkin kasvaisi.

Yhteistoimet vaikuttavat nykyisessä muodossaan hieman liian joustamattomilta. Valintaperusteet ovat suhteelliset tiukat, eivätkä ne jätä juurikaan liikkumavaraa sellaisia korkealaatuisia hankkeita silmällä pitäen, joiden ainoana puutteena on se, että ne eivät täytä täysin vaatimusta koulutusalan, ammatillisen koulutuksen alan ja nuorisoalan välisestä yhteistyöstä. Kokemus kuitenkin osoittaa, että tahot, jotka hakevat rahoitusta yhteistoimiin kuuluville hankkeille, pyrkivät usein hieman keinotekoisesti todistamaan, että hankkeessa tehdään yhteistyötä kyseisten kolmen alan välillä. Voisi siis olla kiinnostavampaa vaatia vain kahden alan välisiä yhteistyökumppanuuksia ja asettaa sen sijaan tiukempia vaatimuksia hankkeiden innovatiivisuudelle, menetelmille ja vaikutuksille.

Toinen esitetty vaihtoehto on jättää hankkeen vetäjille enemmän vapautta yhteistoimiin kuuluvassa hankkeessa käsiteltävän aiheen suhteen. Useat komiteoiden välisen ryhmän

jäsenet vaativat, että alaohjelmaan lisätään täysin avoin aihe, jotta hankkeiden vetäjät voisivat toteuttaa omia ajatuksiaan sillä edellytyksellä, että asetetut tavoitteet saavutetaan.

Yhteistoimien arvon tunnustamisen puolesta on ponnisteltava enemmän, jotta ne pääsevät kunnolla näkyviin suurten ohjelmien rinnalla.

Myös sitä on pohdittava, onko hankepyyntö soveltuvin väline yhteistoimien toteuttamiseen. Tässä vaiheessa on liian aikaista antaa lopullista vastausta tähän kysymykseen. Voisi kuitenkin olla hyödyllistä täydentää hankepyyntömenettelyä muunlaisilla toimilla, kuten tutkimuksilla, eritasoisilla yhteistyökumppanuuksilla, hyvien toimintatapojen levittämistoimilla sekä tiedotus- ja viestintätoimilla.

3.7.4. Alaohjelmaa 4 koskevat päätelmät

Alaohjelman 4 toteutuksessa oli alkuvaiheessa joitakin ongelmia. Tässä vaiheessa voidaan esittää seuraavat tärkeimmät suositukset:

- Yhteistoimiin sovellettavia menettelyjä on yksinkertaistettava.
- Yhteistoimista vastaavan komiteoiden välisen ryhmän tehtävät olisi määriteltävä tarkemmin ja sille olisi annettava päätösvaltaa.
- Yhteistoimiin sovellettavia valintaperusteita olisi lievennettävä, jotta alaohjelmasta tulisi joustava väline, josta voidaan rahoittaa kaikenlaisia yhteistoimien tavoitteisiin pyrkiviä toimintoja.
- Olisi kehitettävä strategia viestintää, tiedottamista ja tulosten arvon tunnustamista varten, jotta yhteistoimet saisivat kunnollista näkyvyyttä.
- Nykyisiä verkkosivuja ja rahoitettujen hankkeiden luetteloa voitaisiin kehittää.

3.8. Alaohjelma 5: Tukitoimet

3.8.1. Toiminnan rajaaminen

Alaohjelman tavoitteet on määriteltä Nuoriso-ohjelmasta tehdyn päätöksen N:o 1031/2000/EY liitteessä. Niitä ovat etenkin seuraavat:

- nuorisotoimen työntekijöiden koulutus ja yhteistyö
- nuorisotiedotus ja -selvitykset
- toimista tiedottaminen ja niiden näkyvyys.

3.8.2. Alaohjelman täytäntöönpano

a) Yleistä tietoa alaohjelmasta

Tuensaajat ja kansalliset toimistot voivat alaohjelman 5 puitteissa toteuttaa kaikenlaisia koulutus- ja yhteistyöhankkeita, joiden tavoitteena on tukea muiden Nuoriso-ohjelman alaohjelmien kehittämistä ja vahvistaa eurooppalaista nuorisopolitiikkaa.

Arvioijat, jotka osallistuivat vuonna 2003 arviointitutkimukseen ja alaohjelman 5 arviointityöpajaan nuorisotyöntekijöiden kanssa, katsoivat, että alaohjelma parantaa nuorten mahdollisuuksia osallistua muihin alaohjelmiin erityisesti sen ansiosta, että siinä kehitetään nuorisotyöntekijöiden taitoja, luodaan ja tuetaan yhteistyökumppanuuksia ja verkostoja sekä vahvistetaan osallistujien itseluottamusta ja motivaatiota. Alaohjelmaa pidetään erittäin tärkeänä välineenä nuorten kannalta, sillä nuoret voivat saada sen avulla enemmän tietoa Nuoriso-ohjelman painopisteistä.

Monissa maissa alaohjelma 5 on kansallisen nuorisopolitiikan kansainvälisen ulottuvuuden kehittämisen olennainen osa, joka vaikuttaa suoraan alalla toteutetun kansallisen toiminnan laatuun. Alaohjelma 5 on rajapinta paikallis-/aluetason ja Euroopan tason välillä, ja se tuo nuorisotyöhön innovatiivisia osatekijöitä ja saa aikaan huomattavia kerrannaisvaikutuksia.

Kaikki ovat yhtä mieltä siitä, että alaohjelma lisää selvästi suvaitsevaisuutta ja kulttuurien monimuotoisuuden ymmärtämistä. Sen sijaan sen vaikutuksia integraatioon pidetään kyllä todellisina, mutta vielä riittämättöminä. Toimintaa muita heikommassa asemassa olevien nuorten ja maaseudulla tai syrjäseuduilla asuvien nuorten parissa olisi tehostettava.

Alaohjelman 5 tarjoamia mahdollisuuksia täydentää vuotuinen alaohjelmaan 5 kuuluvia laajoja hankkeita koskeva ehdotuspyyntö, kuten käyttöoppaassa on todettu. Sen tarkoituksena on mahdollistaa tuensaajien työskentely Nuoriso-ohjelman tärkeimpien painopisteiden, kuten integraation ja rasismin torjunnan parissa pitkäkestoisissa koulutus-, yhteistyö- ja tiedotushankkeissa. Laajojen hankkeiden tulokset ovat herättäneet myönteistä vastakaikua. Eniten parannettavaa hankkeiden ja yleisesti alaohjelman suhteen on näkyvyydessä ja hyvien toimintatapojen levittämisessä.

b) Toimintamekanismit

Arvioijien mukaan alaohjelma 5 on asetettuihin tavoitteisiin nähden tehokas väline erityisesti koulutuksen, verkottumisen, motivoinnin ja nuorten vastuullistamisen alalla.

Alaohjelma 5 on yksi Nuoriso-ohjelman monipuolisimmista toimista: siinä on kolme erilaista osiota – yhteistyö ohjelmaan osallistuvien maiden kanssa, yhteistyö yhteisön ulkopuolisten maiden kanssa, yhteistyö- ja koulutussuunnittelu kansallisessa toimistossa – ja yhdeksän erilaista toimintoa ja ”tukitoimenpidettä”. Tätä monitahoisuutta pidetään toisaalta tuottoisana, hankkeisiin innostavana tekijänä, ja toisaalta joustavuutta vähentävänä tekijänä, sillä se rajoittaa liikkumavaraa toteutuksen tasolla.

Vaikka tuensaajat ovat sitä mieltä, että alaohjelmaan 5 ehdotettujen lyhytkestoisten (muutamista päivistä muutamiin viikkoihin) toimintojen hallinnointi on helpompaa, he korostavat myös sellaisten pitkäkestoisempien toimintojen tarvetta, jotka kestävät jopa vuoden ja joiden avulla käynnistetään ja tuetaan koulutusalan hankkeita ja verkostoja.

Arvioijat totesivat, että alaohjelmaa 5, jolla pyritään erityisesti tukemaan alaohjelmia 1 ja 2, pitäisi käyttää myös alaohjelman 3 tukemiseen. He huomauttivat, että alaohjelman 5 jatkohankkeiden määrälliseen arviointiin olisi kiinnitettävä enemmän huomiota.

Ohjelmaan osallistuvat maat ovat yleensä tyytyväisiä alaohjelman hallinnoinnin hajauttamiseen kansalliselle tasolle. Monet korostavat, että hajauttaminen lisää avoimuutta ja läheisyyttä. Muita heikommassa asemassa olevien nuorten ja erityisesti syrjäisillä

maaseutualueilla asuvien nuorten kannalta on ratkaisevan tärkeää, että yhteyshenkilöitä työskentelee heidän alueellaan.

Tuensaajat kannattavat yksimielisesti kertatukijärjestelmää, joka on otettu käyttöön useimmissa alaohjelmaan 5 kuuluvissa toiminnoissa. Hankkeiden kustannusten arviointi ja budjetoiminen on tästä lähin helpompaa. Tuensaajat ovat voineet uudessa järjestelmässä keskittyä enemmän hankkeiden sisältöön. Muutamat tuensaajat toivoivat kuitenkin, että matkakulut korvattaisiin kokonaisuudessaan erityisesti silloin, kun hankkeisiin osallistuu yhteisön ulkopuolisia maita ja huomattava määrä osallistujia ehdokasmaista.

3.8.3. Toiminnan tehokkuuden ja tulosten arviointi

Vuosina 2000–2002 alaohjelman 5.1 puitteissa toteutettuihin hankkeisiin osoitettiin 32,3 miljoonaa euroa. Yhteensä 4 031 rahoitettuun hankkeeseen osallistui kaiken kaikkiaan 91 610 henkilöä – nuorisotyöntekijöitä, nuoria ja kansalaisjärjestöjen edustajia.

Kolmeen ensimmäiseen yhteistyön, koulutuksen ja tiedotuksen alalla toteutettavia laajamittaisia hankkeita koskevaan ehdotuspyyntöön saatiin 174 hakemusta, joista valittiin ja toteutettiin 34.

Koulutus, laatu, verkottuminen, innovaatio, osallistumismahdollisuudet

Osallistumismahdollisuuksia, koulutusta, laatua, verkottumista ja innovaatiota pidetään voimakkaasti toisistaan riippuvaisina osatekijöinä.

Alaohjelman 5 koulutusta koskevassa osiossa osallistujat voivat lähteä mukaan henkilökohtaisen laadullisen kehityksen prosessiin. Osallistujat hankkivat kansainvälisiä nuorisoalan taitoja ja kykyjä, jotka liittyvät erityisesti suvaitsevaisuuteen, osallisuuteen ja osallistumiseen. Useissa maissa Nuoriso-koulutus on yksi harvoista nuorisotyöntekijöiden koulutusmahdollisuuksista. Vertaistukijärjestelmää pidetään Nuoriso-koulutuksen olennaisena osana.

Koulutuksen jälkeen nuorisotyöntekijät kykenevät luomaan verkostoja sekä osallistumaan niiden toimintaan ja tukemaan niitä. Verkostot tarjoavat puolestaan tilaisuuden jatkuvaan kokemustenvaihtoon, innovaatioihin ja uusien hankkeiden luomiseen. Tehokasta verkottumista pidetään välttämättömänä innovaation käytännön toteuttamisen kannalta. Tietotekniikan laajamittaisempi ja tehokkaampi hyödyntäminen, parhaita toimintatapoja esittelevien hankkeiden julkaiseminen ja Internet-sivujen luominen mainitaan mahdollisina keinoina vähentää viestintäongelmia innovaation alalla.

Alaohjelman 5 roolia arvostetaan suuresti: se avaa mahdollisuuden osallistua Nuoriso-ohjelmaan ja on kaikkien nuorten ulottuvilla. Erilaisten toimintojen valikoimaa pidetään hyvin suunniteltuna. Sen ansiosta voidaan valmistella alaohjelmiin 1–3 kuuluvia hankkeita ja parantaa niiden laatua. Alaohjelmien 1–3 puitteissa toteutettuihin hankkeisiin osallistuneet henkilöt palaavat usein alaohjelman 5 pariin laajentamaan näin kokemustaan.

Alaohjelmassa 5 tarjottujen koulutustoimien panos muihin alaohjelmiin tunnustetaan lähes yksimielisesti, mutta joissakin raporteissa pahoitellaan sitä, ettei alaohjelman 5 jatkohankkeista, joita toteutetaan esimerkiksi ryhmätapaamisina tai eurooppalaisina vapaaehtoispalveluhankkeina, ole käytännössä minkäänlaista määrällistä arviota.

Vaikutukset nuoriin

Alaohjelman 5 vaikutuksista nuorten henkilökohtaiseen kehitykseen on keskusteltu paljon ja niitä on arvioitu. Alaohjelma auttaa nuoria kehittämään luovuuttaan ja aloitekykyään ja hankkimaan taitoja ja itseluottamusta, joiden avulla he voivat toteuttaa hankkeita ja ottaa niistä taloudellisen vastuun. Alaohjelmaa 5 pidetään motivaation lähteenä ja sen katsotaan parantavan kieli- ja viestintätaitoja, edistävän ryhmädynamiikkaan ja konfliktinhallintaan liittyvien kykyjen omaksumista sekä lisäävän tietoisuutta eurooppalaisuudesta.

Nuorten osallistuminen hankkeen suunnitteluun, valmisteluun ja toteutukseen on tärkeää, sillä sitä kautta nuoret kokevat, että hanke on heidän hankkeensa. Koulutusta ja vertaistukea pidetään tässä suhteessa olennaisena tärkeinä asioina.

Vaikutukset nuorisotyöntekijöihin, nuorisojärjestöihin ja paikallisyhteisöihin

Alaohjelma vaikuttaa merkittäväällä tavalla **nuorisotyöntekijöiden** laatutietoisuuteen ja osaamiseen, jotka on määritelty Nuoriso-ohjelman painopisteiksi. Pätevyyttä edistävät toimenpiteet lisäävät toiminnan ammattimaisuutta. Koska nuorisotyö on hyvin erilaista eri maissa, kansainvälisen vaatimustason asettamista pidetään tärkeänä laadun parantamisen kannalta.

Sen lisäksi, että alaohjelmassa 5 kehitetään Nuoriso-ohjelman horisontaalisiin painopisteisiin liittyviä taitoja, se parantaa erityisen tehokkaasti myös nuorisotyöntekijöiden käytännön taitoja (esimerkiksi joukkuehengen lujittaminen, tutustuttaminen erilaisiin pedagogisiin lähestymistapoihin, työmenetelmät ja esittämistekniikat). Esitettyjen kommenttien mukaan alaohjelma 5 motivoi nuorisotyöntekijöitä ja auttaa heitä käsittämään työnsä tarkoituksenmukaisuuden sen koko laajuudessa. Alaohjelman 5 on todettu myös luovan tervettä kilpailua vertaishenkilöiden välillä kansainvälisellä tasolla.

Järjestöjen osalta alaohjelma 5 tukee merkittävästi uusien yhteistyökumppanuuksien luomista ja olemassa olevien kumppanuuksien jatkamista. Kahdenvälisistä suhteista tulee kolmen- ja monenvälisiä, kumppanuuksista tulee tasapainoisempia, eikä yksi organisaatio pääse hallitsemaan niitä liiaksi. Usein kumppanuuksia myös jatketaan Nuoriso-ohjelman ulkopuolella. Alaohjelma 5 on tuonut monien organisaatioiden nuorisotyöhön ensimmäistä kertaa yhteisen pohdintatyön käsitteen. Pienille organisaatioille on tärkeää laajentaa yhteysverkostoaan.

Alaohjelma 5 edistää nuorisojärjestöjen ammattimaistumista ja kannustaa organisaatioiden väliseen vertailuun paitsi kansallisuus- ja kulttuurierojen näkökulmasta, myös niiden aseman ja työskentelytavan näkökulmasta. Nuoriso-ohjelma ja alaohjelma 5 tuovat valtioiden rajat ylittävälle yhteistyölle jatkuvuutta, ennakoitavuutta ja ryhtiä ja tuovat myös lähiötöön sen piiriin.

Alaohjelman 5 vaikutukset **paikallisyhteisöihin** näkyvät eri tasoilla:

- Nuorisojärjestöt – kuntataso: Tiiviimpien yhteyksien luominen kunnan henkilöstöön voisi kannustaa kehittämään seuroja ja organisaatioita ja aiheuttaa merkittävemmän ketjureaktion politiikan ja talouden aloilla. Osallistuvat ryhmät ja organisaatiot lisäävät usein yhteistyötään paikallisviranomaisien kanssa, vakiinnuttavat suhteensa kunnan nuorisotoimen yksiköihin ja keskittyvät enemmän kansainväliseen toimintaan.

- Osallistujajärjestöt voivat motivoida samassa yhteisössä toimivia nuorisojärjestöjä osallistumaan myös kansainväliseen toimintaan.

Vaikutukset politiikkaan, lainsäädäntöön ja instituutioihin

Vaikka alaohjelman 5 vaikutuksia kansalliseen, alueelliseen ja paikalliseen politiikkaan on kuvattu yleisellä tasolla, esimerkit konkreettisista vaikutuksista ovat harvassa. Kaikki ovat kuitenkin yhtä mieltä siitä, että näiden politiikkojen ja eurooppalaisen politiikan on täydennettävä toisiaan.

Joissakin tapauksissa on vaikuttanut siltä, että eurooppalainen nuoriso- ja nuorisotyöpolitiikka korvaa kansallisen, alueellisen tai paikallisen politiikan. Voimakkaimmat vaikutukset ovat kohdistuneet kuntatasolle (ks. edellä). Kuntien ja paikallisten poliittisten päättäjien osallistuminen on osoittautunut tulokselliseksi ja on edistänyt avautumista entistä enemmän kansainväliseen suuntaan. Tämän ansiosta voidaan voittaa ennakkoluulot ja torjua rasismia paikallistasolla.

3.8.4. Alaohjelmaa 5 koskevat päätelmät

Pohtiessaan alaohjelman kehittämistä tulevaisuudessa arvioijat korostavat tarvetta jatkaa nuoriso- ja nuorisotyöpolitiikan kehittämistä Euroopassa valkoisen kirjan tavoitteiden mukaisesti ja luoda yhteistyöverkostoja Euroopan tasolle, kansalliselle tasolle sekä alue- ja paikallistasolle tai vahvistaa niitä erityisesti paikallistasolla, jotta muita heikommassa asemassa olevat nuoret pääsevät helpommin toimintaan mukaan.

Nuorisopolitiikka – nuorisotyö – painopisteet

- Joissakin tapauksissa on vaikuttanut siltä, että eurooppalainen nuoriso- ja nuorisotyöpolitiikka korvaa kansallisen, alueellisen tai paikallisen politiikan. Kaikki ovat yhtä mieltä siitä, että erilaisten lähestymistapojen olisi täydennettävä toisiaan.
- Kansainvälisten vaatimusten asettaminen voisi auttaa parantamaan nuorisotyön laatua jatkuvasti.
- Ohjelmasta olisi voitava rahoittaa nuorisoon liittyviä tutkimushankkeita sekä Nuoriso-ohjelman puitteissa että myös muissa yhteyksissä.
- Toiminnan vaikutuksia muita heikommassa asemassa olevien nuorten osallisuuteen on tavoiteltava ja vahvistettava.

Alaohjelman nykyinen rakenne

- Alaohjelman monitahoisuutta pidetään toisaalta hedelmällisenä tekijänä, toisaalta joustavuutta vähentävänä tekijänä, sillä se rajoittaa liikkumavaraa toteutuksen tasolla.
- Joitakin alaohjelmaan 5 kuuluvia toimintoja olisi voitava hyödyntää alaohjelmien 1 ja 2 valmistelun lisäksi myös alaohjelmassa 3.

Valintaprosessi, päätöksenteko, palautteenanto ja seuranta

- Nuorisotyöntekijät haluaisivat osallistua enemmän valintaprosessiin ja saada enemmän tietoa päätöksentekorakenteesta.
- Osallistujat haluaisivat saada selkeämmän kirjallisen selityksen hylätyistä hankkeista, jotta he voisivat parantaa myöhempien hakemustensa laatua. Hankkeen jälkeen he haluaisivat saada kommentteja työnsä laadusta.
- Alaohjelmaan 5 kuuluneen hankkeen jatkoksi alaohjelmissa 1, 2 ja 3 toteutettujen hankkeiden määrällistä arviointia olisi lisättävä.

Näkyvyys – verkottuminen – siirrettävyys

- Hyviä toimintatapoja olisi levitettävä tehokkaammin julkaisemalla laajemmin tietoja asianomaisista hankkeista erilaisilla Internet-sivuilla ja käyttämällä kaikkia verkoston tarjoamia mahdollisuuksia (kansalliset toimistot, alueelliset keskuskeskukset, SALTO, Euroopan neuvosto).
- Yhä pidemmälle viety hajauttaminen ohjelmaan osallistuvissa maissa voisi lisätä avoimuutta ja läheisyyttä ja edistää erityisesti syrjäisillä alueilla asuvien nuorten ja yleisesti ottaen muita heikommassa asemassa olevien nuorten osallistumista.

3.9. Toiminta yhteisön ulkopuolisten maiden kanssa

3.9.1. Toiminnan rajaaminen

Komissio ja Nuoriso-ohjelmakomitea ovat erottaneet neljä ensisijaista maantieteellistä aluetta yhteisön ulkopuolisten maiden kanssa tehtävää yhteistyötä varten: ensisijaiset alueet 1 eli laajentuneen EU:n naapurivaltiot: Välimeren alue (Marokko, Algeria, Tunisia, Egypti, Libanon, Jordania, Syyria, Israel, Länsiranta ja Gazan alue, Turkki, Kypros ja Malta), Kaakkois-Eurooppa (Albania, Bosnia ja Hertsegovina, entinen Jugoslavian tasavalta Makedonia, Kroatia, Serbia ja Montenegro) ja itsenäisten valtioiden liitto (Armenia, Azerbaidžan, Georgia, Moldova, Ukraina, Valko-Venäjä, Venäjä) ja ensisijaiset alueet 2 eli Latinalainen Amerikka (Argentiina, Bolivia, Brasilia, Chile, Costa Rica, Ecuador, El Salvador, Guatemala, Honduras, Kolumbia, Kuuba, Meksiko, Nicaragua, Panama, Paraguay, Peru, Uruguay, Venezuela).

Yhteisön ulkopuolisten maiden kanssa Nuoriso-ohjelman puitteissa tehtävän yhteistyön tavoitteena on edistää maailmanrauhaa, vuoropuhelua, suvaitsevaisuutta ja yhteisvastuullisuutta nuorten keskuudessa. Muita tärkeitä tavoitteita ovat vankkojen ja kestävien yhteistyökumppanuuksien perustaminen sekä nuorisoasioihin liittyvien kokemusten ja asiantuntemuksen vaihto EU:n ja sen ulkopuolisten maiden hallitusten alaisten rakenteiden ja hallituksista riippumattomien rakenteiden välillä. Yhteisön ulkopuolisten maiden kanssa toteutettavan toiminnan pitäisi auttaa osallistujia ymmärtämään paremmin omaa viitekehystään ja kulttuuriaan ja tarkastelemaan omaa identiteettiään. Lisäksi toiminnalla pyritään kehittämään vapaaehtoistoimintaa ja kansalaisyhteiskuntaa siihen osallistuvissa maissa sekä tarjoamaan yhteisön ulkopuolisia maita edustaville kumppaneille kokemuksia epävirallisesta oppimisesta ja edistämään nuorisotyön ja nuorisoyhdistysten kehittymistä kyseisissä maissa.

Nuorisoalan Euro–Välimeri-ohjelmalla on seuraavat yleiset tavoitteet: edistää Välimeren alueen ja EU:n nuorten tutustumista toisiinsa ja vastavuoroista ymmärrystä, kannustaa nuoria ja erityisesti nuoria naisia osallistumaan aktiivisesti kansalaistoimintaan paikallisyhteisöissä ja tukea nuorisoalan kansalaisjärjestöjen osallistumista maidensa sosiaaliseen elämään. Erityisiä tavoitteita ovat epävirallisten kulttuurienvälisten oppimismahdollisuuksien tarjoaminen nuorille ja koulutuksen tarjoaminen nuorisotyöntekijöille ja nuorisotoimen vastuuhenkilöille, kokemusten ja hyvien toimintatapojen vaihto, voittoa tavoittelemattomien organisaatioiden kehittämisen tukeminen, kansalaisyhteiskunnan demokratisoitumisen tukeminen, nuorisoalan kansalaisjärjestöille tiedottaminen, 27 Euro–Välimeri-kumppanin keskinäisen ymmärryksen edistäminen ja vastavuoroisen tuntemuksen parantaminen sekä kumppaneina toimivien Välimeren alueen kansalaisjärjestöjen kannustaminen osallistumaan valtioiden rajat ylittäviin kansalaisjärjestöjen verkostoihin.

Euro–Välimeri-nuoriso-ohjelma jäsentyy kolmen tärkeimmän Nuoriso-alaohjelman ympärille: alaohjelma 1 (nuorisovaihto), alaohjelma 2 (vapaaehtoispalvelu) ja alaohjelma 5 (tukitoimet).

3.9.2. Toiminnan täytäntöönpano

a) Yleistä tietoa toiminnasta

Nuoriso-ohjelman vuotuisesta talousarviosta on käytetty keskimäärin noin 8 prosenttia 30:n ohjelmaan osallistuvan maan ja 42 ulkopuolisen maan välisen yhteistyön rahoittamiseen. Euro–Välimeri-nuoriso-ohjelmaan käytetyn Nuoriso-ohjelman budjettiosuuden lisäksi toimintaan on myönnetty huomattavasti varoja Meda-ohjelmasta.

Ohjelman osio ”Yhteistyö yhteisön ulkopuolisten maiden kanssa” on ollut erittäin kysytty käytettävissä oleviin varoihin nähden. Hyväksytyjen hankkeiden keskimääräinen prosenttiosuus kaikista jätetyistä hakemuksista oli noin 55 prosenttia eli vähemmän kuin ohjelmaan osallistuvien maiden kohdalla.

Toiminnan eurooppalainen lisäarvo näkyy siinä, että toiminta on osa Euroopan ulkopoliittikkaa ja edistää myönteistä käsitystä Euroopasta kaikkialla maailmassa. Sen ansiosta demokraattisiin arvoihin ja yhteisvastuullisuuteen perustuva Eurooppa saa tunnustusta, eurooppalainen identiteetti vahvistuu ja yhteistyötä voidaan rakentaa sellaisten maiden kanssa, jotka eivät välttämättä ole tehneet kahdenvälisiä sopimuksia kaikkien jäsenvaltioiden kanssa.

b) Toimintamekanismit

Toiminta on toteutettu lähes yksinomaan mikrohankkeina. Vaikka tämä lähestymistapa on raskas ja vaatii paljon työvoimaa, se on jälleen osoittautunut parhaaksi keinoksi taata, että toimitaan lähellä kansalaisia ja että paikallisilla järjestöillä ja ryhmillä, jotka ovat nuorisoalan erityispiirre, on mahdollisuus osallistua. Laajamittaiset vuorovaikutteiset monivuotiset hankkeet, kuten youthNet ja Balkan Youth Project, ovat parantaneet toiminnan näkyvyyttä ja lisänneet yhteisön ulkopuolisten maiden mahdollisuuksia osallistua siihen sekä mahdollistaneet yhteistyökumppanuuksien ja verkostojen luomisen. Nämä hankkeet ovat arvokkaita, mutta ne eivät saa syrjäyttää mikrohankkeita.

Toiminnan hallinnointia on siirretty vähitellen kansallisille toimistoille pienten sopimusten suuresta määrästä johtuen. Tämän hallinnointitavan etuna on toimiminen lähempänä käyttäjiä

sekä usein hankkeiden valintaprosessin ja sopimuksentekoprosessin nopeutuminen, mutta haittapuolena on kuitenkin se, että toiminta ei ole niin johdonmukaista ulkopuolelta katsottuna. Toinen hallinnointitavan haittapuoli on budjetin pirstoutuminen, josta aiheutuu ristiriitoja ohjelmasta tiedottamisen ja kysyntään vastaamisen välillä. Tiedotuksen ja näkyvyyden uskotaan kuitenkin paranevan kansallisten toimistojen ansiosta. Hajauttaminen johtaa myös vähitellen siihen, että sellaiset ohjelmiin osallistuvat maat, jotka toteuttivat vain vähän tai ei lainkaan hankkeita ulkopuolisten maiden kanssa silloin, kun budjetti jaettiin keskitetysti, osallistuvat toimintaan aktiivisemmin.

Osaa toiminnasta (eurooppalaisten kansalaisjärjestöjen ehdottamat hankkeet ja Välimeren alueen eteläpuolisissa maissa toimivien organisaatioiden esittämät hankkeet) hallinnoidaan edelleen keskitetysti (komissiossa), mutta kaikkia täytäntöönpanossa ilmenneitä viivästyksiä ei ole vielä kurottu umpeen.

Vain Välimeren alueen kumppanimaissa toimivat organisaatiot voivat pyrkiä hankkeiden vetäjiksi ja koordinaattoreiksi Euro–Välimeri-nuoriso-ohjelman puitteissa, kun muiden ulkopuolisten maiden organisaatioiden on hoidettava hankkeiden hallinnointi eurooppalaisten kumppaneidensa välityksellä.

Kaksi kansallisten toimistojen yhteyteen perustettua resurssikeskusta (Kaakkois-Euroopan maiden resurssikeskus ja Euro–Välimeri-resurssikeskus) ovat koonneet yhteen tietotaitoa ja työskentelyvälineitä. Resurssikeskukset ovat osoittautuneet hyödyllisiksi välineiksi, joiden avulla voidaan edistää tiedotusta, näkyvyyttä ja yhteisön ulkopuolisten maiden mahdollisuuksia osallistua ohjelmaan.

Nykyinen rahoituksen myöntämistapa – kertatuki – on osoittautunut käyttäjien kannalta paremmaksi kuin todellisiin kuluihin perustuvan prosenttiosuuden korvaaminen. Se on kuitenkin joustamattomampi eikä salli mukautumista asianomaisten yhteisön ulkopuolisten maiden erityisolosuhteisiin. Myös loppumaksujen laskeminen on monimutkaista varsinkin siksi, että maissa sovelletaan eri kursseja ja samaan hankkeeseen yhdistetään kertatukia ja todellisten kulujen perusteella laskettua rahoitusta.

Jotkut nykyisistä kriteereistä tai välineistä eivät arvioiden mukaan täysin vastaa nuorten tai organisaatioiden tarpeita. Monet ryhmät ja organisaatiot pitivät esimerkiksi vaatimusta vaihtohankkeiden monenvälisyydestä (vähintään neljä kumppania tai jopa viisi kumppania ehdokasmaiden osalta) liian tiukkana. Yläikäraja estää joissakin tapauksissa tiettyjen yhteisön ulkopuolisten maiden nuorten osallistumisen. Kansalliset toimistot ja myös organisaatiot ja nuoret pitivät liian rajoittavana vaatimusta työskennellä samaan maantieteelliseen alueeseen kuuluvien yhteistyökumppaneiden kanssa. Eri alueilta tulevien kumppanien yhdistämistä samaan hankkeeseen pidettiin suositeltavana.

3.9.3. Toiminnan tehokkuuden ja tulosten arviointi

Yhteisön ulkopuolisten maiden kanssa tehtävää yhteistyötä varten vapautettiin vuosina 2000–2002 yhteensä 18,6 miljoonaa euroa. Määrärahat saatiin Nuoriso- ja Meda-ohjelmien talousarvioista (Nuoriso-ohjelman talousarviosta 13,7 miljoonaa euroa ja Meda-ohjelman talousarviosta 4,9 miljoonaa euroa). Varoista 41 prosenttia osoitettiin Välimeren alueen kanssa tehtävään yhteistyöhön, 34 prosenttia Kaakkois-Euroopassa sijaitsevien naapurialueiden kanssa tehtävään yhteistyöhön (Kaakkois-Eurooppa: 14 prosenttia, itsenäisten valtioiden liitto: 20 prosenttia) ja 25 prosenttia Latinalaisen Amerikan kanssa tehtävään yhteistyöhön. Noin 18 000 nuorta ja nuorisotyöntekijää ja kansalaisjärjestöjen

edustajaa osallistui johonkin ohjelman 850 hankkeesta. Ohjelmaan osallistuvien maiden lukumäärä (53 prosenttia) oli melkein sama kuin ulkopuolisten maiden (47 prosenttia).

Yhteisön ulkopuolisten maiden kanssa toteutettavaan toimintaan käytettiin vuosina 2001 ja 2002 vuoden alussa myönnettyä alkuperäistä summaa enemmän varoja ehdotettujen ja hyväksytyjen hankkeiden korkean laadun ansiosta.

Vaikutukset nuoriin

Käytännön toiminnalla on tähän mennessä ollut huomattavia vaikutuksia nuoriin: se on edistänyt kulttuurienvälistä oppimista, henkilökohtaista kehitystä ja aktiivista osallistumista yhteiskunnalliseen toimintaan. Toiminnan ansiosta nuorten eurooppalaisten ja nuorten ei-eurooppalaisten välinen ymmärrys on lisääntynyt. Se on edistänyt yhteisvastuullisuuteen ja avustamisen periaatteeseen perustuvan Euroopan arvostusta varsinkin konfliktialueilla.

Ryhmätapaamiset ovat osoittautuneet erityisen tehokkaaksi keinoksi edistää kulttuurienvälistä ymmärrystä ja tietoisuutta Eurooppaan kuulumisesta laajemmassa kohderyhmässä vastaanottajina toimineisiin paikallisyhteisöihin kohdistuneiden vaikutusten ansiosta. Nuorten eurooppalainen vapaaehtoispalvelu on vaikuttanut puolestaan enemmänkin osallistujien henkilökohtaiseen kehitykseen.

Vaikutukset nuorisotyöntekijöihin, järjestöihin ja paikallisyhteisöihin

Toiminta on vahvistanut erityisesti tukitoimien kautta merkittävästi myös nuorisotyöntekijöiden ja nuorisoalan järjestöjen ja organisaatioiden valmiuksia ja edistänyt niiden verkottumista. Organisaatiot ovat hyötäneet kokemusten vaihdosta ja uusien yhteyksien solmimisesta, joka on usein johtanut kestävien kumppanuuksien luomiseen tulevaa yhteistyötä silmällä pitäen.

Koska yhteisön ulkopuolisten maiden organisaatioiden on esitettävä rahoitushakemuksensa eurooppalaisen kumppanin välityksellä (Euro–Välimeri-nuoriso-ohjelmaa lukuun ottamatta), kyseisten maiden osallistujat eivät kuitenkaan ole saaneet hyötyä kaikista mahdollisista vaikutuksista, joita toiminnalla olisi voinut olla, sillä yhteistyötä ei tehty tasa-arvoisista lähtökohdista.

Toiminnan ansiosta epävirallisen oppimisen ja kulttuurienvälisen oppimisen arvo on alettu tiedostaa paremmin paikallistasolla. Se on edistänyt kansalliskulttuurien keskinäistä tuntemusta ja torjunut näin osaltaan kulttuuriennakkoluuloja. Toiminta on vaikuttanut myös vapaaehtoistoiminnan ja kansalaisyhteiskunnan kehittymiseen ohjelmaan osallistuvissa maissa ja yhteisön ulkopuolisissa maissa.

Ohjelman täytäntöönpanossa havaittiin eroja eri alueilla. Kaakkois-Euroopassa ja Välimeren alueella vaikeuksia on aiheuttanut alaohjelman 2 (vapaaehtoispalvelu) täytäntöönpano siitä syystä, ettei toiminnan perinteitä tunneta ja/tai että vapaaehtoispalveluun liittyy historiallisista syistä negatiivisia mielleyhtymiä. Latalainen Amerikka oli alue, jolla yhteyksien solmiminen ja hankkeiden toteutus oli helpointa. Alueella toteutettiinkin Välimeren alueen jälkeen toiseksi eniten toimintoja. Se oli yksi suosituimmista hankkeista vastaanottavista kohteista, kun Kaakkois-Euroopan ja itsenäisten valtioiden liiton kanssa toteutetut hankkeet järjestettiin sen sijaan useimmiten ohjelmaan osallistuvassa maassa muun muassa hallinnollisiin menettelyihin ja viisumin saamiseen, logistiikkaan ja pankkisiirtoihin liittyvien vaikeuksien vuoksi.

Edellä mainittujen kaikilla alueilla havaittujen vaikutusten lisäksi nuorisoalan Euro–Välimeri-toimintaohjelmassa on saavutettu merkittäviä tuloksia: Välimeren eteläpuolisiin maihin on perustettu kansallisia rakenteita, jotka ovat lisänneet huomattavasti näkyvyyttä ja osallistumismahdollisuuksia, Meda-budjettikohdasta myönnetty määräraha on mahdollistanut toteutettujen hankkeiden määrän lisäämisen ja laadun parantamisen ja ovat tarjonneet Välimeren alueen kumppanimaissa toimiville organisaatioille/ryhmille mahdollisuuden esittää hakemus. Euro–Välimeri-ohjelman SALTO-resurssikeskus on noudattanut erityistä koulutusstrategiaa, jonka avulla on voitu parantaa hankkeiden laatua ja luoda uusia yhteistyökumppanuuksia.

Muiden alueiden mielestä ohjelman näkyvyys on ollut melko vähäinen. Joillakin organisaatioilla on ollut vaikeuksia osallistua ohjelmaan. Kaakkois-Euroopan maiden resurssikeskuksen perustaminen vuonna 2002 paransi kuitenkin tilannetta Länsi-Balkanin maissa.

Vaikutukset politiikkaan, lainsäädäntöön ja instituutioihin

Meda-ohjelmasta Euro–Välimeri-nuoriso-ohjelmalle myönnetty täydentävä rahoitus on mahdollistanut sen, että maiden asiasta vastaavat ministeriöt ovat voineet nimittää kansalliset koordinaattorit Välimeren alueen kumppanimaihin. Viranomaisen osallistuminen on antanut ohjelmalle poliittista merkitystä ja parempaa näkyvyyttä ja on mahdollistanut suuremman vaikuttamisen kansallisiin nuorisoalan järjestelmiin ja politiikkoihin. Kyseistä järjestelmää voidaan kuitenkin arvostella kahdesta syystä: hallitus valvoo ohjelmaa tarkemmin ja kansallisen politiikan ja ohjelman periaatteiden välillä on syntynyt ajoittain eturistiriitoja.

Muissa yhteisön ulkopuolisissa maissa kansalliset viranomaiset eivät ole osallistuneet lainkaan ohjelmaan, mikä on ollut suuri heikkous, sillä sen seurauksena poliittiset ja rakenteelliset vaikutukset ovat olleet vähäisiä. Näin hankkeiden jatkuvuus on epävarmempaa, poliittista tukea tai yhteisrahoitusta ei ole saatu, näkyvyys on ollut heikko eikä toiminnan toteuttamista ole tuettu (viisumien saamisen yksinkertaistaminen, yhteistyökumppanuudet jne.).

Viisumien ja oleskelulupien saanti haittaa edelleen suuresti yhteisön ulkopuolisten maiden kanssa tehtävää yhteistyötä. Tuleva kehitys riippuu siitä, millainen ratkaisu ongelmaan saadaan.

3.9.4. Päätelemät yhteisön ulkopuolisten maiden kanssa toteutetusta toiminnasta

Tuensaajien osallistuminen on lisännyt yhteisön ulkopuolisten maiden kanssa nuorisoalalla tehtävän yhteistyön merkitystä. Sen avulla on voitu myös vakiinnuttaa EU:n ja sen kaakkoispuolella sijaitsevien naapureiden sekä Latinalaisen Amerikan välisiä siteitä ja yhteistyötä, mikä on myötevaikuttanut rakentavien ja dynaamisten suhteiden syntyyn kyseisten maiden kanssa.

Tavoitteet ja päämäärät ovat osoittautuneet oikeiksi ja tarkoituksenmukaisiksi. Samaan suuntaan on jatkettava. Nykyisessä oikeusperustassa ei kuitenkaan mainita riittäväällä tavalla yleisiä ja erityisiä tavoitteita, joihin yhteisön ulkopuolisten maiden kanssa tehtävällä yhteistyöllä pyritään.

- Toiminnan näkyvyyden ja yhteisön ulkopuolisissa maissa toimivien organisaatioiden osallistumismahdollisuuksien parantamiseksi on tehtävä enemmän työtä.

- Tuloksia ja tietoa on levitettävä tehokkaammin paikallisille organisaatioille.
- Nuorisoalan Euro-Välimeri-toimintaohjelman mallia olisi seurattava Balkanin maissa ja itsenäisten valtioiden liitossa luomalla ulkopuolisista täydentävistä budjettikohdista rahoitettavia alaohjelmia ja perustamalla kansallisia koordinoitirakenteita. Uusi resurssikeskus on perustettu syys-lokakuussa 2003 uusien keskusten perustamista koskevan suosituksen mukaisesti.
- Yhteisön ulkopuolisissa maissa toimivia organisaatioita on lujitettava ja niiden aktiivista osallistumista ohjelmaan on tuettava antamalla niille mahdollisuus esittää omia hakemuksia ja toimia hankkeissa pääkumppaneina.

On kuitenkin syytä korostaa, että yhteisön ulkopuolisten maiden kanssa tehtävän yhteistyön tulevaisuus riippuu suuresti siitä, miten viisumi- ja oleskelulupakysymyksen ratkaisu edistyy, sillä se on edelleen suuri este nuorten liikkuvuudelle.

- On suositeltu, että toteutettaisiin tiedotuskampanja asianomaisissa suurlähetystöissä ja konsulaateissa ja että tuetaan kampanjoita julkaisemalla tukikirjeitä, joissa kuvataan pääpiirteittäin ohjelman epäviralliseen oppimiseen liittyviä ansioita.

Toiminnan maantieteellistä kattavuutta on pohdittava. Latinalaisen Amerikan valitseminen Afrikan tai Aasian maiden sijaan ei saa yksimielistä kannatusta. Nuoret ja organisaatiot sekä eräiden jäsenvaltioiden edustajat ovat kertoneet suuresta kiinnostuksestaan tehdä yhteistyötä sellaistenkin alueiden kanssa, joita ei ole valittu niiden alueiden joukkoon, joiden on katsottu kykenevän tarjoamaan nuorille mahdollisuuksia kehittää keskinäistä ymmärrystä ja yhteisvastuullisuutta.

- Maantieteellisen kattavuuden laajentamista on suositeltu.
- Vaikka sitä arvioissa suositellaankin, kahdenvälinen vaihto ei saa syrjäyttää monenvälistä vaihtoa, jotta toimen eurooppalainen lisäarvo säilyisi. Kyseisenlaiselle vaihdolle voidaan kuitenkin myöntää tukea tietyissä olosuhteissa, kuten pienten uusien organisaatioiden kohdalla tai maissa, jotka muodostuvat kahdesta tai useammasta etnisestä ryhmästä.

Nykyiset hallinnolliset ja taloudelliset menettelyt ja mekanismit ovat osoittautuneet suhteellisen toimiviksi ja niitä on jatkettava, edellyttäen, että niihin tehdään yhteisön ulkopuolisten maiden tilanteesta johtuvia seuraavia pieniä muutoksia:

- Yhteisön ulkopuolisten maiden osallistujien matkakulut katetaan 100-prosenttisesti.
- Nykyistä mikrohankkeiden järjestelmää voitaisiin täydentää pidemmän tähtäimen lähestymistavalla. Siinä rahoitettaisiin laajamittaisempia monivuotisia hankkeita, jotka ovat hyödyllisiä näkyvyyden lisäämisen kannalta ja mahdollistavat pidemmän aikavälin suunnittelun.

Lopuksi on mainittava, että ranskan kielen ilmaisun 'pays tiers' (yhteisön ulkopuoliset maat, tarkemmin käännettynä 'kolmannet maat') asianmukaisuus on kyseenalaistettu, koska se saatetaan liittää käsitteeseen 'pays du tiers monde' (kolmannen maailman maat).

- Terminologian tarkistamista on suositeltu. Asianmukaisemmiksi ilmaisuiksi on katsottu esimerkiksi 'kansainvälinen yhteistyö' tai 'yhteistyö kumppanimaiden kanssa', sillä ne herättävät myönteisempiä mielleyhtymiä.

4. YLEISARVIO OHJELMASTA

Tämän arvioinnin kohteena olevan Nuoriso-ohjelman täytäntöönpano on päässyt hyvään vauhtiin, ja vaikka arvioinnin ajankohtaa aikaistettiin vuodella oikeusperustassa asetettuun määräaikaan nähden, arvioinnista saa hyvän yleiskuvan sen hallinnointiin, toteutukseen ja vaikutuksiin liittyvistä tuloksista.

Arviointi perustuu ohjelmaan osallistuvien maiden tekemiin vaikutustutkimuksiin, eräisiin ulkopuolisiin arvioihin sekä erilaisiin erityisalan seminaareihin. Niistä saadut tulokset ovat keskenään johdonmukaisia, ja niiden pohjalta voidaan esittää ehdotuksia ohjelman kehittämiseksi.

Neljän vuoden ajan toteutetusta Nuoriso-ohjelmasta annettu yleisarvio on myönteinen. Ohjelmassa asetetut tavoitteet saavutetaan mitä todennäköisimmin, jos toiminta jatkuu samaa tahtia. Niitä ovat nuorten aktiivinen osallistuminen Euroopan rakentamiseen valtioiden rajat ylittävän vaihdon kautta, nuorten yhteisvastuutoimet, nuorisoaloitteet ja yhteistyön vahvistaminen.

Myös ohjelman täytäntöönpanotapaan, joka on suureksi osin hajautettu, suhtaudutaan yhdenmukaisesti eri alan toimijoiden keskuudessa, mikä olikin komission tavoitteena.

Jäljempänä esitetään joitakin arviointiin perustuvia suosituksia, joiden avulla ohjelman täytäntöönpanoa voidaan kehittää vieläkin paremmaksi ja varmistaa asetettujen tavoitteiden saavuttaminen.

Jokaisella ohjelmaan sisältyvällä alaohjelmalla on erityinen dynamiikkansa, josta seuraa tietynlaisia odotuksia. Jotkut huomioista eivät kohdistu suoraan ohjelmaan, vaan sen viitekehykseen, eli liittyvät esimerkiksi yhteisön ulkopuolisista maista tulevien maiden nuorten vaikeuksiin saada viisumia tai ohjelman puitteissa saatujen kokemusten tunnustamiseen. Nämä kysymykset riippuvat suuresti erityisen asiaa koskevan lainsäädännön antamisesta muilla aloilla.

Paradoksaalista kyllä, tietyt arvioinnissa heikkouksiksi nimetyt asiat ovat myös merkkejä ohjelman onnistumisesta sikäli, että ne kertovat selvästi tuensaajien uusista odotuksista tai uusista vaatimuksista.

Ohjelmaan osallistuneista nuorista 52 prosenttia oli tyttöjä ja 48 prosenttia poikia vuosina 2000–2003. Tasapaino on jokseenkin sama alaohjelmissa 1 ja 3, kun taas alaohjelmassa 2 (nuorten eurooppalainen vapaaehtoispalvelu) tyttöjen osuus on suurempi: osallistujista 72 prosenttia on tyttöjä ja 28 prosenttia poikia. Tämä ilmiö on aiemmin selitetty sillä, että eurooppalainen vapaaehtoispalvelu ei ole ollut nuorten miesten mielestä niin houkutteleva, sillä heidän on pitänyt useimmissa jäsenvaltioissa suorittaa pakollinen ase- tai siviilipalvelus. Pakollisten palvelusten asteittaisen lakkauttamisen odotetaan lyhyemmällä tai pidemmällä aikavälillä tasapainottavan sukupuolten osuuksia.

Tärkeimmät **ohjelman hallinnointiin** liittyvät esille tuodut asiat koskivat menettelyjen avoimuutta ja johdonmukaisuutta. Huomioissa käsiteltiin erityisesti monikansallisten

hankkeiden valintaa, menettelyjen yksinkertaisuutta ja joustavuutta sekä tarvetta tuoda ohjelmaa lähemmäs tuensaajia avustamalla heitä hankkeiden kehittämissä. Näiden ongelmien ratkaiseminen on erityisen tärkeää siksi, että ne liittyvät mahdollisuuksiin osallistua ohjelmaan ja aiheuttavat mahdollisesti turhautumista tai väärinkäsityksiä.

Hankkeiden arviointia, tuensaajille suunnattua palautteenantoa ja toteutettujen toimien tunnustamista Euroopan unionissa pidetään asioina, joiden osalta ohjelmassa on edistytty.

Alaohjelman 1 arviointi osoittaa, että ohjelman tavoitteet on saavutettu ja että alaohjelma toimii tyydyttävällä tavalla. Alaohjelmalla on erityinen merkitys ohjelman puitteissa, koska siihen osallistuu eniten tuensaajia. Alaohjelmalla on merkittävä eurooppalainen lisäarvo monenvälisen vaihdon ansiosta ja siksi, että se vaikuttaa muita heikommassa asemassa oleviin nuoriin ja pieniin organisaatioihin. Yksi ryhmätapaamisista koskevista päähuomioista on tarve parantaa hankkeiden laatua edelleen esimerkiksi antamalla kansallisille toimistolle suurempi tukijan rooli. Toinen tärkeä esille tuotu asia on asianomaisten toimijoiden esittämä toive saada mahdollisuus ottaa hankkeen valmisteluvaihe huomioon hankkeen kestossa sekä varata erillinen vaihe saavutusten arvioimista varten. Lähtökohtana ja tausta-ajatuksena on halu hyödyntää hanke kokonaisuudessaan ja parantaa hankkeiden laatua.

Alaohjelma 2 on kiistatta yksi ohjelman keskeisistä toiminnoista. Nuorten eurooppalainen vapaaehtoispalvelu on helposti tunnistettavaa toimintaa, jolla on huomattavia vaikutuksia. Se on myös alaohjelma, jonka täytäntöönpano on vaativinta. Arviointi osoittaa, että myös vapaaehtoispalvelu toimii tyydyttävällä tavalla. Tärkeimmät esiin tuodut huomiot liittyvät haluun parantaa hankkeiden ja menettelyjen laatua entisestään ja lisätä nuorten vapaaehtoisten mahdollisuuksia osallistua toimintaan. Nuorten vapaaehtoisten ohjelman puitteissa hankkiman kokemuksen tunnustaminen ja tarve poistaa esteet vapaaehtoisten liikkumiselta ovat kysymyksiä, jotka ovat erityisen merkittäviä alaohjelman kehittämisen kannalta. Nämä asiat eivät kuitenkaan liity suoranaisesti ohjelman täytäntöönpanoon, vaan ne johtuvat tilanteesta, jossa toimintaa toteutetaan. Kysymysten ratkaisemiseen tarvitaan apua myös muilta politiikan aloilta, kuten koulutusosalta ja sisäasioiden alalta.

Alaohjelmassa 3 on kolme erillistä osiota: ryhmäaloitteet, verkottumishankkeet ja Paluu tulevaisuuteen. Kaksi ensimmäistä toimenpidettä täydentävät toisiaan, sillä ensiksi mainitun kautta nuoret voivat luoda omia hankkeitaan ja toisessa hankkeille voidaan antaa eurooppalainen ulottuvuus. Toimenpiteet täydentävät myös koko ohjelmaa, sillä niiden avulla on voitu luoda paikan päälle rakenteita, jotka mahdollistavat nuorille suunnattujen epävirallisten oppimistoimintojen kehittämisen erityisesti nuorisoa käsittelevässä valkoisessa kirjassa määriteltyjen painopisteiden mukaisesti. Tästä näkökulmasta alaohjelma on riittävän joustava mahdollistamaan poliittisen yhteistyön uusimpia kehitysvaiheita seuraavien hankkeiden toteuttamisen. Paluu tulevaisuuteen -hankkeiden tulokset eivät ole yhtä vakuuttavia. Sen ensisijaisena tarkoituksena on tarjota nuorille mahdollisuus toteuttaa hankkeita eurooppalaiseen vapaaehtoispalveluun osallistumisen jälkeen, ja se pitäisikin luultavasti sisällyttää mieluummin eurooppalaisen vapaaehtoispalvelun seurannan yhteyteen.

Alaohjelman 4 arvioinnissa tuli ilmi sen täytäntöönpanoon liittyviä vaikeuksia. Kyseenalaistamatta näiden toimintojen tärkeyttä, jotka muodostavat siltoja koulutuksen, ammatillisen koulutuksen ja nuorison välille, ja vaikka toimintatyypistä ei voida vielä tehdä arviota tähän mennessä hyväksytyjen hankkeiden pienestä määrästä johtuen, voidaan kuitenkin todeta, että alaohjelman 4 heikkoutena on kolmikantahallinnointi, johon liittyy erityisen monimutkaisia menettelyjä. Arvioinnin tulosten perusteella onkin pohdittava

perusteellisesti muita vaihtoehtoisia menetelmiä, joilla monialaiset toimenpiteet voidaan toteuttaa.

Alaohjelma 5 on ainutlaatuinen toimi, jonka tarkoituksena on parantaa nuorisojärjestöjen toiminnan laatua erityisesti koulutus- ja verkottumistoimien kautta, edistää yhteistyötä nuorisotoimen alalla sekä toteuttaa innovatiivisia pilottihankkeita. Arvioinnin perusteella voidaan todeta, että ohjelman tavoitteet on tällä alalla saavutettu ja että alaohjelman avulla pystytään luomaan suotuisat olosuhteet yleensä nuorisoalan toimien ja erityisesti ohjelman kehittämistä varten. Alaohjelmaan tehtävien parannusten ansiosta kaikkia ohjelman toimia voidaan tukea entistä paremmin ja osallistua merkittävämmällä tavalla niiden esille tuomiseen näkyvyyttä ja hyvien toimintatapojen levittämistä edistävien toimien avulla.

Yhteisön ulkopuolisten maiden kanssa toteutettava toiminta ei ole erillinen alaohjelma, vaan yhteisön ulkopuolisten maiden kanssa yhteistyössä toteutetut toimet kuuluvat alaohjelmiin 1, 2 ja 5. Arvioinnin perusteella ohjelman tavoitteet on yhteisön ulkopuolisten maiden osalta saavutettu. Yksi tärkeimmistä asioista, joihin arvioinnissa on kiinnitetty huomiota, on uusien maantieteellisten alueiden ottaminen mukaan ohjelmaan. Tämä kertoo toisaalta siitä, että toiminta on tyydyttävää, mutta toisaalta myös siitä, että sitä olisi syytä vahvistaa. Tämä näkökohta korostuu myös siinä, että toiminnan halutaan olevan näkyvämpää sekä ohjelman sisällä että ohjelman ulkopuolella. Yksi havaituista yhteisön ulkopuolisten maiden kanssa toteutettavan toiminnan vaikeuksista on tuensaajien liikkuvuutta haittaavat esteet, jotka liittyvät esimerkiksi viisumien ja oleskelulupien saantiin, kuten myös alaohjelmassa 2. Kuten edellä on todettu, näiden kysymysten ratkaisu riippuu suurelta osin viitekehyksestä, jossa toimintaa toteutetaan.

Ohjelma kokonaisuudessaan ja kaikki siihen sisältyvät yksittäiset alaohjelmat ansaitsevat enemmän näkyvyyttä ja niiden tulokset enemmän arvostusta, kun otetaan huomioon niiden vaikutukset nuoriin, organisaatioihin ja kansallisiin politiikkoihin.

Arvioinnin pohjalta on laadittu 52 ehdotusta ohjelman täytäntöönpanon kehittämiseksi. Osa ehdotuksista kohdistuu suoraan ohjelmaan, esimerkiksi käsiteltäessä täytäntöönpanomenettelyihin liittyviä kysymyksiä. Toiset ehdotukset koskevat ohjelmaa vain välillisesti ja kohdistuvat enemmänkin toimintaolosuhteisiin esimerkiksi käsiteltäessä liikkuvuuden esteiden poistamista.

Kummassakin tapauksessa ehdotusten noudattamista seurataan ohjelman paremman toimivuuden varmistamiseksi, ja ne otetaan myös huomioon, kun komissio laatii ehdotusta uudeksi nuorisoalan ohjelmaksi.

5. SUOSITUKSET

Komissio päätti esitellä suositukset yksityiskohtaisesti, jotta tässä arvioinnissa esiin nousseet asiat käyvät täsmällisesti ilmi. Suosituksista on tehty yhteenveto kohdassa 5.2. Ohjelman yleisarvio on myönteinen sekä taloudellisen toteutuksen että nuoriin, nuorisojärjestöihin ja julkishallintoon kohdistuneiden vaikutusten näkökulmasta. Myös joitakin heikkouksia on havaittu, ja niitä käsitellään seuraavissa suosituksissa. Komissio esittää kaikkiin suosituksiin alustavat vastauksensa.

Tässä raportissa esitettyjen suositusten noudattamista seuraa vuodesta 2004 lähtien komission perustama arvointityöryhmä.

5.1. Suositukset alaohjelmittain

Seuraavassa esitetään suositukset ja komission esittämät huomiot suositusten noudattamisesta.

5.1.1. Monialaiset useita alaohjelmia koskevat suositukset

1. **Ohjelman ikärajat ovat herättäneet paljon keskustelua. Vaikka asiasta ei ollakaan yhtä mieltä, ohjelmaan osallistumiseksi vaadittavaa ikärajaa on suositeltu nostettavaksi tai laskettavaksi alaohjelmasta riippuen.**
 - Ohjelman oikeusperustassa ikärajaksi on asetettu 15–25 vuotta, eikä sitä näin ollen voi muuttaa.
 - Suositus otetaan huomioon komission ehdotuksessa tulevaksi oikeusperustaksi, jonka mukaisesti ohjelman tiettyihin moduuleihin saavat osallistua 13–30-vuotiaat nuoret alaohjelman tyypistä riippuen.
2. **On suositeltu, että muita heikommassa asemassa olevat nuoret olisivat ohjelman pääkohderyhmä ja että ohjelmaa mukautettaisiin paremmin heidän erityistarpeisiinsa vastaavaksi.**
 - Komissio katsoo, että kaikilla nuorilla on edelleen oltava mahdollisuus osallistua ohjelmaan ketään syrjimättä.
 - Tiettyjä erityisryhmiä, kuten muita heikommassa asemassa olevia nuoria, voidaan moduuleittain pitää ensisijaisina alaohjelmien täytäntöönpanossa.
 - Suositus otetaan huomioon komission ehdotuksessa tulevaksi oikeusperustaksi.
3. **Hankkeiden toteuttamiseen ja seurantaan liittyen on suositeltu, että hankkeiden valmisteluun kohdistuvia tukitoimia lisättäisiin etenkin silloin, kun kyseessä on pieni organisaatio tai organisaatio, joka ei ole aiemmin hallinnoinut yhteisöohjelmia, ja että toteutettujen hankkeiden seuranta olisi tehokkaampaa.**
 - Komissio pitää tätä suositusta perustavanlaatuisena erityisesti alaohjelmien 1, 2 ja 3 osalta.
 - Komissio suosittelee, että kansalliset toimistot käyttävät alaohjelmaa 5 hankkeiden tukemiseen ja valmisteluun.
 - Suositus otetaan huomioon komission ehdotuksessa tulevaksi oikeusperustaksi, jossa säädetään muun muassa, että kansalliset toimistot voivat hajauttaa joitakin tukitoiminnoistaan (ks. suositus 4).
4. **Alueellisia ja paikallisia tiedotus- ja yhteyspisteitä on perustettava varmistamaan toiminta lähempänä tuensaajia ja tukemaan tiedottamisessa, hakumenettelyssä ja ohjelman arvioinnissa. Yhteyspisteet voivat edistää erityisesti syrjäytyneiden nuorten saamista mukaan.**
 - Komissio uskoo, että tuensaajien osallistumismahdollisuudet ja toiminnan läheisyys alue- ja paikallistasolla ovat tärkeitä ohjelman näkökohtia, joiden pitäisi yleistyä

alueiden erityispiirteet huomioon ottaen, sikäli kuin tähän ei liity varainhoidon hajauttamista.

- Tuki voi myös vaikuttaa myönteisesti hankkeiden laatuun ja tuloksiin.
 - Suositus otetaan huomioon komission ehdotuksessa tulevaksi oikeusperustaksi, jossa mahdollistetaan muun muassa se, että kansalliset toimistot hajauttavat joitakin tehtävistään.
- 5. Hakuprosessin hallinnollista puolta olisi yksinkertaistettava ja kevennettävä unohtamatta kuitenkaan pieniä hankkeita.**
- Komissio tutkii mahdollisuutta yksinkertaistaa hakuprosessia ottaen erityisesti huomioon hallinnoinnin rajoitukset ja kaikkiin toimenpiteisiin ja alaohjelmiin liittyvät erityistarpeet.
 - Komissio etsii parhaillaan keinoa, jonka avulla hakemukset voidaan esittää Internetin kautta, ja kehittää uusia hakulomakkeita prosessien yksinkertaistamiseksi.
- 6. Valintaperusteiden ja päätöksentekoprosessin olisi oltava avoimempia, ja eurooppalaiset ja kansalliset painopisteet olisi pantava täytäntöön johdonmukaisemmin ja tasapainoisemmin ohjelmaan osallistuvissa maissa.**
- Komissio myöntää tämän ongelman olemassaolon. Arviointityöryhmän on tarkasteltava tätä kysymystä.
 - Komissio suosittelee, että kansallisten toimistojen välisiä yhteyksiä parannetaan erityisesti Youthnet-verkkosivujen välityksellä. Verkkosivuja voidaan käyttää keinona kehittää eurooppalaisten ja kansallisten painopisteiden täytäntöönpanoa ohjelmaan osallistuvissa maissa.
 - Komissio on sitä mieltä, että valintaperusteiden ja päätöksentekoprosessin olisi oltava avoimempia hakijoiden kannalta ja suosittelee, että tietyt kansalliset toimistot käyttävät arviointikaavakkeita.
- 7. Ohjelmaan osallistumista olisi helpotettava tekemällä rahoituksen myöntämisjärjestelmästä tarvittaessa joustavampi.**
- Komissio katsoo, että ohjelman avoimuus ja johdonmukaisuus kärsisivät liiasta joustavuudesta.
 - Komissio tutkii jokaisen alaohjelman osalta, löytyykö riittäviä perusteita lisätä joustavuutta.
 - Arviointityöryhmä tutkii erilaisia mahdollisuuksia lisätä joustavuutta matkakulujen ja taskurahan osalta.
- 8. Tuensaajat olisi kutsuttava koolle vuotuisiin arviointikokouksiin valtakunnalliselle tasolle ja Euroopan tasolle sekä myös aluetasolle.**
- Komissio myöntää hankkeiden laadullisen arvioinnin merkityksen organisaatioille, nuorisotyöntekijöille ja nuorille.

- Arviointikouksia järjestetään säännöllisemmin Euroopan tasolla, ja komissio suosittelee, että valtakunnallisella tasolla tehdään samoin. Tarvittaessa ja mahdollisuuksien rajoissa komissio suosittelee ja tukee hankkeiden tulosten ja hyvistä toimintatavoista kertovien esimerkkien levittämistä.
- 9. Nuorisotyöntekijät toivovat, että päätöksenteko- ja valintaprosessi olisi avoimempi ja että he voisivat osallistua aktiivisemmin hankkeiden valintaan.**
- Komissio katsoo, että nuorisotyöntekijöille tulisi antaa mahdollisuus osallistua valintalautakuntiin (kansallisten toimistojen tai komission tasolla).
 - Komissio tutkii, miten valintalautakunnista ja niissä tehdyistä päätöksistä voidaan tiedottaa paremmin Euroopan tasolla ja valtakunnallisella tasolla (ks. suositus 10).
- 10. Osallistujat haluaisivat tietää hankehakemustensa hylkäämisen yksityiskohtaiset syyt voidakseen parantaa hanke-ehdotustensa laatua.**
- Arviointityöryhmä tarkastelee, miten tätä kohtaa voitaisiin kehittää.
- 11. On suositeltu, että ohjelmaan osallistuneille nuorille ja sosiaalipedagogiikan alan ohjaajille annetaan samaan tapaan kuin nuorten eurooppalaisessa vapaaehtoispalvelussa todistus, jossa todistetaan hankkeeseen osallistumisen kautta hankituista taidoista.**
- Komissio esittää kansallisille toimistoille suosituksen ottaa asteittain vuodesta 2004 lähtien käyttöön järjestelmä, jossa pyritään antamaan todistukset ohjelmiin osallistuneille nuorille, pitäen lähtökohtana nuorten eurooppalaisesta vapaaehtoispalvelusta annettavaa todistusta ja jäsenvaltioissa hyviksi havaittuja toimintatapoja.
 - Suositus otetaan huomioon tulevassa oikeusperustassa, johon sisällytetään vaatimus antaa ohjelman tuensaajille todistus.
- 12. Koska liikkuvuuden esteet vaikeuttavat ohjelman toteuttamista, on suositeltu erityisesti, että ryhdytään tarvittaviin toimiin, jotta ohjelman tuensaajien olisi helpompi saada viisumi.**
- Komissio pitää tätä kysymystä erittäin tärkeänä erityisesti yhteisön ulkopuolisten maiden kanssa tehtävän yhteistyön osalta.
 - Poliittinen sitoutuminen näiden esteiden poistamiseen ei ole riittävää. Komissio tekee tällä alalla aloitteita, joilla kiinnitetään ohjelmaan osallistuvien jäsenvaltioiden huomio tähän asiaan.
 - Vapaaehtoistyöntekijän aseman puuttuminen on myös liikkuvuuden este. Tätä kysymystä olisi käsiteltävä avoimen koordinoitimenetelmän puitteissa.
 - Tulevaa oikeusperustaa koskevassa komission ehdotuksessa vahvistetaan tarve poistaa liikkuvuuden esteet.
- 13. Nuorisotyöntekijät haluaisivat saada hankkeen päätyttyä arvion työnsä laadusta.**

- Komissio katsoo, että hankkeiden tulosten lopullista arviointia koskevien tietojen antaminen nuorisotyöntekijöille on erittäin tärkeää sekä keskustasolla että hajautetulla tasolla. Arviointityöryhmä käsittelee asiaa.
- 14. On suositeltu, että hankkeita, joita ei rahoiteta mutta jotka ovat vastaavia kuin ohjelman puitteissa rahoitetut hankkeet, tuettaisiin antamalla niille laatutunnus.**
- Komissio katsoo, että jäsenvaltiot voivat hyödyntää esimerkkejä Nuoriso-ohjelmasta saaduista laaduntunnustukseen liittyvistä hyvistä toimintatavoista.
 - Suositus otetaan huomioon komission ehdotuksessa tulevaksi oikeusperustaksi.
- 15. Eri alaohjelmien välisten yhtäjaksoisempien siltojen rakentamisen pitäisi olla mahdollista.**
- Komission vuonna 2004 käynnistämän alaohjelmaan 5 liittyvän hankepyynnön tarkoituksena on mahdollistaa sellaisten hankkeiden toteuttaminen, joissa yhdistyy useita alaohjelmia. Tällaisia toimenpiteitä toteutetaan uudelleen vuosina 2005 ja 2006.
 - Suositus otetaan huomioon komission ehdotuksessa tulevaksi oikeusperustaksi.
- 16. Ohjelman näkyvyyttä olisi parannettava.**
- Komissio katsoo, että ohjelman näkyvyyttä poliittisten päättäjien keskuudessa on parannettava.
 - Komissio katsoo, että ohjelman näkyvyyttä on parannettava myös työmarkkinaosapuolten parissa, jotta ohjelman rooli nuorten aktiivisen kansalaisuuden, yhteisvastuullisuuden, yritteliäisyyden ja työllistettävyyden edistäjänä tuodaan esille.
 - Komissio uskoo, että syyskuussa 2003 toteutetun Euroopan nuorisoviikon yhteydessä järjestetyt toiminnot tekivät jo ohjelmaa tunnetuksi ja lisäsivät sen tuntemusta laajemman yleisön parissa Euroopan tasolla, valtakunnallisella tasolla ja paikallistasolla.
 - Komissio aikoo toteuttaa hankkeen jälleen vuonna 2005.
- 5.1.2. Alaohjelmaa 1 koskevat suositukset*
- 17. Muita heikommassa asemassa oleville nuorille tarkoitettujen hankkeiden kestoa olisi voitava lyhentää.**
- Nuoriso-ohjelman oikeusperustassa säädetään, että vaihto kestää vähintään yhden viikon, eikä tätä voida muuttaa.
 - Arviointityöryhmä tutkii kuitenkin mahdollisuutta löytää sellaisia hankkeiden kestoon liittyviä menettelytapoja, joilla helpotetaan muita heikommassa asemassa olevien nuorten mahdollista osallistumista.

- Suositus otetaan huomioon komission ehdotuksessa tulevaksi oikeusperustaksi.

18. Hankkeiden ja yhteistyökumppanuuksien laatua on parannettava.

- Kumppanuuksien laadun parantaminen on tärkeää, ja hankkeiden laatu riippuu siitä.
- Komissio katsoo, että kansallisten toimistojen tulisi tukea enemmän yhteistyökumppaneiden etsimistä ja kumppanuuksien luomista.
- Komissio aikoo aloittaa alaohjelmaan 1 kuuluvaan hankkeeseen osallistuneiden kumppaniorganisaatioiden välisten kumppanuuksien ja erityisesti monenvälisten kumppanuuksien seurannan.

5.1.3. Alaohjelmaa 2 koskevat suositukset

19. Nuorten eurooppalaisen vapaaehtoispalvelun keskeiset laatutekijät (kumppanuus, työn ja oppimisen välinen tasapaino, koulutus/tuki jne.) on säilytettävä ja niitä on kehitettävä edelleen. On suositeltu, että valmistelu- ja seurantatoimia lisätään ja että niihin otetaan järjestelmällisesti mukaan myös muut kumppanit.

- Arviointityöryhmä käsittelee valmistelu-, tuki- ja seurantatoimien lisäämistä sekä eri kumppaneiden roolin ja vastuun lujittamista.
- Komissio katsoo, että nuorten eurooppalaiseen vapaaehtoispalveluun osallistuneiden nuorten kokemuksia on voitava hyödyntää, ja aikoo tätä varten myöntää jälleen tukea entisten eurooppalaisten vapaaehtoisten verkostoille ja yhdistyksille vuodesta 2004 lähtien.
- Komissio voisi liittää tulevaa oikeusperustaa koskevassa ehdotuksessaan Paluu tulevaisuuteen -osion nuorten eurooppalaista vapaaehtoispalvelua koskevaan alaohjelmaan, jotta eurooppalaiseen vapaaehtoispalveluun osallistuneet nuoret voisivat hyödyntää hiljattain hankkimiaan kokemuksia ja taitoja paremman sosiaalisen integraation edistämiseen.

20. On suositeltu, että kohderyhmä ja vapaaehtoistyöntekijän ominaisuudet määritellään selkeästi. Sääntöjä ja rahoitusmenettelyjä on tarkistettava ja niistä on tehtävä joustavammat niiltä osin kuin ne koskevat nuorten osallistumista eurooppalaiseen vapaaehtoispalveluun.

- Komissio katsoo, että kaikilla nuorilla on oltava mahdollisuus osallistua nuorten eurooppalaiseen vapaaehtoispalveluun. Eurooppalainen vapaaehtoispalvelu ei ole ensisijaisesti tarkoitettu muita heikommassa asemassa oleville nuorille.
- Nuorilla on oltava mahdollisuus osallistua eurooppalaiseen vapaaehtoispalveluun ominaisuuksistaan riippumatta.
- Siihen on kiinnitettävä erityistä huomiota, että myös muita heikommassa asemassa oleville nuorille tarjotaan mahdollisuus osallistua eurooppalaiseen vapaaehtoispalveluun.

- Komissio tarkistaa sääntöjä vuonna 2004 arviointityöryhmän puitteissa ottaakseen paremmin huomioon muita heikommassa asemassa olevien nuorten erityistarpeet ja helpottaakseen heidän osallistumistaan eurooppalaiseen vapaaehtoispalveluun.
 - Komissio katsoo, että tietyissä tapauksissa voisi olla aiheellista ottaa huomioon tietyt eurooppalaiseen vapaaehtoispalveluun halukkaiden nuorten erityisominaisuudet, jos se on kyseisen vapaaehtoistyön luonteen vuoksi perusteltua.
- 21. On suositeltu, että menettely, jossa arvioidaan ilmoitukset halukkuudesta vastaanottavaksi organisaatioksi, hajautettaisiin ja että haku- ja hyväksyntämenettelyä nopeutettaisiin ja kevennettäisiin.**
- Vastaanottavaksi organisaatioksi haluavien tahojen esittämien ilmoitusten arviointimenettelyn hajauttamista käsitellään parhaillaan. Komissio laatii asiasta ehdotuksia vuonna 2004.
 - Suunnitteilla on hyväksyntämenettely, jossa otetaan paremmin huomioon vastaanottohankkeiden laatu.
 - Hyväksytyjen vastaanottohankkeiden eurooppalaista online-tietokantaa täydennetään ja siitä tehdään helpokäyttöisempi.
 - Lisäksi hyväksytyjen vastaanottohankkeiden määrää lisätään.
- 22. Eurooppalaiset vapaaehtoispalveluhankkeet ovat rajat ylittäviä kumppanuuksia, joiden rahoitus riippuu sekä lähettävän maan että vastaanottavan maan kansallisten toimistojen päätöksestä. Joidenkin jäsenvaltioiden mukaan tällaiselle yhteisrahoitukselle olisi voitava olla vaihtoehtoja sen välttämiseksi, että hankkeen toteutus kaatuu jommankumman kansallisen toimiston kieltävään rahoituspäätökseen.**
- Komissio aikoo tutkia vaihtoehtoja yhteisrahoitukselle vuoden 2004 aikana työryhmän puitteissa.
- 23. Eurooppalaisen vapaaehtoispalvelun yksilökohtainen luonne on säilytettävä. Muut mallit saavat olla korkeintaan täydentäviä.**
- Komissio jatkaa kollektiivista eurooppalaista vapaaehtoispalvelua koskevia kokeiluhankkeita.
 - Arviointityöryhmä tutkii mahdollisuuksia antaa nuorten eurooppalaiselle vapaaehtoispalvelulle kollektiivisempi luonne vapaaehtoisten määrän ja vapaaehtoistyön vaikutusten ja näkyvyyden lisäämiseksi.
 - Tulevaa oikeusperustaa koskevaan komission ehdotukseen voitaisiin sisällyttää yksilökohtaisen eurooppalaisen vapaaehtoispalvelun lisäksi kollektiivinen eurooppalainen vapaaehtoispalvelu, kuitenkin niin, että kahden mallin välinen tasapaino säilyy.
- 24. Eurooppalaiseen vapaaehtoispalveluun osallistuvien nuorten määrää olisi lisättävä.**

- Ohjelman talousarvio on määritetty kaudelle 2000–2006. Siinä ei ole juurikaan liikkumavaraa eurooppalaisten vapaaehtoispalveluhankkeiden lisäämistä silmällä pitäen.
- Komissio ehdottaa kuitenkin työryhmälle, että se pohtii vuonna 2004 mahdollisuuksia nuorten eurooppalaisen vapaaehtoispalvelun joustavuuden lisäämiseksi muun muassa kertatukea koskevien sääntöjen osalta, jotta osallistujien määrää voidaan lisätä.
- Suositus otetaan huomioon ehdotuksessa tulevaksi nuorisoalan oikeusperustaksi. Laaduntunnustusjärjestelmän avulla valtakunnallisten tai alueellisten ohjelmien puitteissa rahoitetut vapaaehtoispalvelut voitaisiin tunnustaa eurooppalaiseksi vapaaehtoispalveluksi.

5.1.4. *Alaohjelmaa 3 koskevat suositukset*

25. Paluu tulevaisuuteen -osio olisi hyvä liittää nuorten eurooppalaista vapaaehtoispalvelua koskevaan alaohjelmaan.

- Tämä muutos ei ole mahdollinen nykyisessä ohjelmassa. Komissio ottaa kuitenkin suosituksen huomioon antaessaan ehdotusta uudeksi nuorisoalan oikeusperustaksi (ks. myös suositus 19).

26. Alaohjelmassa olisi keskityttävä nuorten aktiiviseen osallistumiseen, epäviralliseen ja arkioppimiseen ja sosiaaliseen osallisuuteen.

- Komissio on tarkistanut alaohjelmaa tähän suuntaan etenkin vuosina 2002 ja 2003 pidettyjen seminaarien seurauksena.
- Komissio aikoo myös käyttää alaohjelmaa 3 ensisijaisena välineenä nuorten osallistumisen alalla sen jälkeen, kun osallistumista koskevat pilottihankkeet on käynnistetty vuosina 2003 ja 2004.
- Alaohjelma on strateginen väline nuorten saamiseksi mukaan ohjelmaan. Komissio aikoo määritellä erityisiä indikaattoreita, joiden avulla seurataan paremmin sitä, miten alaohjelma on edistänyt tämän tavoitteen saavuttamista (2004–2006).

27. Alaohjelman 3.1 (ryhmäaloitteet ja verkottumishankkeet) ohjausta olisi vahvistettava esimerkiksi käyttämällä alaohjelmaa 5 erityisesti verkottumishankkeita valmistelevien tutustumisseminaarien järjestämiseen.

- Tutustumisseminaareja, joissa Nuoriso-ohjelman puitteissa aloitteen aiemmin toteuttaneet nuoret voivat luoda verkottumishankkeita, on järjestetty vuosina 2002 ja 2003. Vastaavien seminaarien järjestämistä jatketaan tulevinä vuosina.
- Nuoriso-ohjelman käyttöoppaan vuoden 2004 versiossa todetaan, että alaohjelmasta 5 tuetaan alaohjelman 3 toimintoja.
- Komissio ehdottaa verkottumishankkeiden seurannan parantamiseksi seurantaindikaattoreiden käyttöönottoa (2004–2006).

5.1.5. *Alaohjelmaa 4 koskevat suositukset*

Tässä vaiheessa alaohjelman 4 tuloksia ei vielä voida arvioida riittävän kattavasti. Hankkeita on toistaiseksi toteutettu vain hyvin pieni määrä. Tämän arvioinnin tulokset koskevat näin ollen vain alaohjelman täytäntöönpanoon liittyviä näkökohtia.

28. Yhteistoimiin sovellettavia menettelyjä on yksinkertaistettava.

- Komissio katsoo, että yhteistoimista vastaavalle komiteoiden väliselle työryhmälle olisi annettava täsmällisempi tehtävänanto, jonka mukaan se antaisi komissiolle kolmen komitean puolesta lausunnon vuotuisista aiheista ja hankkeiden valintamenettelyistä ilman, että asia on saatettava jälkikäteen muodollisesti kolmen komitean käsiteltäväksi.
- Komissio tutkii vuonna 2004 mahdollisuutta yksinkertaistaa hallinnollisia menettelyjä, joihin osallistuu useita komission yksiköitä.
- Komissio ehdottaa uuteen ohjelasukupolveen joustavia ohjelmien välisiä siltoja.

29. Nuoriso olisi otettava paremmin huomioon yhteistoimissa.

- On totta, että vuonna 2001 valitut hankkeet olivat pääasiassa sellaisten suurten organisaatioiden hankkeita, jotka eivät juurikaan edustaneet nuorisoa, mutta vuosien 2002, 2003 ja 2004 aiheissa nuorisoon liittyvät teemat, kuten nuorten aktiivinen kansalaisuus, ovat tärkeällä sijalla. Komissio aikoo jatkaa samaan suuntaan myös vuosina 2005 ja 2006.
- Osalla vuosina 2002 ja 2003 valittujen hankkeiden tuensaajista on taustaorganisaationaan nuorisotoimeen liittyvä kansalaisjärjestö.
- Komissio on sitä mieltä, että nuorisoalan tuensaajien osallistumista yhteistoimiin voidaan edistää siten, että kansalliset toimistot tiedottavat asiasta aktiivisemmin mahdollisille ehdokkaille.

30. Yhteistoimiin sovellettavia valintaperusteita olisi lievennettävä.

- Yhteistoimiin kuuluvat hankkeet ovat hankkeita, joilla on joko rakenteellisia vaikutuksia (uusien lähestymistapojen määrittely jne.) tai kokeellisia vaikutuksia (uusien lähestymistapojen kokeilu jne.). Niiden määrä on rajallinen, ja perusteet on määriteltävä sen mukaan.
- Ehdotuspyynnön on oltava selkeä, jäsennelty ja avoin. Täysin määrittelemättömien ehdotuspyyntöjen esittäminen vaikuttaa siten hankalalta, vaikka jotkut sitä toivoivatkin.
- Sen sijaan komissio on sitä mieltä, että vaatimus, jonka mukaan kaikki yhteistoimiin kuuluvat alat on sovitettava yhteen samaan hankkeeseen, on liiallinen (tällä hetkellä: koulutus, ammatillinen koulutus ja nuoriso). Vaatimukseksi voisi tietyissä tapauksissa riittää se, että yhteistoimi koskee kahta alaa.

31. Yhteistoimien arvostuksen lisäämiseksi olisi kehitettävä strategia.

- Komissio on sitä mieltä, että yhteistoimiin liittyvää viestintää, ehdotuspyynnöistä tiedottamista ja ensimmäisten hankkeiden tulosten tunnustamista olisi kehitettävä.
- Komission mukaan yhteistoimien kerrannaisvaikutuksia olisi hyödynnettävä paremmin.
- Komissio ryhtyy toimenpiteisiin tähän liittyen (Internet-sivut, tuensaajien ja kansallisten toimistojen väliset tapaamiset jne.).

5.1.6. Alaohjelmaa 5 koskevat suositukset

32. Nuorisotyössä on jatkossakin keskityttävä laatuun ja valmiuksien vahvistamiseen.

- Komission mielestä nuorisotyön laatua on parannettava.
- Tähän tavoitteeseen pyritään toteuttamalla alaohjelman 5 hankkeita keskitetyllä ja hajautetulla tasolla, toteuttamalla alaohjelmaan 5 kuuluvia laajamittaisia hankkeita, perustamalla SALTO-resurssikeskuksia ja vahvistamalla Euroopan neuvoston ja komission välistä kumppanuutta nuorisotyöntekijöiden eurooppalaisen koulutuksen alalla.
- Toimenpiteiden tueksi toteutetaan aktiivisia verkottumistoimia ja levitetään tarvittaessa esimerkkejä nuoriin liittyvistä hyvistä toimintatavoista jatkuvan vaihdon ylläpitämiseksi.
- Komissio aikoo järjestää vuonna 2004 uuden koulutustilaisuuden ("Bridges for Training"), johon kutsutaan koolle tärkeimmät koulutusalan toimijat.
- Komissio voisi tulevan oikeusperustan yhteydessä ehdottaa erityistä nuorisotyön tukemiseen liittyvää toimenpidettä.

33. Alaohjelman 5 avulla on jatkossakin helpotettava kaikkien nuorten osallistumista ohjelmaan.

- Komission mielestä on ponnisteltava sen eteen, että tieto tavoittaa muita heikommassa asemassa olevat nuoret ja syrjäisillä maaseutualueilla asuvat nuoret lisäämällä tiedotus- ja viestintätoimia paikallis- ja aluetasolla (ks. suositukset 3 ja 4).
- Vuoden 2004 työohjelmaan lisätään erityisesti näitä kohderyhmiä koskevia tavoitteita. Tätä varten tehostetaan yhteistoimintaa SALTO-resurssikeskuksen kanssa, joka vastaa nuorten saamisesta mukaan ohjelmaan.
- Lisäksi on käytettävä kaikkia kasvotusten käytävien keskustelujen ja tietotekniikan tarjoamia mahdollisuuksia mahdollisimman monien nuorten saavuttamiseksi ja kattavien tietojen antamiseksi heille Nuoriso-ohjelmasta ja sen painopisteistä.
- Ohjelmasta rahoitetaan Eurodesk-hankkeita, ja komissio aikoo lähitulevaisuudessa ottaa käyttöön nuorisoportaalin tukeakseen tiedotustoimia.

- Suositus otetaan huomioon tulevan oikeusperustan yhteydessä.
- 34. Alaohjelmaa 5 on yksinkertaistettava ja siitä on tehtävä joustavampi.**
- Komissio katsoo, että alaohjelman 5 monitahoisuus on samanaikaisesti etu (toimintoja pidetään luovina apukeinoina hankkeiden esittämisessä) ja jonkinasteinen haitta, sillä toimintojen määrää ja sovellettavia perusteita pidetään joissain tapauksissa rajoittavina.
 - Komissio tutkii mahdollisuutta olla muuttamatta lyhyellä aikavälillä hankkeiden esittämismuotoa menettelyjen vakiinnuttamiseksi ja ymmärrettävyyden lisäämiseksi.
 - Työryhmä tarkastelee vuonna 2004 erilaisia mahdollisuuksia lisätä joustavuutta.
- 35. Innovatiivisten toimintojen tukemista on jatkettava.**
- Komissio on sitä mieltä, että innovatiiviset hankkeet, joihin liittyy saavutettujen tulosten levittämistä tarkoituksenmukaisesti, ovat tärkeä osa nuorisohankkeiden lisäarvosta Euroopan tasolla.
 - Komissio aikoo käynnistää vuosittain – vuoteen 2006 asti – laajoja hankkeita koskevia ehdotuspyyntöjä tukeakseen valmiuksien lisäämistä ja innovaatiota nuorisoalalla annettavan koulutuksen ja kansainvälisen yhteistyön alalla.
 - Komissio ottaa suosituksen huomioon tulevan ohjelman yhteydessä.
- 36. Alaohjelman 5 vaikutuksia muihin alaohjelmiin olisi seurattava.**
- Komissio aikoo määritellä vuonna 2004 indikaattorin, jonka avulla alaohjelman 5 vaikutuksia muihin alaohjelmiin voidaan seurata paremmin.
- 37. Nuorisotyöntekijät vaativat tukitoiminnon perustamista nuorisoalan poliittista toimintaa ja erityisesti alaa koskevaa tutkimusta varten.**
- Neuvoston on tarkoitus hyväksyä vuonna 2004 yhteiset tavoitteet, jotka koskevat ”nuorten parempaa tuntemusta”. Niiden pohjalta komissio voi laatia suunnitelman nuorisoalan tutkimukseen liittyviksi toimiksi kaudelle 2005–2006.
 - Komissio voisi lisätä erityisen tutkimusta koskevan toimenpiteen nuorisoalan tulevaan oikeusperustaan.
- 38. Olisi tärkeää, että nuorisotyötä koskevat laatuvaatimukset olisi määritelty Euroopan tasolla.**
- Komissio järjestää tapaamisia asiaan liittyvien hyvien toimintatapojen vaihtamiseksi (2004–2006).
 - Komission ja Euroopan neuvoston välisessä yhteistyössä keskitytään laatuvaatimusten määrittelyyn.

5.1.7. *Suosituksset, jotka koskevat Euroopan neuvoston ja komission välistä kumppanuutta nuorisotyöntekijöiden eurooppalaisen koulutuksen alalla*

39. Hallintorakennetta ja erityisesti nykyisen yhteistyösopimuksen mukaisia valinta- ja päätöksentekomenettelyitä on selkiytettävä.

- Komissio katsoo, että eri toimijoiden vastuualueiden selventäminen ja valinta- ja päätöksentekomenettelyjä koskevan viestinnän lisääminen (Internet ja julkaisut) parantavat kumppanuuden laatua.
- Komissio kiinnittää erityistä huomiota siihen, että kumppanuudelle uskottua toimivaltaa ja sen käytössä olevia välineitä hyödynnetään tehokkaasti esimerkiksi vahvistamalla yhteistyön puitteissa ehdotettuihin koulutustilaisuuksiin osallistuvien kouluttajien verkostoja.
- Nämä asiat nousevat keskeisemmälle sijalle uudessa Euroopan neuvoston kanssa toteutettavassa koulutusalan yhteistyökehyksessä, jonka komissio aikoo laatia vuonna 2004.

40. Erilaisia nuorten koulutukseen osallistuvia toimijoita olisi kohdeltava yhdenmukaisemmin.

- Komissio varmistaa, että eri toimijoiden välistä yhteistoimintaa sekä yhteistyösopimuksessa ehdotettuja toimintoja ja välineitä vahvistetaan kaikilla tasoilla. Se aikoo tätä varten antaa kansallisille toimistoille ja SALTO-resurssikeskuksille aktiivisemmän roolin nykyisen strategian mukaisesti perustetussa yhteistyökumppanuudessa.
- Komission tavoitteena on myös hyödyntää tarvittaessa Euroopan neuvoston kanssa tehtävän yhteistyön piiriin kuuluvien kolmen alan välistä synergiaa (koulutus, tutkimus, Euro–Välimeri).

41. Tulosten ja hyvien toimintatapojen levittämiseen olisi kiinnitettävä enemmän huomiota.

- Komissio pyrkii vahvistamaan kumppanuuden kerrannaisvaikutuksia sekä toimimalla kerrannaisverkoston kautta että lisäämällä yhteistoimintaa ja kaikkien kumppanuuden yhteydessä toimitettujen julkaisujen välisiä ristikkäisiä viittauksia.
- Se valvoo, että koulutusmoduulit ja muut välineet esitetään sellaisessa muodossa, että ne voidaan ottaa käyttöön valtakunnallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla. Komissio pohtii, miten paikallistason nuorisotyöntekijät voidaan ottaa mukaan prosessiin.

5.1.8. *Suosituksset, jotka koskevat yhteisön ulkopuolisten maiden kanssa toteutettavia toimia*

42. On suositeltu, että yhteisön ulkopuolisten maiden kanssa tehtävään yhteistyöhön myönnettäisiin enemmän varoja.

- Suositus voidaan ottaa huomioon vuosien 2004–2006 talousarvioissa ja uudessa ohjelmassa.

43. On suositeltu, että resurssikeskusten määrää lisätään.

- Suositus on jo otettu huomioon, sillä Kaakkois-Euroopassa toimivien keskusten ja Euro–Välimeri-keskusten rinnalle on perustettu itsenäisten valtioiden liiton resurssikeskus.

44. Toiminnan näkyvyyden ja yhteisön ulkopuolisissa maissa toimivien organisaatioiden osallistumismahdollisuuksien parantamiseksi on tehtävä enemmän työtä.

- Komissio on ryhtynyt jo vuonna 2003 toimiin tämän suosituksen noudattamiseksi erityisesti perustamalla itsenäisten valtioiden liiton resurssikeskuksen, avaamalla Euro–Välimeri-foorumin ja järjestämällä Youth in Action -viikon ohjelman tunnetuksi tekemiseksi. Yksi painopisteistä oli Välimeren alueen kumppaneiden kanssa tehtävä yhteistyö.
- Komissio aikoo järjestää vuonna 2004 muun muassa konferensseja, seminaareja sekä viranomaisten ja nuorisojärjestöjen välisiä tapaamisia.
- Lisäksi resurssikeskusten työtä tehdään tunnetummaksi muun muassa kehittämällä Internet-sivuja.
- Komissio voisi perustaa myös erityisen yhteisön ulkopuolisia maita koskevan alaohjelman tulevaan oikeusperustaan.

45. Tuloksia ja tietoa on levitettävä mahdollisimman tehokkaalla tavalla paikallisille organisaatioille.

- Komissio katsoo, että suositusta on osaksi noudatettu perustamalla itsenäisten valtioiden liiton resurssikeskus ja jatkamalla Kaakkois-Euroopan ja Euro–Välimeri-resurssikeskusten työtä.
- Tavoitteen saavuttamista voitaisiin edistää myös monivuotisilla laajamittaisemmillä hankkeilla, kuten Balkanin maissa toteutetut pilottihankkeet ”youthNET” ja ”Balkan Youth Project” ovat osoittaneet.
- Komissio aikoo ehdottaa, että alaohjelmaan 5 liittyvässä hankepyynnössä otetaan vuonna 2005 painopisteeksi itsenäisten valtioiden liiton maat ja Välimeren alueen eteläpuoliset maat.
- Euro–Välimeri-toiminnan yhteyteen perustettu nuorisoalan Euro–Välimeri-foorumi helpottaa tiedon levittämistä paikallisille organisaatioille.

46. Nuorisoalan Euro–Välimeri-toimintaohjelman mallia olisi seurattava myös Balkanin maissa ja itsenäisten valtioiden liitossa luomalla alueellisia alaohjelmia, jotka rahoitetaan ulkopuolisista budjettikohdista vapautetuilla täydentävillä määrärahoilla, ja perustamalla kansallisia koordinoitirakenteita.

- Komissio tutkii parhaillaan mahdollisuuksia luoda tämäntyyppinen ohjelma mainituille kahdelle alueelle vuonna 2005. Tämä riippuu etenkin taloudellisista ja hallinnollisista resursseista, jotka voidaan osoittaa tähän tarkoitukseen.

- Komissio varmistaa, että tulevan oikeusperustan luonnokseen sisällytetään säännöksiä, joiden mukaan eri ohjelmat voivat yhdistää voimavarojaan nimenomaan Euro–Välimeri-nuorisotoimien kaltaisissa toimissa.

47. Maantieteellisen kattavuuden laajentamista on suositeltu.

- Koska voimavarat ovat rajalliset, komissio pohtii vaihtoehtoja ratkaisua: sellaisen lähestymistavan ottamista käyttöön tulevassa oikeusperustassa, jossa ohjelman tietyt moduulit voidaan avata useammille maille alkaen kaikista Euroopan mantereista.
- Kaukaisempien alueiden kanssa tehtävässä yhteistyössä keskeisiä aiheita olisivat nuorisotyöntekijät ja kerrannaisvaikutukset, ja niissä kannustettaisiin käsittelemään tiettyjä ensisijaisia aiheita.
- Työryhmä, joka kokoaa yhteen kansallisten toimistojen edustajat, aiotaan perustaa vuonna 2004. Sen tehtävänä on arvioida, onko tällainen temaattinen lähestymistapa mahdollista sisällyttää jo nykyiseen ohjelmaan.

48. On suositeltu, että eri alueiden sallittaisiin osallistua samaan hankkeeseen.

- Komission mielestä tämä suositus on ristiriidassa sen suosituksen kanssa, joka koskee alueellisten alaohjelmien perustamista Euro–Välimeri-ohjelman mallin mukaan. Naapurialueita ei ole suotavaa yhdistää samoihin hankkeisiin, kun otetaan huomioon ulkopuolisista budjettikohdista mahdollisesti myönnettävä yhteisrahoitus.
- Arviointityöryhmä tutkii mahdollisuuksia soveltaa muihin maihin temaattista lähestymistapaa maantieteellisen lähestymistavan sijaan.

49. Arvioinneissa suositeltiin, että kahdenvälisistä vaihdoista tehtäisiin tukikelpoisia.

- Tämä ei ole mahdollista nykyisen oikeusperustan puitteissa, sillä siinä vaaditaan vähintään kaksi jäsenvaltiota yhteisön ulkopuolisten maiden lisäksi.
- Komissio katsoo, että vaihdon monenvälisyys on tärkeä tekijä eurooppalaisen lisäarvon varmistamisen kannalta, mutta tunnustaa kahden- tai kolmenvälisen vaihdon lisäävän paikallisten tai pienten yhdistysten, joilla ei ole kokemusta Euroopan tason toiminnasta, mahdollisuuksia osallistua toimintaan.
- Arviointityöryhmä tutkii mahdollisuutta lisätä kolmenvälinen vaihto jo nykyiseen ohjelmaan, jotta saman maan kahden tai useamman kulttuuriyhteisön osallistuminen olisi mahdollista.

50. Osallistujien matkakulut olisi korvattava 100-prosenttisesti.

- Komissio katsoo, että arviointityöryhmän on pohdittava tämän ehdotuksen vaikutuksia.

51. Yhteisön ulkopuolisten maiden organisaatioita ja niiden aktiivista osallistumista ohjelmaan olisi tuettava antamalla niille mahdollisuus esittää omat hakemuksensa ja ryhtyä hankkeiden pääkumppaneiksi.

- Komission mielestä tämä mahdollisuus riippuu siitä, onko käytettävissä sopivia kansallisia rakenteita.
 - Tällaiset olosuhteet voitaisiin luoda perustettavien alueellisten alaohjelmien yhteydessä täydentävän rahoituksen avulla.
- 52. Terminologian tarkistamista on suositeltu. Asianmukaisemmiksi ilmaisuiksi on katsottu esimerkiksi 'kansainvälinen yhteistyö' tai 'yhteistyö kumppanimaiden kanssa', sillä ne herättävät myönteisempiä mielleyhtymiä.**
- Komissio ottaa suosituksen huomioon ehdotuksessaan tulevaksi oikeusperustaksi.

5.2. Yhteenveto suosituksista

Nuoriso-ohjelman väliarvioinnin pohjalta esitetään yhteenvetona seuraavat suositukset:

1. Ohjelman olisi tavoitettava entistä paremmin kohdeyleisönsä eli kaikenlaiset nuoret ja erityisesti muita heikommassa asemassa olevat nuoret.
2. Tuensaajien ja hankkeiden tukemista olisi kehitettävä kaikissa vaiheissa läheisyyttä lisäämällä ja laatua parantamalla.
3. Menettelyjä on yksinkertaistettava ja niistä on tehtävä mahdollisimman joustavat ottaen huomioon kohdeyleisön tarpeet.
4. Ohjelman toteutuksen avoimuutta ja johdonmukaisuutta olisi lisättävä erityisesti hajautetulla tasolla.
5. Työn laatua olisi parannettava arvioimalla hankkeet ja antamalla niistä palautetta tuensaajille sekä tunnustamalla toteutettujen toimintojen arvo.
6. Vapaaehtoistoimintaa on kehitettävä sekä laadullisesti että määrällisesti.
7. Ohjelmaa on avattava enemmän yhteisön ulkopuolisille maille.
8. Kehitystä olisi ennakoitava toteuttamalla innovatiivisia hankkeita ja tekemällä tarvittavia tutkimuksia.
9. Ohjelman ja kaikkien alaohjelmien näkyvyyttä on parannettava ja saavutettujen tulosten arvo on tunnustettava.

6. JOHTOPÄÄTÖS

Nuoriso-ohjelman väliarviointiin osallistuivat kaikki ohjelman toimijat: kansalliset hallintoviranomaiset, kansalliset toimistot, nuorisojärjestöt, nuorisotyöntekijät ja tutkijat.

Se toteutettiin yhdistämällä erilaisia arviointitapoja, joita olivat ohjelmaan osallistuvien maiden raportit, yksittäisten toimintojen arviointi, asiantuntijakokoukset, työryhmät ja ulkopuoliset arviot.

Arvioinnin tulokset ovat monipuoliset ja yhtäpitävät. Nuoriso-ohjelma on arvostettu. Sen tavoitteet on valtaosin saavutettu, ja täytäntöönpanoa, joka on tulosta eri toimijoiden välisestä

yksimielisestä lähestymistavasta, pidetään onnistuneena. Toisaalta arvioinnissa esitetään myös erilaisia suosituksia, joissa otetaan huomioon nuorison kehitys, nuorisoalalla käynnistetty poliittinen yhteistyö ja tämäntyypiselle ohjelmalle ominaiset ongelmat.

Komissio on ottanut tässä asiakirjassa kantaa kyseisiin suosituksiin ja sitoutuu noudattamaan niitä soveltuvien osin joko nykyisen vuoteen 2006 ulottuvan ohjelman puitteissa tai ehdotuksissaan tulevaisuuden nuorisoalan ohjelmaksi, jota toteutetaan vuodesta 2007 lähtien.

LIITE 1

Vaikutustutkimuksessa käytetty menetelmä

Nuoriso-ohjelmaan osallistuvissa maissa

Ulkopuolisen yrityksen tekemä vaikutustutkimus	Yhteistyössä kansallisen toimiston kanssa toteutettu sisäinen vaikutustutkimus	Ei vastausta
Saksa Hollanninkielinen Belgia Espanja Unkari Irlanti Liettua Luxemburg Puola Yhdistynyt kuningaskunta Islanti	Itävalta Ranskankielinen Belgia Saksankielinen Belgia Kypros Tanska Suomi Ranska Kreikka Italia Latvia Liechtenstein Alankomaat Slovakian tasavalta Tšekin tasavalta Romania Slovenia Viro Ruotsi Norja Bulgaria Malta	Portugali

LIITE 2



EUROOPAN KOMISSIO
KOULUTUKSEN JA KULTTUURIN PÄÄOSASTO
Nuoriso, kansalaisyhteiskunta, viestintä
Nuoriso

EAC/D1/JK/NV/AP/JM/LV/HC D(2002)

Vaikutustutkimus

Nuoriso-ohjelman alaohjelmista 1, 2, 3 ja 5

koulutusta, ammatillista koulutusta ja nuorisoa koskevien tulevien ohjelmien valmistelua varten

1. JOHDANTO

Euroopan komissio teki ehdotuksen nuorisoalaa koskevasta kehyksestä koulutuksen ja ammatillisen koulutuksen sekä nuorisoalan ohjelmien uuden sukupolven valmistelua varten (katso kirje EAC.D1/VG/12-D(2002)24639).

Tämän asiakirjan tarkoituksena on määritellä, mitä ohjelmaan osallistuvilta mailta odotetaan niiden toteuttaessa tässä kehyksessä suunniteltuja toimia ottaen etukäteen huomioon Nuoriso-ohjelmasta 13. huhtikuuta 2000 tehdyssä Euroopan parlamentin ja neuvoston päätöksessä N:o 1031/2000/EY vaaditun arvioinnin.

Aikataulun vuoksi ehdotetaan, että keskitytään

- (1) analyysiin siitä, miten laajasti Nuoriso-ohjelman yleiset tavoitteet ja eri alaohjelmien erityiset tavoitteet on saavutettu, kun tarkastellaan niiden vaikutusta nuorisoon, järjestöihin ja politiikkoihin, lainsäädäntöön ja instituutioihin
- (2) suositukseen ohjelmien tulevaa sukupolvea varten.

Nykyisen ohjelman kvantitatiivinen arviointi ei ole tarpeen, koska nämä tiedot ovat jo saatavilla.

Ohjelmaan osallistuvia maita pyydetään noudattamaan ehdotettua rakennetta ja antamaan Euroopan komissiolle palautetta näiden ohjeiden kattamista eri aihepiireistä.

2. VAIKUTUSARVIOINNIN SOVELTAMISALA JA AIKATAULU

Tämä asiakirja on tarkoitettu ohjelmaan osallistuvien maiden kansallisille viranomaisille. Arviointi kattaa Nuoriso-ohjelman vuodesta 2000 lähtien. Tietoja edeltäviä ohjelmia koskevista arviointituloksista, suuntauksista, saavutuksista tai haasteista sekä vertailuja niihin otetaan kuitenkin mielellään vastaan. Arviointi koskee vain Nuoriso-ohjelmasta tuettuja alaohjelmiin 1.1., 2.1, 3 ja 5.1 kuuluvia toimintoja ohjelmaan osallistuvissa maissa. Komissio

on käynnistänyt alaohjelmien 1.2, 2.2 ja 5.1.2. (yhteistyö yhteisön ulkopuolisten maiden kanssa) erillisen ulkoisen arvioinnin.

Kansallisia toimistoja pyydetään palauttamaan lopulliset tulokset komissiolle (DG EAC, YOUTH Unit D.1, rue Van Maerlant 2, B-1049 Brussels) 30. kesäkuuta 2003 mennessä englannin, ranskan tai saksan kielisinä.

3. MENETELMÄT

Kansalliset viranomaiset voivat valita sopivat välineet ja lähestymistavat tämän asiakirjan ohjeiden mukaan. Kansalliset viranomaiset voivat myös halutessaan ulkoistaa osan toiminnoista.

Kuulemisen painopiste tulisi olla Nuoriso-ohjelman laadussa ja vaikutuksessa. Tämän laadullisen arvioinnin tulisi perustua kansallisilla toimistoilla käytettävissä olevaan aineistoon. Parhaassa tapauksessa sitä täydennetään nuorten osallistujien ja järjestöjen tapaustutkimuksilla, haastatteluilla ja elämäntarinoilla. Tietojen keräämistä ja tulosten vertailemistä varten voisi olla hyödyllistä perustaa työryhmiä tai järjestää seminaareja kansallisella tasolla. Ratkaisevan tärkeänä pidetään sitä, että tukeudutaan aiemmin Nuoriso-ohjelman hankkeisiin osallistuneiden nuorten mielipiteisiin ja kokemuksiin.

Nuoriso-ohjelmaan osallistuvien maiden viranomaisia pyydetään arvioimaan jokaisen alaohjelman (1, 2, 3 ja 5)

- vaikutukset nuoriin, nuorisotyöntekijöihin, järjestöihin ja paikallisyhteisöihin, politiikkoihin, lainsäädäntöön ja instituutioihin (katso luku 7)
- välineiden tehokkuus (katso luku 8).

Yleisesti pyydetään

- antamaan suosituksia tulevaisuutta varten (katso luku 9).

4. KANSALLISTEN TOIMISTOJEN ROOLI

Kansalliset toimistot ovat Nuoriso-ohjelman tärkeimpiä toteuttajia kansallisella tasolla. Siksi niiden osuus tässä tehtävässä on ratkaisevan tärkeä. Kansallisten viranomaisten on kuitenkin kannettava täysi vastuu arvioinnista koko prosessin ajan, mutta tietoja kerätessään ne voivat tukeutua kansallisten toimistojen kokemuksiin ja olemassa oleviin tietoihin. Kansallisten toimistojen käytettävissä on tilastoaineistoa, raportteja hankkeista sekä tietoja tarkastuskäynneistä, seminaareista, arviointitapaamisista jne., ja ne voivat myös antaa tukea ja apua lisätietojen keräämiseen.

5. NUORISO-OHJELMAN YLEISET TAVOITTEET

Seuraavat Nuoriso-ohjelman tavoitteet on esitetty Nuoriso-ohjelmasta tehdyssä päätöksessä N:o 1031/2000/EY:

- Tuetaan nuorten aktiivista osallistumista Euroopan rakentamiseen siten, että he osallistuvat valtioiden rajat ylittävään vaihtoon Euroopan yhteisössä tai yhteisön ulkopuolisten maiden kanssa, ja siten kehitetään Euroopan kulttuurin monimuotoisuuden ja yhteisten perusarvojen ymmärtämistä, mikä tukee osaltaan ihmisoikeuksien kunnioittamisen edistämistä sekä rasismien, antisemitismien ja muukalaisvihan vastaista toimintaa.
- Vahvistetaan nuorten yhteisvastuullisuutta laajamittaisemmalla osallistumisella valtioiden rajat ylittävään yhdyskuntapalveluun Euroopan yhteisössä tai yhteisön ulkopuolisten maiden kanssa ja erityisesti niiden maiden kanssa, joiden kanssa yhteisö on tehnyt yhteistyösopimuksia.
- Edistetään nuorten aloitteellisuutta, yrittäjyyttä ja luovuutta, jotta he voivat osallistua aktiivisesti yhteiskunnan toimintaan, ja korostetaan Euroopassa koulun ulkopuolisen oppimiskokemuksen arvoa.
- Lujitetaan nuorisoalan yhteistyötä edistämällä hyvien toimintatapojen vaihtoa, nuorisotyöntekijöiden ja johtajien kouluttamista ja innovatiivisten toimien kehittämistä yhteisössä.
- Huolehditaan erityisesti siitä, että kaikilla nuorilla, ketään syrjimättä, on mahdollisuus osallistua ohjelmassa järjestettävään toimintaan. Komissio ja jäsenvaltiot huolehtivat siitä, että pyritään auttamaan erityisesti niitä nuoria, joiden on kulttuurisista, sosiaalisista, fyysisistä, mielenterveydellisistä, taloudellisista tai maantieteellisistä syistä vaikeaa osallistua asianomaisiin toimintaohjelmiin yhteisössä, jäsenvaltioissa, alue- tai paikallistasolla sekä pyritään auttamaan myös pieniä paikallistason ryhmiä. Komissio ottaa sen vuoksi huomioon näiden kohderyhmien vaikeudet, ja siten se osaltaan torjuu sosiaalista syrjäytymistä.

Lisäksi päätöksessä korostetaan sitä, että on välttämätöntä tarjota nuorille miehille ja naisille tasa-arvoiset mahdollisuudet yhteiskunnassa.

6. NUORISO-OHJELMAN ERITYISET TAVOITTEET

- Valtioiden rajat ylittävän nuorten liikkuvuuden tukeminen.
- Tieto- ja viestintätekniikan käytön edistäminen nuorisoalalla.
- Unionin kansalaisuutta ja nuorten sitoutumista unionin kehitykseen edistävien kansainvälisten hankkeiden tukeminen.
- Kielitaidon ja erilaisten kulttuurien tuntemuksen edistäminen.
- Sellaisten mallihankkeiden tukeminen, jotka perustuvat valtioiden rajat ylittäviin kumppanuuksiin ja joilla pyritään edistämään innovaatioita ja laatua nuorisoalalla.
- Nuorisoalan politiikkojen ja niiden kehityksen tutkimus- ja seurantamenetelmien sekä alan hyvien toimintatapojen levitysmenetelmien kehittäminen Euroopan tasolla.

7. KUNKIN ALAOHJELMAN PAINOPISTEET

7.1. Alaohjelma 1

- Tarjotaan nuorille mahdollisuuksia nuorisovaihtoon ja aktiiviseen osallistumiseen.
- Otetaan mukaan nuoria, jotka eivät ennen ole olleet mukana Euroopan laajuisessa toiminnassa, sekä sellaisia pieniä tai paikallisia ryhmiä, joilla ei ole yhteisötason kokemusta.
- Keskitytään monenvälisiin ryhmätapaamisiin.
- Rahoitetaan kahdenvälisiä ryhmätapaamisia, jos se on perusteltua kohderyhmien (muuta heikommassa asemassa olevien nuorten) tai erityisen pedagogisen lähestymistavan kannalta.
- Parannetaan nuorten kielitaitoa ja annetaan kansainvälisyyteen valmistavaa valmennusta.
- Kehitetään hankkeita, jotka liittyvät rasismiin ja muukalaisvihan torjuntaan.

7.2. Alaohjelma 2

- Otetaan nuoret aktiivisesti ja henkilökohtaisesti mukaan palkattomaan ja yleishyödylliseen, yhteiskunnan kannalta tärkeään toimintaan lukuisilla aloilla.
- Tarjotaan nuorille vapaaehtoisille koulun ulkopuolisia oppimiskokemuksia sosiaalisten ja kulttuuristen taitojen hankkimiseksi sekä työllistyvyyden edistämiseksi.
- Toteutetaan vapaaehtoistyöhankkeita lähettävän järjestön ja vastaanottavan järjestön sekä nuoren vapaaehtoisen välillä kumppanuuden ja yhteisen vastuun hengessä.
- Tarjotaan lyhytkestoista vapaaehtoistyötä ja erityistä tukea ja koulutusta muita heikommassa asemassa oleville nuorille ja autetaan heitä sopeutumaan pitkäkestoiseen vapaaehtoistyöhön ja/tai Nuoriso-ohjelman muihin toimiin vähitellen.
- Otetaan vapaaehtoistyö uudeksi osaksi nykyisiä kumppanuussuhteita ja/tai luodaan uusia kumppanuussuhteita sosiaali-, kulttuuri-, nuoriso- ja ympäristöalojen järjestöjen, yhdistysten ja muiden organisaatioiden välille.
- Otetaan mukaan järjestöjä, jotka eivät vielä ole osallistuneet vapaaehtoistyöhön.
- Otetaan mukaan järjestöjä, joiden toiminta-ala on uusi tai joihin liittyy innovatiivisia piirteitä.
- Annetaan lisäarvoa paikallisyhteisölle ja tuetaan sen kehitystä.
- Tarjotaan vapaaehtoisille asiakirja (todistus) todistukseksi osallistumisesta toimeen 2 sekä siinä hankitusta kokemuksista ja taidoista.

7.3. Alaohjelma 3

- Kannustetaan nuorten aloitteellisuutta, yrittäjyyttä ja luovuutta.
- Tuetaan nuorten aktiivista osallistumista ja integroitumista yhteiskuntaan kehittämällä yhteisiä aloitteita paikallisella, alueellisella ja kansallisella tasolla.
- Edistetään nuorten sosiaalisia ja kulttuurisia taitoja heidän työllistyvyytensä parantamiseksi.
- Laajennetaan nuorisoaloitteet kattamaan vastaavat aloitteet, jotka on käynnistetty muissa jäsenvaltioissa/ohjelmaan osallistuvissa maissa verkottumishankkeiden kautta.
- Vahvistetaan nuorisoaloitteiden eurooppalaista ulottuvuutta.
- Otetaan mukaan muita heikommassa asemassa olevia nuoria.
- Kehitetään hankkeita rasismin ja muukalaisvihan torjumiseksi.

7.4. Alaohjelma 5

- Osallistutaan täydennyskoulutuksen antamiseen nuorisotoimen työntekijöille, erityisesti niille, jotka aikovat osallistua tai osallistuvat toimissa 1, 2 ja 3 nuorille suoraan tarkoitettuihin toimiin. Tarkoituksena on, että tällaisten toimien sisällön laatu on taattu.
- Kehitetään toimintoja, joissa keskitytään erityisesti kokemusten ja hyvien toimintatapojen vaihtoon ja jotka on kehitetty helpottamaan ja edistämään kestäviä, valtioiden rajat ylittäviä kumppanuuksia ja monenvälisiä verkkoja nuorisotoimen alalla.
- Levitetään tietoa korkeatasoisten hankkeiden ja toimintojen tuloksista ja tuodaan niitä esille.
- Edistetään kokeellista, innovatiivista toimintaa, joka toteutetaan luomalla yhteistyötä taustaltaan erilaisten toimijoiden välille.
- Lisätään nuorten osallistumista ohjelmaan ja kannustetaan heitä olemaan aloitteellisia ja osallistumaan aktiivisesti yhteiskunnan toimintaan.
- Selvitetään, mitkä tekijät estävät syrjäytyneiden nuorten sosiaalista sopeutumista yhteiskuntaan.
- Kehitetään hankkeita rasismin ja muukalaisvihan torjumiseksi.

8. VAIKUTUS- JA LAATUARVIOINTI ALAOHJELMITTAIN

8.1. Vaikutukset nuoriin

1. Mitkä ovat toimien arvioidut vaikutukset nuoriin kolmen vuoden kuluttua Nuoriso-ohjelman täytäntöönpanosta, kun otetaan huomioon edellä mainitut yleiset tavoitteet ja erityiset tavoitteet?
2. Mitkä ovat arvioidut vaikutukset vuotuisten painopisteiden kannalta?
3. Mitkä ovat vaikutukset, kun tarkastellaan nuorten monikulttuurista oppimista, henkilökohtaista kehitystä edistävien uusien sosiaalisten ja henkilökohtaisten kykyjen ja taitojen hankkimista sekä mahdollista työllistyvyyttä?
4. Mitkä ovat vaikutukset, kun tarkastellaan nuorten yhteiskunnalliseen toimintaan osallistumisen lisääntymistä ja riskikäyttäytymisen todennäköisyyden vähenemistä?
5. Mitkä ovat vaikutukset, kun tarkastellaan sitä, millaiset mahdollisuudet kaikilla nuorilla on osallistua Nuoriso-ohjelmaan järjestäytyneenä, järjestäytymättömänä ja heikommista lähtökohdista?

8.2. Vaikutukset nuorisotyöntekijöihin, järjestöihin ja paikallisyhteisöihin

1. Mitkä ovat toimien arvioidut vaikutukset nuorisotyöntekijöihin, järjestöihin ja paikallisyhteisöihin kolmen vuoden kuluttua Nuoriso-ohjelman täytäntöönpanosta, kun otetaan huomioon edellä mainitut yleiset tavoitteet ja erityiset tavoitteet?
2. Mitkä ovat arvioidut vaikutukset vuotuisten painopisteiden kannalta?
3. Miten osallistuminen toimen tukemiin hankkeisiin vaikutti nuorisotyöntekijöiden, järjestöjen ja paikallisyhteisöjen päivittäiseen toimintaan?
4. Mitkä ovat vaikutukset, kun tarkastellaan sitä, että aiempiin kumppanuussuhteisiin on sisällytetty uusia osatekijöitä ja/tai on luotu uusia kumppanuussuhteita järjestöjen, yhdistysten ja muiden organisaatioiden välille?
5. Mitkä ovat vaikutukset, kun tarkastellaan maiden välisen yhteistyön lisääntymistä nuorisoalalla hyväksi havaittujen toimintatapojen, vaihtojen, koulutuksen ja innovatiivisten toimien kehittämisen avulla?
6. Millaisia kerrannaisvaikutuksia on havaittu järjestöissä ja paikallisyhteisöissä?

8.3. Vaikutukset politiikkaan, lainsäädäntöön ja instituutioihin

1. Miten toimi vaikutti kansalliseen, alueelliseen ja paikalliseen politiikkaan, lainsäädäntöön ja valtion instituutioihin?
2. Onko samantyyppisten Euroopan yhteisön toimen ja erilaisten kansallisten ja alueellisten toimien välillä eroa? Täydentääkö Euroopan yhteisön toimi kansallisia toimia?

3. Miten laajalti ja millä tavalla otettiin huomioon vuosien 2000–2002 vuotuiset toimikohtaiset painopisteet? Miten paljon vuosien 2000–2002 painopisteet ovat vaikuttaneet ohjelman tavoitteiden saavuttamiseen? Mitä kansallisia painopisteitä lisättiin?
4. Onko vapaaehtoistyöntekijöillä maassanne oikeudellista asemaa? Miten arvioitte työnantajien, oppilaitosten ja valtion tunnustavan todistetun koulun ulkopuolisen oppimiskokemuksen ja vapaaehtoishankkeesta saadut kokemukset ja taidot?

9. VÄLINEIDEN TEHOKKUUS

1. Miten hyvin kunkin alaohjelman nykyiset välineet soveltuvat alaohjelmien tavoitteiden ja painopisteiden toteuttamiseen (kahden- ja monenvälisissä vaihdoissa, pitkä- ja lyhytaikaisessa vapaaehtoistyössä, ryhmäaloitteissa, Paluu tulevaisuuteen -hankkeissa ja tukitoimissa)?
2. Kannustaako osallistuminen Nuoriso-ohjelman yhteen alaohjelmaan nuoria osallistumaan myöhemmin ohjelman muihin alaohjelmiin?

10. SUOSITUKSET TULEVIEN VUOSIEN OHJELMIA VARTEN

10.1. Yleistä

1. Mitkä näkökohdat ja/tai toiminnot ovat olleet erityisen onnistuneita nykyisessä Nuoriso-ohjelmassa? Mitä erityisiä tavoitteita ja painopisteitä suosittelette säilytettäväksi tulevassa ohjelmassa? Millaisia erityisiä tavoitteita ja painopisteitä suosittelette otettavaksi käyttöön tulevaisuudessa?
2. Onko mielestänne tapahtunut uusia historiallisia tai sosiaalisia muutoksia, joita tulevissa ohjelmissa pitäisi käsitellä?
3. Mitä välineitä taikka hallinnollisia tai menettelytapoihin liittyviä näkökohtia tulevassa Nuoriso-ohjelmassa olisi sovellettava sen parantamiseksi ja tehostamiseksi?
4. Mitä vaihtoehtoa suosittelette nykyiselle käytännölle, jossa toimia toteutetaan hankevalintoihin perustuvilla mikrohankkeilla? Kertokaa yksityiskohtaisesti mahdollisista tuki-, valinta- ja valvontamekanismeista.
5. Haluaisitteko paikallisten, alueellisten ja/tai kansallisten viranomaisten osallistuvan enemmän Nuoriso-ohjelman hallintaan ja/tai rahoitukseen?
6. Missä määrin Nuoriso-ohjelman järjestelmällinen ja julkinen yhteisrahoitus – joko kokonaisuutena kansallisella tasolla tai erikseen alueellisella tai paikallisella tasolla tarkasteltuna – voisi olla ratkaisu hakijoiden rahoitustarpeen kasvuun vastaamiseen?
7. Missä määrin kannattaisi arvioida uudelleen ja mahdollisesti laajentaa yhteistyötä kansainvälisten järjestöjen kanssa?

10.2. Suositukset alaohjelmittain

1. Miten yleiset ja alaohjelmakohtaiset tavoitteet voitaisiin saavuttaa paremmin kussakin alaohjelmassa?
2. Miten vaikutusta nuoriin, paikallisyhteisöihin ja järjestöihin voitaisiin parantaa ohjelman eri alaohjelmilla?
3. Miten voitaisiin vaikuttaa enemmän politiikkaan, lainsäädäntöön ja instituutioihin, jotta myös epävirallinen oppiminen tunnustettaisiin?

LIITE 3

- Interim evaluation of third countries cooperation of the Youth Programme 2000-2002: http://europa.eu.int/comm/youth/program/index_en.html